

REGERINGSVERSLAG
MENSENHANDEL EN
MENSENSMOKKEL

2019-2020

INHOUD

1	Inleiding	9
2	Impact van de COVID-19-pandemie op mensenhandel en mensensmokkel.....	10
2.1	Expertisenetwerk mensenhandel en mensensmokkel – College van procureurs-generaal	10
2.2	Federaal parket	10
2.3	Dienst Vreemdelingenzaken (DVZ)	10
2.4	Rijksdienst voor Sociale Zekerheid (RSZ).....	10
2.5	Toezicht op de Sociale Wetten (TSW)	11
2.6	Esperanto	11
2.7	Politie	12
2.8	Commissariaat-generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen (CGVS)	12
2.9	De erkende gespecialiseerde onthaalcentra voor slachtoffers van mensenhandel en verzwarende vormen van mensensmokkel (hierna: gespecialiseerde onthaalcentra)	12
2.9.1	PAG-ASA.....	12
2.9.2	Payoke.....	13
2.9.3	Sürya	13
2.10	Cel voor Financiële Informatieverwerking (CFI).....	14
2.11	Duitstalige Gemeenschap	14
3	Beleid	15
3.1	Op nationaal vlak	15
3.1.1	Actieplannen Mensenhandel en mensensmokkel.....	15
3.1.2	Taskforce mensenhandel/mensensmokkel - FOD BUZA	15
3.2	Op internationaal vlak.....	15
3.2.1	FOD BUZA	15
3.2.1.1	Posten in het buitenland.....	15
3.2.1.2	Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE)	15
3.2.2	DJSOC MH/MS	16
3.2.3	Impact Brexit.....	17
3.3	Evaluaties	18
3.3.1	FEDASIL	18
3.3.2	Groep van deskundigen van de Raad van Europa over actie tegen mensenhandel - GRETA.....	18
3.3.3	Trafficking in Persons – report USA	18
4	Wetgeving.....	19
4.1	Wet van 22 mei 2019 betreffende de handel in menselijke organen en betreffende het niet-bestrafingbeginsel voor slachtoffers van mensenhandel	19
5	Opleidingen	21
5.1	Inleiding.....	21

5.2	Politie	21
5.3	RSZ.....	21
5.4	TSW	22
5.5	Magistratuur	23
5.5.1	College van Procureurs-Generaal	23
5.5.2	Federaal parket.....	23
5.6	DVZ.....	23
5.7	FOD Buitenlandse Zaken	24
5.8	Fedasil	24
5.9	CGVS.....	25
5.10	Dienst Voogdij.....	25
5.11	Gespecialiseerde onthaalcentra.....	25
5.11.1	PAG-ASA	25
5.11.2	Payoke	26
5.11.3	Sürya.....	26
5.12	Centra voor minderjarige slachtoffers	27
5.12.1	Esperanto	27
5.12.2	Minor-Ndako	27
5.13	Gefedereerde entiteiten	28
5.13.1	Waals Gewest.....	28
5.13.2	Federatie Wallonië-Brussel	28
6	Preventie/sensibilisatie.....	30
6.1	ICC	30
6.1.1	Brochure banksector.....	30
6.1.2	Campagne EUCPN (European Crime Prevention Network)	30
6.1.3	UNVTF & Blue Heart-campagne – UNODC (United Nations Office on Drugs and Crime).....	31
6.2	Politie	31
6.2.1	Oprichting SPOC DJSOC/MH België in het kader van signalen in de hotelsector	31
6.2.2	Campagne ten opzichte van hotels - Brussel	32
6.2.3	EMPACT-campagne.....	32
6.3	RSZ.....	32
6.4	Dienst Vreemdelingenzaken	33
6.4.1	Online ontradingscampagnes	33
6.4.2	Voorlichtings- en preventiecampagnes in landen van herkomst	33
6.5	Buitenlandse Zaken	35
6.5.1	Diplomatieke posten.....	35
6.5.2	Samenwerking met ECPAT.....	35

6.5.3	Samenwerking met UNODC.....	35
6.5.4	Samenwerking met OVSE	36
6.6	CGVS.....	36
6.7	Fedasil	36
6.8	Dienst Voogdij	36
6.9	Gespecialiseerde centra	37
6.9.1	PAG-ASA.....	37
6.9.2	Payoke.....	38
6.9.3	Sürya	38
6.10	Gefedereerde entiteiten	39
6.10.1	Waals gewest.....	39
6.10.2	Federatie Wallonië-Brussel	39
6.10.3	Vlaamse gemeenschap.....	39
7	Onderzoek, opsporing en vervolging	40
7.1	Politie	40
7.2	RSZ.....	40
7.2.1	Sociale media/internet	40
7.2.2	Platform SIENA.....	41
7.2.3	Joint Action Days (JAD) Labour Exploitation	41
7.3	TSW	43
7.4	Magistratuur	43
7.4.1	College van Procureurs-generaal.....	43
7.4.1.1	Evaluatie COL 01/2015 - 2019-2020.....	43
7.4.1.2	Evaluatie COL 13/2018 2019-2020.....	44
7.4.2	Federaal parket.....	44
7.5	CFI.....	44
8	Bescherming van slachtoffers	46
8.1	Algemeen	46
8.1.1	Federale politie	46
8.1.2	FEDASIL	46
8.1.3	Tussenkoms van de Commissie voor financiële hulp aan slachtoffers van opzettelijke gewelddaden en aan de occasionele redders.....	47
8.2	Minderjarige slachtoffers	48
8.2.1	ICC - Bureau	48
8.2.2	Federaal parket.....	48
8.2.3	Gefedereerde entiteiten.....	49
8.2.3.1	Federatie Wallonië-Brussel	49

8.2.3.2	Waals gewest	49
8.2.4	ECPAT België – Koutcha-project	49
8.2.5	Tienerpooiers	50
8.2.5.1	Vlaamse gemeenschap	50
8.2.5.1.1	Stuurgroep ‘Tienerpooiers’	50
8.2.5.1.2	Vlaams Actieplan	51
8.2.5.1.3	Sensibiliseringscampagne “Laat je niet pakken”	51
8.2.5.1.4	Draaiboek mensenhandel Jeugdhulp/Seksuele uitbuiting d.m.v. tienerpooiermethodiek 51	
8.2.5.1.5	Aanbod hulpverlening slachtoffers van tienerpooiers	52
8.2.5.1.6	Assessment door Payoke – Vlaanderen.....	53
8.2.5.1.7	Aanpak van daders	53
8.2.5.2	Brussels Gewest	53
8.2.5.3	Child Focus	54
8.2.5.3.1	GPS.....	54
8.2.5.3.2	Burgerlijke partij	55
8.2.6	Niet-begeleide minderjarigen – slachtoffers van mensenhandel en van mensensmokkel.	55
8.2.6.1	Dienst Voogdij.....	55
8.2.6.1.1	Maatregelen m.b.t. slachtoffers van mensenhandel.....	55
8.2.6.1.2	Maatregelen in het kader van transmigratie.....	55
8.2.6.1.3	Nieuwsbrief.....	56
8.2.6.1.4	Permanentie van de dienst Voogdij.....	56
8.2.6.2	Federatie Wallonië-Brussel.....	56
8.2.6.3	Minor-Ndako	56
9	Gerelateerde fenomenen	58
9.1	Kindhuwelijken	58
9.2	Fraude met visa, paspoorten en andere identiteitsdocumenten	58
9.2.1	DVZ.....	58
9.2.2	Buitenlandse zaken	58
9.2.3	DJSOC MH/MS	59
10	Internationale werkzaamheden.....	60
10.1	ICC - Delegaties	60
10.2	Federaal Parket	60
10.3	CFI.....	61
10.4	Benelux.....	61
10.4.1	Werkjaar 2019 – Luxemburgs voorzitterschap.....	61
10.4.2	Werkjaar 2020 – Nederlands voorzitterschap.....	62

10.4.2.1	Algemeen	62
10.4.2.2	Expertmeeting.....	62
11	Cijfers	63
11.1	Mensenhandel	63
11.1.1	Opsporingen – Politie	63
11.1.1.1	Algemeen	63
11.1.1.2	Werkjaar 2019.....	64
11.1.1.3	Werkjaar 2020.....	65
11.1.2	RSZ.....	65
11.1.2.1	Werkjaar 2019.....	65
11.1.2.1.1	Specifiek jaarproject (focus) – Themadirectie Mensenhandel	65
11.1.2.1.2	Onderzoeken ECOSOC-teams van RSZ-inspectie	66
11.1.2.1.2.1	Inleiding.....	66
11.1.2.1.2.2	Statistieken processen-verbaal en strafrapporten (PEGASIS)	66
11.1.2.1.2.3	Analyse van de checklists	67
11.1.2.1.3	Besluit	73
11.1.2.2	Werkjaar 2020.....	74
11.1.2.2.1	Specifiek jaarproject (focus) – Themadirectie Mensenhandel	74
11.1.2.2.2	Onderzoeken ECOSOC-teams van RSZ-inspectie	75
11.1.2.2.2.1	Inleiding.....	75
11.1.2.2.2.2	Statistieken processen-verbaal en strafrapporten (PEGASIS)	75
11.1.2.2.2.3	Analyse van de checklists	76
11.1.2.2.3	Besluit	82
11.1.3	Vervolgingen - openbaar ministerie	85
11.1.4	Veroordelingen – Dienst voor het Strafrechtelijk beleid.....	88
11.1.4.1	Algemene opmerkingen.....	88
11.1.4.2	Basisinformatie	88
11.1.4.3	Cijfergegevens.....	89
11.1.4.3.1	Aantal veroordelingen	89
11.1.4.3.2	Beslissingen en straffen	90
11.1.4.3.2.1	Soorten beslissingen.....	90
11.1.4.3.2.2	Duur van de uitgesproken straffen	91
11.1.4.3.3	Nationaliteit van de daders	91
11.1.5	Gespecialiseerde centra – slachtoffergegevens	93
11.1.6	Dienst Voogdij	97
11.1.7	Child Focus.....	97
11.1.8	Esperanto	97

11.2	Mensensmokkel	98
11.2.1	Opsporingen – politie	98
11.2.1.1	Algemeen	98
11.2.1.2	Werkjaar 2019.....	99
11.2.1.3	Werkjaar 2020.....	99
11.2.2	Vervolgingen – openbaar ministerie	100
1.1.1	Veroordelingen – DSB.....	102
11.2.2.1	Aantal veroordelingen	102
11.2.2.2	Beslissingen en straffen	102
11.2.2.2.1	Soorten beslissingen.....	102
11.2.2.2.2	Duur van de gevangenisstraffen.....	103
11.2.2.3	Nationaliteit van de daders.....	103
11.2.3	gespecialiseerde centra - slachtoffergegevens	105

LIJST AFKORTINGEN

AGAJ	Administration générale de l'Aide à la jeunesse
CCPCJ	Commissie van de Verenigde Naties voor misdaadpreventie en strafrecht
CFI	Cel voor Financiële Informatieverwerking
CGVS	Commissariaat-generaal voor de vluchtelingen en staatlozen
DEI	Défense des Enfants International
DGWL	Directoraat-Generaal Wetgeving, Fundamentele Rechten en Vrijheden
DHJ	Dienst voor hulpverlening aan de jeugd
DSB	Dienst voor het Strafrechtelijk beleid
DVZ	Dienst Vreemdelingenzaken
EJTN	European Judicial Training Network
EMPACT	European Multidisciplinary Platform Against Criminal Threats
ECPAT	End Child Prostitution and Trafficking
FEBETRA	Koninklijke Federatie van Belgische Transporteurs en Logistieke Dienstverleners
FOD	Federale Overheidsdienst
HEUNI	European Institute for Crime Prevention and Control
ICC	Interdepartementale Coördinatiecel ter bestrijding van mensensmokkel en mensenhandel
ICMPD	International Centre for Migration Policy Development
JBD	Jeugdbeschermingsdienst
JOT	Joint Operational Team
FOD BUZA	Federale Overheidsdienst Buitenlandse Zaken
RIZIV	Rijksinstituut voor ziekte- en invaliditeitsverzekering
RSVZ	Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen
MO	Modus Operandi
NBMV	Niet-begeleide minderjarige vreemdeling(en)
OA	Operational Action
OCMW	Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn
OOOC	Onthaal-, observatie- en oriëntatiecentrum
OVSE	Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa
PNR	Passenger Name Record
RSZ	Rijksdienst voor Sociale Zekerheid
TIP	Trafficking In Persons
TSW	Toezicht op de Sociale Wetten
UNVT	United Nations Voluntary Trust Fund for Victims of human trafficking
UNODC	United Nations Office on Drugs and Crime

1 INLEIDING

De wet van 13 april 1995 houdende bepalingen tot bestrijding van de mensenhandel en van de mensensmokkel bepaalt dat de regering tweejaarlijks een verslag moet opstellen over de bestrijding van de mensenhandel en de mensensmokkel.

België bestrijdt deze fenomenen via een multidisciplinaire aanpak. De Interdepartementale Coördinatiecel ter bestrijding van de mensensmokkel en mensenhandel (ICC) coördineert het beleid van deze fenomenen. Ze doet dit door initiatieven te ontwikkelen op verschillende fronten, meer bepaald op basis van de zogenaamde 4 P's: prevention (preventie), prosecution (vervolgung), protection (bescherming) en partnership (samenwerking).

Dit verslag geeft een overzicht van wat België in **2019-2020** heeft ondernomen om deze fenomenen te bestrijden. Hiervoor werden de bevoegde actoren bevestigd:

- Openbaar Ministerie;
- Federaal parket;
- FOD Justitie:
  - o Dienst Voogdij;
  - o Commissie voor financiële hulp aan slachtoffers van opzettelijke gewelddaden en aan de occasionele redders;
  - o Dienst voor het Strafrechtelijk beleid (DSB) van het Directoraat-Generaal Wetgeving, Fundamentele Rechten en Vrijheden (DGWL);
- Federale Overheidsdienst (FOD) Binnenlandse Zaken:
  - o Dienst Vreemdelingenzaken (DVZ) ;
  - o Commissariaat-generaal voor de vluchtelingen en staatlozen (CGVS);
- Fedasil;
- Centrale directie voor de bestrijding van de zware en georganiseerde criminaliteit, Dienst Mensenhandel/Mensensmokkel (DJSOC MH/MS) - Federale Politie;
- Toezicht op de Sociale Wetten (CLS) van de FOD Werkgelegenheid;
- Themadirectie mensenhandel van de Rijksdienst Sociale Zekerheid (RSZ);
- FOD Buitenlandse Zaken (BuZa) ;
- De drie erkende gespecialiseerde onthaalcentra: PAG-ASA, Payoke, Sürya;
- FOD Financiën – Cel voor Financiële Informatieverwerking (CFI);
- De gefedereerde entiteiten ;
- Centra voor minderjarige slachtoffers: Esperanto en Minor-Ndako;
- Child Focus.

Het regeringsverslag werd opgesteld door de Dienst voor het Strafrechtelijk beleid van het Directoraat-Generaal Wetgeving, Fundamentele Rechten en Vrijheden van de FOD Justitie.

2 IMPACT VAN DE COVID-19-PANDEMIE OP MENSENHANDEL EN MENSENSMOKKEL

Een van de vragen voor het regeringsrapport betreft de impact van de COVID-pandemie op de werking van de verschillende actoren.

2.1 Expertisenetwerk mensenhandel en mensensmokkel – College van procureurs-generaal

Hoewel het nog te vroeg is om de werkelijke impact van de gezondheids crisis precies te bepalen, lijkt het voor het expertisenetwerk vast te staan dat de crisis de precare situatie en de kwetsbaarheid van veel mensen heeft versterkt, waardoor de uitbuiters ook meer strafbare feiten pleegden.

Voorts moet worden vastgesteld dat er tijdens de strikte lockdown tijdelijk minder controles waren doordat er steeds minder activiteiten nog waren toegestaan (bv. prostitutie ...) en als gevolg van de mobilisatie van de politiediensten die moesten toezien op de inachtneming van de COVID-19-maatregelen.

Over het algemeen heeft de lockdown eveneens geleid tot een toegenomen gebruik van het internet en het dark net in het kader van verschillende vormen van uitbuiting waartoe de daders van mensenhandel en mensensmokkel hun toevlucht zoeken.

2.2 Federaal parket

Het federaal parket merkt op dat mensensmokkelaars onmiddellijk hebben ingespeeld op de COVID-19 restricties en hun modus operandi (MO) hebben aangepast namelijk kleinere groepen en meer bootjes op de Noordzee.

Wat seksuele uitbuiting betreft is met het sluiten van de vitrines nog meer mensenhandel ondergronds gegaan waardoor de detectie nog moeilijker wordt.

2.3 Dienst Vreemdelingenzaken (DVZ)

De DVZ heeft minder nieuwe aanvragen voor de beschermingsprocedure voor slachtoffers van mensenhandel ontvangen. Volgende redenen worden hiervoor aangehaald: minder acties/controles op het terrein dus minder detectie en doorverwijzing naar de gespecialiseerde centra.

2.4 Rijksdienst voor Sociale Zekerheid (RSZ)

De COVID-19-pandemie had een grote impact op onze economie en vergrootte ook de kwetsbaarheid van potentiële slachtoffers van economische uitbuiting omdat deze crisis een 'opportuniteit' was voor malafide werkgevers. Die vrees voor een verhoging van het risico op uitbuiting was des te ernstiger omdat ook de politie- en inspectiediensten zelf de gevolgen van de crisis ondergingen en hun detectiecapaciteit drastisch afnam.

In de externe bijdrage 'Impact van de COVID-19-pandemie op economische uitbuiting' die de RSZ heeft opgesteld voor het jaarverslag 2020 van Myria¹, worden de moeilijkheden geïllustreerd die de ECOSOC-teams in het begin van de pandemie hebben ondervonden bij de behandeling van de onderzoeken over mensenhandel.

Al na enkele maanden nam de impact van de crisis af en konden de ECOSOC-teams opnieuw bijna volgens hun ritme van voor de crisis werken. Dat ritme werd verstoord door de opgelegde gezondheidsmaatregelen (veiligheid van de sociaal inspecteurs, lockdown). Met name door de sluiting van handelszaken bleef het nog steeds moeilijker dan voorheen om potentiële slachtoffers op te sporen.

---

¹ https://www.myria.be/files/Jaarlijks_evaluatierapport_2020_Mensenhandel_en_mensensmokkel.pdf

2.5 Toezicht op de Sociale Wetten (TSW)

Het TSW stelt vast dat de controle op de werven en de problemen in verband met covid leiden tot moeilijke gezondheidssituaties.

Sinds de COVID-19-crisis ontvangt de dienst eveneens veel dossiers van Fairwork, maar die zijn moeilijk te beheren omdat de tewerkstelling is beëindigd en het niet mogelijk is om vaststellingen ter plaatse te doen.

2.6 Esperanto

De eerste vaststelling van Esperanto was dat de pandemie een impact heeft gehad op de meldingen van jonge slachtoffers van mensenhandel en mensensmokkel in 2020.

Tijdens de periode van de lockdown van maart tot begin mei kon geen enkele jongere namelijk worden doorverwezen en werd de instroom van nieuwe jongeren in de dienst ook sterk beperkt. De rest van het jaar lag de prioriteit van de autoriteiten en de politiediensten elders, wat gevolgen had voor de opsporing van potentiële slachtoffers (minder controle = minder opsporing).

Er moest een systeem, een procedure worden ingevoerd om een jongere te kunnen isoleren bij zijn aankomst op de dienst of als hij positief testte op het virus. Er werd dus voorzien in twee kamers die geïsoleerd en daarvoor ingericht werden, wat tot gevolg had dat twee opvangplaatsen werden ingenomen.

Ten tweede werd hun werk verstoord doordat de vertrouwensband die wordt bewerkstelligd door de aanwezigheid van een multidisciplinair team rond de jongeren niet meer op dezelfde manier kon worden opgebouwd. Bijgevolg werd na een schorsing van de individuele afspraken voor en met de jongeren gekozen voor begeleiding via videoconferentie. Daaraan zijn echter grenzen, wat de kwaliteit van hun werk niet ten goede kwam. Een extra moeilijkheid bestond erin dat enkel telefonisch of via videoconferentie een beroep op tolken kon worden gedaan.

Vervolgens konden de ontmoetingen opnieuw fysiek plaatsvinden, maar in specifieke lokalen buiten de leefruimtes en met toepassing van de gezondheidsmaatregelen (mondmasker, verluchting, afstand houden ...).

Ook de invoering van telewerk vormde een probleem, aangezien het administratief personeel enkel buiten de dienst werkte, terwijl het psychosociaal personeel minimaal 50 % van de arbeidstijd in die formule werkte, waardoor bepaalde personeelsleden waren afgezonderd van de rest van het team.

Ook had en heeft de coronacrisis nog steeds een impact op de teamvergaderingen, aangezien die, hoewel ze een zekere tijd semilive plaatsvonden, al verschillende maanden via videoconferentie worden gehouden. Dat heeft een weerslag op de werkrelaties, de teamcohesie en dus op de kwaliteit van hun werk en hun communicatie.

Het opvoedend team ondervindt veel impact, aangezien de buitenactiviteiten zeer beperkt waren en dat nog steeds zijn, ze in toenemende mate moeten omgaan met frustraties bij de jongeren en de integratiemogelijkheden zeer beperkt zijn.

Zelfstandige jongeren buiten de dienst kregen te maken met aanzienlijke eenzaamheid, een reorganisatie van de tijd die ze aanwezig moesten zijn op school en met afstandsonderwijs, wat vaak hun achterstand heeft vergroot, in het bijzonder wat het leren van de Franse taal betreft. Sommige jongeren die actief waren als jobstudent in de horeca konden uiteraard niet langer werken, maar de jongeren konden ook niet langer deelnemen aan buitenschoolse activiteiten (sport, kunst ...).

2.7 Politie

Bij de politie heeft men vastgesteld dat de werkwijze van het prostitutiemilieu is gewijzigd ten gevolge van de opeenvolgende lockdowns. De grootste gevolgen van de COVID-19-crisis zijn de toenemende illegaliteit en de digitalisering van het milieu. De controle- en onderzoeksmiddelen zijn aanzienlijk ingewikkelder geworden, waardoor de opsporing van slachtoffers nog veel willekeuriger is dan voor de pandemie.

Het prostitutiemilieu heeft zich aan de COVID-19-crisis aangepast. Ten gevolge van de gezondheidsmaatregelen is het steeds moeilijker geworden om het prostitutiemilieu te lokaliseren en te controleren. In het licht van die nieuwe regels hebben sekswerkers hun activiteiten immers via de digitale wereld geheroriënteerd om in contact te kunnen blijven met hun klanten en om hun seksuele prestaties in privéwoningen, airbnb's, vakantiehuisjes, campings, kelderverdiepingen enz. uit te voeren. Airbnb's is het grootste platform hetwelk in verdoken prostitutie gebruikt wordt (door alle nationaliteiten en zeker door minderjarigen). Uit de lopende onderzoeken blijkt dat personen die prostitutie uitbuiten zich ook naar de digitale wereld hebben geheroriënteerd om hun activiteiten te organiseren. Zowat overall in Europa worden er steeds meer gevallen van uitbuiting van minderjarigen via de sociale netwerken gemeld. Het probleem is dat de communicatie vooral gebeurt via WhatsApp, Telegram...(zowel klanten, verdachten, slachtoffers). Sommige kanalen zoals WeChat (Chinese vorm van Whatsapp) zijn eenvoudigweg niet te consulteren. Daarnaast is er ook meer en meer het gebruik van het minder gekende Online Banking Platforms (bv. Rewire).

Ook wat mensensmokkel betreft, hebben de gezondheidsmaatregelen de activiteiten van de georganiseerde criminele groepen geheroriënteerd. Sinds begin 2020 geven ze de voorkeur aan de oversteek naar het Verenigd Koninkrijk met gammele bootjes en brengen ze zo het leven van de aldus vervoerde transitmigranten in gevaar. De onderzoeken tonen aan dat de criminele organisaties van internationale aard zijn en dat ze een beroep doen op de digitale wereld om hun criminele activiteiten te organiseren.

2.8 Commissariaat-generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen (CGVS)

Om de werkelijke impact van de Brexit en de COVID-19-crisis op de fenomenen mensenhandel en mensensmokkel te begrijpen, zal er ongetwijfeld nog iets meer tijd moeten overgaan, maar zeker is dat de uitbuitingsnetwerken zich hebben proberen aan te passen aan die nieuwe tijdelijke of definitievere situaties.

2.9 De erkende gespecialiseerde onthaalcentra voor slachtoffers van mensenhandel en verzwarende vormen van mensensmokkel (hierna: gespecialiseerde onthaalcentra)

2.9.1 PAG-ASA

De lockdown van maart-april 2020 heeft **detectie, identificatie en aanmelding** in die periode meer drempelig gemaakt. Nadien hebben de verschillende quarantaine en sanitaire maatregelen gezorgd voor een extra drempel. Enerzijds hebben politie en inspectie veel minder mensenhandel-controles gedaan en dus minder slachtoffers, die sinds de start van de coronacrisis ergens werden uitgebuit, gedetecteerd en doorverwezen. De prioriteit lag op beleidsniveau nu elders. Anderzijds is het voor kwetsbare groepen veel moeilijker om tot de hulpverlening te geraken omdat veel diensten moeilijker te bereiken zijn dan vroeger (beperkte openingsuren, permanenties, online afspraken, online aanvragen,...).

PAG-ASA vreest ook dat zeer veel kleine ondernemingen die omwille van de corona-maatregelen officieel gesloten en niet-actief zijn, toch achter gesloten deuren actief zijn en dus mensen illegaal aan het werk zetten, waardoor het risico op uitbuiting en mensenhandel extra groot wordt.

Op vlak van de **psychosociale begeleiding** van hun cliënten was het moeilijker voor cliënten om zelf stappen te zetten (minder bereikbaarheid van diensten en vrijwel steeds digitaal) en dit heeft een negatieve impact op het zelfstandig functioneren van cliënten.

Op vlak van de **juridische begeleiding** was er vertraging bij justitie (veel zittingen werden naar latere data verplaatst), alsook bij politie en inspectie (verhoren konden moeilijker plaatsvinden omwille van coronamaatregelen: minder lokalen ter beschikking, strenge aanwezigheidsregels, ...).

PAG-ASA heeft op vlak van hun algemene werking, om de verspreiding van het corona-virus te vermijden, verschillende maatregelen genomen in overeenstemming met de voorschriften van de Nationale Veiligheidsraad, de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie (GGC), Bruss'Help en Mensura. PAG-ASA heeft daartoe ook extra materiaal moeten aankopen dat ze in normale omstandigheden niet zouden aankopen. Zonder de pandemie had PAG-ASA deze uitgaven niet moeten doen.

Ze hebben hun werking moeten reorganiseren om mensen verder te kunnen ondersteunen en tegelijk de veiligheidsvoorschriften te respecteren:

1. De medewerkers van het opvanghuis moeten strikte regels naleven op vlak van hygiëne en sociale distantiëring; ze hebben hiertoe specifiek materiaal gekregen.
2. De ambulante psychosociale begeleiders en juridische begeleiders werken nu verplicht een paar dagen van thuis; zij hebben hiertoe specifiek materiaal gekregen.

Om dit te kunnen doen, heeft PAG-ASA moeten investeren in materiaal:

- Op vlak van gezondheid en hygiëne: (elektronische) thermometers, pijnstillers, mondmaskers, handschoenen, alcoholische handgel, beschermende plexi-panelen, en extra kuisproducten.
- Op vlak van technologie: laptops, smartphones, en simkaarten, zodat alle medewerkers van thuis uit kunnen werken.
- Op vlak van dagbesteding voor de bewoners: extra voeding, speelgoed, knutselmateriaal, binnensportmateriaal.

Voor **de bewoners van hun opvanghuis** was er in 2020 het probleem dat de uitstroom moeilijk was. Een verblijf in het opvanghuis is normaliter tijdelijk van aard en de bedoeling is dat de slachtoffers na een paar maanden verhuizen naar een eigen huurwoning. Echter, in 2020 lag alles zo goed als stil en konden de bewoners weinig tot geen huurwoningen bezoeken en dus ook moeilijk verhuizen. Dit was problematisch voor de betrokkenen zelf, omdat ze niet verder konden in hun traject en niet verder kunnen plannen voor hun toekomst. Dit is ook problematisch voor andere potentiële slachtoffers omdat dit betekent dat er geen plaatsen vrijkomen in hun opvanghuis en dus dat ze geen nieuwe slachtoffers kunnen opvangen.

2.9.2 PAYOKE

Payoke merkt een versnelde verschuiving naar de digitale wereld. Dit zorgt ervoor dat nog meer dan in het verleden de problematiek moeilijk te traceren is. Ze spreken in dit geval dan voornamelijk over seksuele uitbuiting, maar zeker niet uitsluitend.

Op de begeleiding zelf heeft COVID-19 een grote impact gehad. Het was bijna onmogelijk om face-to-face gesprekken te houden en dit heeft voor heel wat cliënten een negatieve impact gehad op hun mentale welzijn. In het verlengde van de begeleiding was het ook tijdens het van kracht zijn van de corona-maatregelen veel moeilijker om de intakegesprekken met mogelijke slachtoffers van mensenhandel goed en op een geruststellende manier te kunnen laten verlopen.

De aanpassingen bestonden vooral uit plexiglazen schermen in gespreksruimtes, voldoende sanitaire producten voorzien, quarantainemaatregelen voor inkomende en (mogelijks) besmette cliënten in de shelter. Dit vergde veel van de begeleiders (zowel binnen Payoke als het opvanghuis).

2.9.3 SÜRYA

Sürya spreekt van een catastrofe, aangezien de sectoren waarbinnen de slachtoffers worden uitgebuit ofwel op halve kracht ofwel ongecontroleerd draaien.

2.10 Cel voor Financiële Informatieverwerking (CFI)

Al meer dan tien jaar stelt de CFI vast dat vennootschappen worden gebruikt om illegale arbeidskrachten uit te buiten in het kader van ernstige sociale en fiscale fraude. In de context van de aan COVID-19 verbonden economische crisis zagen verschillende sectoren hun activiteiten op halve kracht draaien of zelfs stilvallen. Vennootschappen die actief zijn in sectoren die er traditioneel voor bekendstaan gevoelig te zijn voor ernstige sociale en/of fiscale fraude (bouw, industriële schoonmaak, goederenvervoer) zijn echter onwettige activiteiten blijven uitbouwen.

De CFI heeft opgemerkt dat er door vennootschappen die onder het beheer van stromannen staan, een beroep wordt gedaan op pools van niet-aangegeven arbeidskrachten. Hoewel die vorm van fraude is ontstaan in de periode van de financiële crisis van 2008, heeft de aan COVID-19 verbonden crisis bijgedragen tot de verhoging van het risico dat een beroep wordt gedaan op (te) goedkope onderaannemers. Daarnaast heeft de stijgende werkloosheid geleid tot een toename van het aanbod aan arbeiders die bereid zijn in het zwart te werken. In die context blijven de netwerken die worden aangetrokken door illegale arbeid in kwetsbare sectoren een ernstig risico op witwassen inhouden. In de dossiers stelt men vast dat de betrokken vennootschappen in het kader van de crisis compensatiepremie ontvangen, terwijl hun rekeningen gevoed blijven worden door tal van betalingen die verwijzen naar facturen.

2.11 Duitstalige Gemeenschap

Het enige effect was dat maatregelen ter bewustmaking van de beroepsbeoefenaars en het eerstelijns personeel moesten worden geannuleerd. Het belang van een face-to-face-uitwisseling werd door alle deelnemers benadrukt, waardoor ze geen voorstander waren om ervaring uit te wisselen via videoconferentie.

3 BELEID

3.1 Op nationaal vlak

3.1.1 ACTIEPLANNEN MENSENHANDEL EN MENSENSMOKKEL

Tot op heden heeft de Interdepartementale Coördinatieceel ter bestrijding van de mensensmokkel en de mensenhandel (ICC) **drie actieplannen over mensenhandel en 1 actieplan mensensmokkel** opgesteld en uitgevoerd.

Het laatste **actieplan over mensenhandel** had betrekking op de periode 2015-2019². Dat plan voorzag in een versterking van de bewustmakings- en informatieacties in de sector van de hulpverlening aan en de bescherming van de jeugd in overleg met de gefedereerde entiteiten.

Dat actieplan wordt aangevuld met een **specifiek actieplan ter bestrijding van mensensmokkel**.

Het eerste actieplan over mensensmokkel had betrekking op de periode 2015-2018³.

Tijdens de periode van lopende zaken die in september 2020 eindigde, werd door de ICC een bijgewerkt actieplan voor mensenhandel en voor mensensmokkel aangenomen. Dat plan was een jaar geldig om de continuïteit van de lopende projecten te waarborgen, met een verlenging voor 2020 wat mensenhandel betreft en voor 2019 wat mensensmokkel betreft⁴.

3.1.2 TASKFORCE MENSENHANDEL/MENSENSMOKKEL - FOD BUZA

Eind 2019 werd bij de FOD BuZa de Taskforce mensenhandel/mensensmokkel opgericht, gecoördineerd door de dienst Verenigde Naties. Deze Taskforce komt minstens 4 maal per jaar samen en is gericht op een transversale benadering van de problematiek met het oog op het verzekeren van synergie en het coördineren van de acties binnen de FOD BuZa.

3.2 Op internationaal vlak

3.2.1 FOD BUZA

3.2.1.1 POSTEN IN HET BUITENLAND

De posten in het buitenland spelen een rol in de meldingen van daden van corruptie/misdaden/wanbedrijven en worden dan ook actoren in het kader van de opsporing en de signalering van internationale criminaliteit en de wederzijdse internationale rechtshulp. Ze worden ook verzocht in te spelen op de behoeften van de projecten in het veld en advies te geven over de voorstellen over de uitvoering van die projecten.

3.2.1.2 ORGANISATIE VOOR VEILIGHEID EN SAMENWERKING IN EUROPA (OVSE)

Binnen de OVSE is België "chef de file" voor de EU wat betreft de thematiek mensenhandel. Dit houdt in dat de post penhouder is voor de EU-verklaringen en dat de post rechtstreeks betrokken is bij de onderhandelingen over besluiten van de ministerraad over de strijd tegen mensenhandel. Dit was onder meer het geval voor het besluit over voorlichting over mensenhandel en het betrekken van de stem van de slachtoffers bij de ontwikkeling van strategieën ter bestrijding van mensenhandel in december 2019 en het besluit over de

² http://www.dsb-spc.be/doc/pdf/ACTIEPLAN_MH_2015_2019-NL-13072015.pdf

³ <http://www.dsb-spc.be/doc/pdf/TEH%20Plan%20action%202015-18%20NL.pdf>

⁴ https://www.dsb-spc.be/doc/pdf/ACTIEPLAN_MS_2019_NL.pdf

gevolgen van de pandemie in 2020. Door een gebrek aan consensus konden deze beslissingen echter niet worden aangenomen.

3.2.2 DJSOC MH/MS

DJSOC MH/MS is betrokken bij en actief in verschillende Europese actieplannen die passen in het kader van de cyclus **EMPACT** (European Multidisciplinary Platform Against Criminal Threats) **Trafficking in Human Beings**.

In 2021 was DJSOC MH/MS leader van:

- OA (Operational Action) 4.5 **North African Related THB**: Noord-Afrikaanse georganiseerde criminaliteit waarbij minderjarigen worden uitgebuit om hen strafbare feiten te doen plegen (link met EMPACT-drugs trafficking) – coleader: FRONTEX, Zweden.

DJSOC MH/MS nam het initiatief voor deze actie. Het doel van deze Europees actie is het monitoren en uitwisselen van operationele politionele informatie in verband met het fenomeen van de niet-begeleide minderjarige vreemdelingen (NBMV) uit de Maghreb die worden uitgebuit door dadergroepen om hen misdrijven te doen plegen.

DJSOC MH/MS is coleader van:

- OA 1.3 **PNR (Passenger Name Record)**: optimalisering van de beschikbare gegevens in de passagiersgegevensbanken van de luchtvaartmaatschappijen – opstelling van standaardprofielen – leader: Europol;
- OA 4.1 **ETUTU**: Nigeriaanse georganiseerde criminaliteit – seksuele uitbuiting – leader: Duitsland. Dit heeft ook betrekking op de Nigeriaanse Confraternities zoals Black Axe die actief zijn in vele criminaliteitsfenomenen.
- OA 4.2 **CHINESE THB**: Chinese georganiseerde criminaliteit – seksuele uitbuiting, economische uitbuiting – leader: Nederland;
- OA 5.1 **DOCUMENT FRAUD IN THB**: identiteitsfraude/documentenfraude in het kader van mensenhandel – leader: Spanje.

De DJSOC MH/MS is betrokken bij verschillende Europese actieplannen die passen in het kader van de cyclus **EMPACT Facilitated Illegal Immigration**.

DJSOC MH/MS is met name coleader van:

- OA 5.1 **JOT (Joint Operational Team) DOC FRAUD**: verzameling en uitwisseling van strategische en operationele informatie in verband met het gebruik van identiteitsfraude/documentenfraude in het kader van mensensmokkel – leader: Frankrijk.

Bij de **JOT** wordt er tijdens die meetings strategisch gedacht hoe het operationele kan vergemakkelijkt worden om operationele successen te behalen (gaat vooral om afspraken).

- **OA 2.6 SMALL BOAT**: verzameling en uitwisseling van strategische en operationele informatie in verband met mensensmokkel naar het Verenigd Koninkrijk via de Noordzee in bootjes – leader: Frankrijk.

Bovendien is DJSOC MH/MS deelnemend lid in verschillende OA's (sinds 2019) die in 2021 worden voortgezet/opgestart:

- **OA 2.2 RISK:** verzameling en uitwisseling van strategische en operationele informatie in verband met mensensmokkel waarbij gebruik wordt gemaakt van voertuigen die gevaarlijk zijn voor de migranten. Link met de 'Task Force Western Balkan' – leader: Griekenland;
- **OA 2.5 JOT DUNQUETT:** verzameling en uitwisseling van strategische en operationele informatie in verband met mensensmokkel via de Western Mediterranean route – leader: Frankrijk;
- **OA 2.9 JOT MARE:** verzameling en uitwisseling van strategische en operationele informatie in verband met mensensmokkel over zee, met uitbreiding tot de intra-Europese 'secondary movements' – leader: Europol;
- **OA 4.1 Information Clearing House:** uitwisseling van operationele 'multi-agency' informatie – leader: Europol.

Tot slot heeft DSJOC/MH ook deelgenomen aan EU-projecten vanuit Internal Security Fund (ISF) i.k.v. mensenhandel namelijk project WESTEROS (start 2019) en WESTEROS 2 (2021-2022) o.l.v. Roemenië met FedPol BE als partner. Het project "WESTEROS" beoogde de bestrijding van mensenhandel te stimuleren en de capaciteit voor grensoverschrijdende operaties te vergroten door de nadruk te leggen op geavanceerd financieel onderzoek. Hiervoor werd informatie en best practices uitgewisseld tussen de verschillende politiediensten in de Europese Unie hoe ze financiële netwerken kunnen identificeren en de opbrengsten van misdrijven in beslag kunnen nemen. Project WESTEROS 2 bestaat uit traingsessies die aan politie/justitie RO, BE, ES en PL gegeven worden. DSJOC/MH gaf ook trainingen.

3.2.3 IMPACT BREXIT

Op 31 januari 2020 heeft het Verenigd Koninkrijk (VK) de Europese Unie (EU) verlaten (BREXIT) en de vraag stelt zich welke impact de Brexit heeft gehad ten opzichte voor de fenomenen mensenhandel en mensensmokkel.

Voor het federaal parket heeft de Brexit op het moment van de bevraging geen impact gehad gelet op de wijze waarop mensenhandel en mensensmokkel tot uiting komen in België. Wel heeft de Brexit de internationale samenwerking met het Verenigd Koninkrijk enigszins vertraagd en verzaamd. Nieuwe best practices zullen moeten groeien.

De DVZ en de RSZ zien momenteel ook geen impact van de Brexit.

Het Verenigd Koninkrijk is altijd al een eindbestemming geweest voor bepaalde migranten die via België reizen. De DVZ stelt vast de NBMV die op doorreis zijn nog steeds het Verenigd Koninkrijk willen bereiken.

De politie heeft daarentegen vastgesteld dat de door de Britse regering aangekondigde verstrenging van het migratiebeleid een 'pull factor'-effect had, waardoor een groot aantal transitmigranten naar Frankrijk en België werden getrokken met het doel de Engelse kust te bereiken. Ook heeft BREXIT-gevolg gehad voor de internationale politionele informatie-uitwisseling. Op niveau EUROPOL is UK i.p.v. Member State nu Third Party Operational hetgeen als gevolg heeft dat alle informatie die nu tussen beide landen uitgewisseld wordt automatisch de gebruikscodes 'enkel voor politioneel gebruik' krijgt en dus niet meer rechtstreeks in procedure mag gebruikt worden. Dit heeft vertraging op het niveau van het onderzoek tot gevolg.

Payoke merkt op dat ze te weinig diepgaande ervaring hebben gehad met slachtoffers van mensensmokkel om hierover een pertinente opmerking te geven. Wat betreft mensenhandel kunnen ze niet meteen een impact zien. PAG-ASA vermoedt dat er meer smokkelsituaties en smokkelslachtoffers zullen zijn die het Kanaal willen oversteken naar het VK. Hierbij worden smokkelaars steeds inventiever op vlak van transportmiddelen.

3.3 Evaluaties

3.3.1 FEDASIL

In 2020 werd door Fedasil een bevraging gedaan naar de kennis betreffende mensenhandel in de federale centra. Er werd gekeken naar de procedures, opleiding, kennis van de partners, detectie, oriëntering, invloed COVID-19, noden....

De resultaten van dit onderzoek waren beschikbaar in 2021.

3.3.2 GROEP VAN DESKUNDIGEN VAN DE RAAD VAN EUROPA OVER ACTIE TEGEN MENSENHANDEL - GRETA

In 2020 ontving België de vragenlijst in het kader van de derde evaluatieronde van de Groep van deskundigen van de Raad van Europa over actie tegen mensenhandel (GRETA).

GRETA focust in deze evaluatieronde op het volgende thema: *“Toegang tot de rechter en effectieve rechtsmiddelen voor slachtoffers van mensenhandel”*.

België heeft in februari 2021 zijn antwoord doorgestuurd naar GRETA.

Een evaluatiebezoek van de GRETA m.b.t. deze problematiek vond plaats in oktober 2021.

Via deze link kan de rapportage van GRETA m.b.t. de evaluatie van België teruggevonden worden: <https://www.coe.int/en/web/anti-human-trafficking/belgium>.

3.3.3 TRAFFICKING IN PERSONS – REPORT USA

Elk jaar brengt de US State Department een Trafficking in Persons (TIP) Report uit. In dit TIP Report worden landen geclassificeerd naar gelang hun inzet in de strijd tegen mensenhandel op basis van de Amerikaanse Victims of Trafficking and Violence Protection Act of 2000 (TVPA).

Tier 1 is de hoogste klasse en wordt toegekend als landen volledig voldoen aan de minimumeisen uit de TVPA. Tier 3 is de laagste klasse. België behoudt in 2019 en 2020 opnieuw de status van Tier 1:

2019: <https://www.state.gov/reports/2019-trafficking-in-persons-report-2/belgium/>

2020: <https://www.state.gov/reports/2020-trafficking-in-persons-report/belgium/>

4.1 Wet van 22 mei 2019 betreffende de handel in menselijke organen en betreffende het niet-bestrafingbeginsel voor slachtoffers van mensenhandel

Op 1 juli 2019 is de wet van 22 mei 2019 betreffende de handel in menselijke organen en betreffende het niet-bestrafingbeginsel voor slachtoffers van mensenhandel in werking getreden. Deze nieuwe wet brengt het Belgische recht in overeenstemming met de bepalingen van het Verdrag van de Raad van Europa tegen de handel in menselijke organen, dat in werking is getreden in maart 2018 en waarvan België de ratificatie voorbereidt.

Deze nieuwe wet beoogt alle wegnemingen van organen tegen vergoeding of zonder inachtneming van de voorwaarden inzake toestemming.

Ze heeft de bescherming van de slachtoffers versterkt door de invoeging van een paragraaf 5 in artikel 433quinquies van het Strafwetboek, luidende: *“Het slachtoffer van mensenhandel dat betrokken is bij misdrijven als rechtstreeks gevolg van zijn uitbuiting loopt geen straf op voor deze misdrijven.”*

Het doel van die bepaling van niet-bestrafing bestaat in het vrijwaren van de mensenrechten van slachtoffers die van hun vrije wil zijn beroofd, het voorkomen van nieuwe victimisering en het creëren van een vertrouwensband zodat zij zouden meewerken aan het strafrechtelijk onderzoek tegen de daders.

Het bestaan van het rechtstreekse verband tussen de uitbuiting en het plegen van misdrijven door het slachtoffer behoort in de eerste plaats tot de soevereine beoordeling van het parket – het is belangrijk erop te wijzen dat de toepassing van het beginsel van de opportuniteit van de vervolging de eerste beschermende barrière vormt voor personen die werden gedwongen om misdrijven te plegen – en, in voorkomend geval, is het in laatste instantie de rechter die erover oordeelt.

Het voordeel van de bepaling van niet-bestrafing betreft de persoon van het slachtoffer alleen en kan geen betrekking hebben op de eventuele medeplichtigen (tenzij ook zij in aanmerking komen voor de bepaling van niet-bestrafing).

De verschoningsgrond is van toepassing op de strafrechtelijke of administratieve misdrijven bedoeld in het Strafwetboek (gebruik van valse stukken, diefstal ...), in het Sociaal Strafwetboek (inzonderheid niet-aangegeven werk zoals bedoeld in artikel 183/1) en in de bijzondere wetten (bijvoorbeeld de verkoop van verdovende middelen, de misdrijven bedoeld in de vreemdelingenwet van 1980 ...).

Het betreft dus een strafuitsluitende verschoningsgrond waarvan de toepassing nauw overleg veronderstelt tussen de magistraten bij de parketten en de auditoraten en tussen de verschillende afdelingen van eenzelfde parket om de situaties te identificeren waarin de verschoningsgrond van toepassing kan zijn en, in voorkomend geval, vervolgingen ten laste van de dader van een misdrijf die onverenigbaar zijn met zijn hoedanigheid van slachtoffer te vermijden.

Vanwege deze wet werd de richtlijn inzake het opsporings- en vervolgingsbeleid betreffende mensenhandel gewijzigd.

Tot slot kan ook het huidige artikel 71 van het Strafwetboek, ingeval de dader van het misdrijf werd gedwongen in een context van mensenhandel, alsook de rechtspraak inzake de noodtoestand nog worden toegepast.

In een vonnis van **13 juni 2018**⁵ heeft de correctionele rechtbank te Luik het principe van het niet-bestraffingsbeginsel toegepast in een dossier inzake mensenhandel met het oog op seksuele uitbuiting dat was voortgevloeid uit een politieonderzoek dat in 2009 werd gestart. Een vereniging van misdadigers ronselde in Roemenië jonge vrouwen met de loverboymethode en dwong ze vervolgens om zich in Frankrijk en België te prostitueren. Een van de vrouwen, T., werd vervolgd als dader van het misdrijf mensenhandel (+ aanwerving met het oog op prostitutie + uitbuiting van de prostitutie + lidmaatschap van een vereniging van misdadigers), gepleegd tussen 1 april 2009 en 30 november 2009 en tussen 1 oktober 2010 en 31 oktober 2010. Ze prostitueerde zichzelf, maar tegelijk had ze een relatie met G., die aan het hoofd stond van het netwerk, was ze aanwezig bij het ronselen van de jonge vrouwen, heeft ze geholpen om hun onderdak te verschaffen en heeft ze mee toezicht op hen gehouden. T. werd eerder bij verstek veroordeeld en tekende vervolgens verzet aan tegen het vonnis. Toen ze tijdens de terechtzitting werd gehoord, betwistte ze de tenlasteleggingen en legde ze een vonnis van het “tribunal de grande instance” te Parijs van 4 maart 2015 voor – waarvan noch de onderzoekers, noch de procureur des Konings kennis hadden – waarbij onder andere G. werd veroordeeld wegens mensenhandel, verzaamd pooierschap en vereniging van misdadigers, met verschillende jonge vrouwen, onder wie zijzelf, als slachtoffers, voor de periode van januari 2011 tot 25 maart 2013.

De rechtbank merkte op dat in het voormelde vonnis stond dat de betrokkene op 10 augustus 2012 in Frankrijk een klacht had neergelegd waarin zij had uiteengezet dat G. haar naar verschillende Europese landen had meegenomen om zich te prostitueren alvorens naar Frankrijk terug te keren, dat hij haar alle prostitutieopbrengsten afnam, dat hij geweld tegen haar gebruikte en dat hij haar zelfs had opgesloten. De rechtbank was van oordeel dat voor wat dat vonnis betrof in België wettelijk gezien weliswaar geen enkel gezag van gewijsde in aanmerking kon worden genomen, maar dat het wel een juridische waarheid betrof die niet kon worden genegeerd. De rechtbank was voorts van oordeel dat er geen elementen waren op basis waarvan redelijkerwijze kon worden aangenomen dat T. binnen hetzelfde netwerk dader had kunnen zijn (in België) en onmiddellijk daarna slachtoffer van mensenhandel in Frankrijk. Dat scenario (in tegenstelling tot het omgekeerde scenario – eerst slachtoffer en vervolgens dader) leek volgens de rechtbank weinig aannemelijk. De rechtbank was op grond van de elementen van het strafdossier van oordeel dat de betrokkene voor alles zelf een slachtoffer was van wie de kwetsbaarheid werd misbruikt en dat zij handelde onder dwang. De rechtbank sprak de beklaagde daarom vrij op grond van de rechtvaardigingsgrond noodtoestand en onweerstaanbare dwang (art. 71 van het Strafwetboek), die ten tijde van het vonnis ook gold als grond voor de niet-bestrafing van iemand die strafbare feiten heeft gepleegd als gevolg van zijn uitbuiting.

---

⁵ Luik, 13 juni 2018, onuitgeg.

5 OPLEIDINGEN

5.1 Inleiding

De voorgaande actieplannen mensenhandel besteedden al aandacht aan de opleidingsdimensie. In punt 4 van het actieplan mensenhandel 2015-2019 werd opgenomen dat het belangrijk is om opleidingen te organiseren in een cyclus en de follow-up ervan te verzekeren op het niveau van de ICC.

5.2 Politie

Voor de politie werd in het Actieplan 2015-2019 neergeschreven dat er ten minste 1 keer per jaar een themadag georganiseerd moet worden.

In 2020 werd de themadag *“Internationale aanpak van gerechtelijke onderzoeken inzake mensenhandel en mensensmokkel”* georganiseerd om alle actoren in het veld (federale/lokale politie, magistraten, sociaal inspecteurs) bewust te maken van de uitdagingen die er zijn bij gerechtelijke onderzoeken inzake mensenhandel en mensensmokkel.

Deze opleiding werd wegens de gezondheidscrisis enkel online georganiseerd, voor een publiek van 250 personen.

De 4 lessen MH, opgenomen in de basisopleiding, werden in 2020 gegeven.

De voortgezette opleidingen van de politie werden voornamelijk toegespitst op mensensmokkel – transmigratie. Dit fenomeen heeft zich uitgebreid over het grootste deel van het grondgebied en in het licht van de zorgwekkende situaties in samenhang met de pandemie, moesten er meer eerstelijns politiemensen en onderzoekers worden opgeleid.

Zowel in 2019 als in 2020 werden de functionele gerechtelijke opleidingen georganiseerd waar zowel mensenhandel (7 lessen) als mensensmokkel (4 uren) aan bod kwamen.

Door COVID konden een aantal opleidingen in 2020 niet plaatsvinden.

In de erkende scholen voor de voortgezette opleidingen, werden er in 2019 en in 2020 geen sessies over het thema van mensenhandel/mensensmokkel georganiseerd.

Tot slot werd er in 2020 verder gewerkt aan de update van handboeken, het opstellen van leidraden, het verschaffen van informatie en aandachtspunten, alsook van het digitaal ter beschikking stellen hiervan aan alle GPI-medewerkers (via SharePoint).

5.3 RSZ

In 2019 en 2020 organiseerde de themadirectie Mensenhandel verschillende opleidingen in het kader waarvan zij het doelpubliek heeft voorgelicht of nogmaals wegwijs heeft gemaakt in de procedure voor het opsporen, identificeren en doorverwijzen van de slachtoffers van mensenhandel. De deelnemers ontvingen tijdens de opleiding ook de meertalige brochure voor slachtoffers van mensenhandel⁶. Voorts heeft de themadirectie sterk de klemtoon gelegd op de plicht om de vermoedelijke slachtoffers van mensenhandel te informeren en om contact op te nemen met de opvangcentra en de magistraat.

In 2019 organiseerde de themadirectie Mensenhandel van de RSZ de volgende opleidingen:

---

⁶ [Slachtoffers van mensenhandel: brochure in 28 talen | Myria](#)

- Een opleiding rond mensenhandel – economische uitbuiting voor sociaal inspecteurs van het Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen (RSVZ) (een sessie in het Nederlands (NL) en een sessie in het Frans (FR)) in maart 2019;
- Een opleiding rond mensenhandel – economische uitbuiting voor sociaal inspecteurs van het TSW (een sessie in het NL en een sessie in het FR) in november 2019;
- Een opleiding rond mensenhandel – economische uitbuiting voor de sociale inspectie van de Vlaamse overheid in mei 2019.

De inspectiediensten van de RSVZ en de Vlaamse overheid zijn in het kader van hun opdracht niet bevoegd voor mensenhandel, maar het personeel kan wel geconfronteerd worden met indicatoren van mensenhandel. Het doel van deze opleidingen was de op het terrein aanwezige sociale inspecteurs meer bewust te maken van de opsporing van economische uitbuiting, zodat zij dit fenomeen beter kunnen aanpakken om deze feiten aan de gerechtelijke overheden te melden.

Het doel van deze opleidingen was de op het terrein aanwezige sociaal inspecteurs meer bewust te maken van de opsporing van economische uitbuiting, zodat zij dit fenomeen beter kunnen aanpakken om deze feiten aan de gerechtelijke overheden te melden.

In november 2019 organiseerde de themadirectie mensenhandel in samenwerking met PAG-ASA een opleiding rond de identificatie van en de hulpverlening aan Vietnamese migranten als slachtoffers of potentiële slachtoffers van mensenhandel in Europa. Die opleiding werd bij de RSZ verstrekt door de '[Pacific Link Foundation](#)'. De opleiding werd gevolgd door sociaal inspecteurs, politiemensen, magistraten en personeelsleden van de opvangcentra. Het doel van de opleiding was de context van de Vietnamese migratie te schetsen en denksporen aan te reiken voor de identificatie van en de hulpverlening aan Vietnamese migranten als slachtoffers of potentiële slachtoffers van mensenhandel.

In **2020** organiseerde de thematische directie Mensenhandel van de RSZ wegens de gezondheidscrisis geen externe opleidingen. Voor de nieuwe inspecteurs die in dienst zijn getreden bij de RSZ organiseerde ze echter wel de opleiding rond mensenhandel waarin wordt gefocust op economische uitbuiting.

Intern volgt elke inspecteur die in dienst treedt in zijn/haar stageperiode een basisvorming over mensenhandel.

5.4 TSW

Bij het Toezicht op de Sociale Wetten (TSW) – Arbeidsinspectie van de FOD Werkgelegenheid staat de opleiding rond mensenhandel op de lijst van de permanente opleidingen die ieder jaar aan de personeelsleden worden aangeboden om hun kennis bij te werken op basis van de evolutie van de sociale regelgeving en de concrete situaties die worden aangetroffen in het veld.

Deze opleiding wordt georganiseerd in samenwerking met en met de steun van de RSZ. Het betreft een basisopleiding die specifiek is afgestemd op de diensten van het TSW. De opleiding duurt een dag.

De opleiding rond mensenhandel staat ook op de lijst van de opleidingen die de stagelopende inspecteurs moeten volgen.

Het TSW is ook van plan om een opleiding uit te werken voor gespecialiseerde inspecteurs. Aan die opleiding zou een genderdimensie worden gekoppeld, aangezien de dienst bevoegd is voor discriminatie en er elk jaar ook een opleiding wordt georganiseerd rond die problematiek.

5.5 Magistratuur

5.5.1 COLLEGE VAN PROCUREURS-GENERAAL

Het expertisenetwerk mensenhandel en mensensmokkel van het College van procureurs-generaal – waar alle in die aangelegenheden gespecialiseerde parketmagistraten deel van uitmaken – hield op **29 november 2019** een plenaire vergadering voor de referentiemagistraten en de eerstelijnsactoren.

De volgende onderwerpen zijn die dag aan bod gekomen:

- Actuele vragen rond de bepaling van niet-bestrafing (wetswijziging van 22 mei 2019) en de verbeurdverklaring (rechtspraak);
- De toepassing van artikel 134quinquies van de Nieuwe gemeentewet, dat het mogelijk maakt om een inrichting waar mensenhandel/mensensmokkel is vastgesteld te sluiten;
- De problematiek van de huisjesmelkers (misbruik maken van de kwetsbare toestand van personen door hen ongezonde huisvesting ter beschikking te stellen met de bedoeling een abnormaal profijt te realiseren);
- En de samenhang tussen de gerechtelijke en de administratieve procedure ter zake. De gespecialiseerde centra voor de opvang van slachtoffers van mensenhandel hebben carte blanche gekregen om hun problemen uiteen te zetten en te bespreken met de magistraten.

De feedback over de inhoud en de kwaliteit van de sprekers was positief.

Voorts zorgt de coördinator van het expertisenetwerk voor een follow-up van de relevante rechtspraak en van alle andere relevantie informatie bij de gespecialiseerde magistraten.

Op operationeel vlak worden binnen de arrondissementen vergaderingen georganiseerd met de ordediensten en binnen rechtsgebieden met de gespecialiseerde magistraten van de arrondissementen die deel uitmaken van het expertisenetwerk, zulks op grond van de omzendbrief betreffende het strafrechtelijk beleid COL 01/2015.

Het Instituut voor Gerechtelijke Opleiding heeft in het opleidingsprogramma voor de parketmagistraten een opleiding rond het strafrechtelijk uitvoeringsonderzoek opgenomen. Die opleiding werd georganiseerd op 27 februari 2019.

5.5.2 FEDERAAL PARKET

Een opleiding werd samen met DJSOC MH/MS gegeven aan de doelgroep van eerstelijns politiediensten, magistraten en sociale inspectie. Deze opleidingen hadden als opzet: het herkennen van mogelijke slachtoffers en het belang van de eerste vaststellingen en vermijden van de revictimisering van de slachtoffers.

Ook heeft het federaal parket deelgenomen aan/gesproken op verschillende colloquia van United Nations Office on Drugs and Crime ([UNODC](#)), European Judicial Training Network (EJTN) en andere buitenlandse partners. Volgende aspecten kwamen aan bod:

- Omvang van het misdrijf;
- Hoe onderzoeken? Hoe een zaak behandelen en vervolgen;
- Doelgroep: politie, magistraten en rechters;
- Uitwisseling van ervaring, nieuwe inzichten.

5.6 DVZ

In 2019 heeft DVZ interne opleidingen over mensenhandel/mensensmokkel georganiseerd.

Ook werkten ze mee aan opleidingen voor externen, zoals politiediensten, inspectiediensten, arbeidsauditoraten (bv. studiedag in Gent in 2019).

Deze opleidingen waren erop gericht om inzage te krijgen in het fenomeen mensenhandel, mensensmokkel, duiding van de definitie, het verschil tussen beide en een verduidelijking van de verschillende sectoren van uitbuiting. Daarnaast krijgen de deelnemers uitleg over de rol van de DVZ in de multidisciplinaire samenwerking tussen de verschillende partners en uitleg over de procedure slachtoffers mensenhandel en de afgifte van de verschillende verblijfstitels. Er gebeurde ook een bespreking van de indicatoren, sensibilisering en bewustmaking via praktische oefeningen en casussen.

Voor de meeste opleidingen wordt een tijdspanne van 1 tot 1,5 uur voorzien.

De opleiding voor de personeelsleden werd zeer goed onthaald. Er was een afwisseling tussen theorie en praktijk. Ook werden er praktische relevante ervaringen uitgewisseld.

Op geregelde tijdstippen werden ook opleidingen gegeven voor de voogden van de NBMV waar de procedure mensenhandel/mensensmokkel in België en de rol van de DVZ ook wordt toegelicht.

Tot slot was er de deelname aan de studiedag mensenhandel van de European Institute for Crime Prevention and Control (HEUNI) in maart 2020.

5.7 FOD Buitenlandse Zaken

Er wordt directe informatie over mensenhandel ingebouwd in de opleidingssessies voor diplomaten die naar nieuwe posten worden uitgezonden. Ook wordt het personeel in de diplomatieke en consulaire posten in het buitenland gesensibiliseerd (zie 6.5.1.).

5.8 Fedasil

In 2019 – 2020 is er een overleg geweest met partners (Verschillende diensten van Fedasil, FOD Justitie, FOD Binnenlandse Zaken, Payoke, PAG-ASA, Sürya, Minor-Ndako, Esperanto) om een opleiding te starten voor de medewerkers in de centra. In eerste instantie wilden ze het aanspreekpunt voor mensenhandel van elk opvangcentrum bereiken, wat nadien zou kunnen uitgebreid worden naar alle sociaal werkers. De doelstelling van de opleiding was om te komen tot een betere detectie van slachtoffers van mensenhandel en een correcte doorverwijzing naar de gespecialiseerde centra.

De inhoud van de sessies zou verzorgd worden door een werkgroep bestaande uit de gespecialiseerde centra en DVZ. Zij zouden samen de inhoud van de vorming ontwikkelen en de sessies zouden afwisselend door vormingsgevers van de verschillende centra gegeven worden.

De opstart van deze opleiding werd echter uitgesteld omwille van COVID-19.

In 2019 heeft Fedasil in samenwerking met Myria als expert gesproken op de *'EASO VEN Thematic meeting on Trafficking in Human Beings and International Protection: identifying and assessing the International Protection needs in cases of victims of Trafficking in Human Beings'*.

Dit was een evenement van twee dagen in Malta en gericht op alle asiel case officers van de deelnemende landen, Europese instituties, internationale organisaties gelinkt aan verzoekers om internationale bescherming die ook slachtoffer zijn van mensenhandel.

Het doel van dit evenement was om enerzijds de lidstaten hun beleid en praktijken inzake de behandeling van de verzoeken om internationale bescherming van slachtoffers van mensenhandel te bespreken. Anderzijds werden ook de grootste uitdagingen besproken inzake de verplichtingen van de lidstaten, met een speciale focus

op de case officers in mensenhandel dossiers, wanneer het gaat over het vaststellen van de voorwaarden voor de vluchtelingenstatus of gronden voor subsidiaire bescherming bij slachtoffers van mensenhandel.

5.9 CGVS

De nieuwe medewerkers van het CGVS worden tijdens hun interne opleidingscyclus bewust gemaakt voor dit thema.

5.10 Dienst Voogdij

De dienst Voogdij bestaat uit een multidisciplinair team met verschillende maatschappelijk assistenten die belast zijn met individuele dossiers. Zij scholen zich continu bij over verschillende thema's, zoals mensenhandel en gesprekstechnieken.

De dienst staat ook in voor de erkenning, opleiding en follow-up van voogden in het kader van de uitoefening van hun werk. Hij organiseert een vijfdaagse basisopleiding voor alle nieuwe voogden, zodat ze volledig op de hoogte zijn van het rechtstelsel met betrekking tot NBMV, de verblijfsprocedures en de bijzondere kwetsbaarheden van NBMV. Ook organiseert de dienst Voogdij in samenwerking met andere instanties voortgezette opleidingen door het jaar heen, om de voogden op te leiden met betrekking tot bijzondere problematieken of om ze op bepaalde gebieden op de hoogte te houden. Voogden moeten ook op eigen initiatief opleidingen volgen. Voorts worden ze ondersteund via het coaching project, in het kader waarvan ervaren voogden van verenigingen individueel advies en individuele ondersteuning geven in moeilijke situaties, zoals in individuele gevallen van mensenhandel.

Die opleiding bevat een specifiek onderdeel in verband met mensenhandel. Na hun erkenning moeten voogden ook minstens eenmaal per jaar aantonen dat ze een multidisciplinaire en voortgezette opleiding hebben gevolgd over de problematiek van niet-begeleide minderjarige vreemdelingen of over enige andere aangelegenheid die met die problematiek verband houdt.

Ook in 2019 en 2020 vond er een opleiding over mensenhandel voor voogden plaats.

5.11 Gespecialiseerde onthaalcentra

5.11.1 PAG-ASA

PAG-ASA geeft vormingen op vraag van de betrokken diensten. Zo hebben ze in 2019 en 2020 nationaal vormingen gegeven aan partners en andere eerstelijnsdiensten (zoals de dienst Voogdij, sociale diensten, enz.). Tijdens deze vormingen gaven ze meer uitleg over wat mensenhandel is, gaven ze training over detectie en identificatie van slachtoffers van mensenhandel, enz. Ook kwam bij bepaalde actoren de wisselwerking tussen PAG-ASA en hun organisatie (zoals bv. Espace P en Alias) aan bod.

Andere vragen voor vormingen kwamen van universiteiten, scholen en studenten. Zo heeft PAG-ASA aan de studenten orthopedagogie van de UCL-uitleg gegeven over wat mensenhandel is en werd de werking van PAG-ASA uiteengezet. Ook waren er verschillende studenten van de studierichting criminologie van verschillende universiteiten (UGent, KULeuven, VUB, ULB, enz.) die een interview afnamen voor hun bachelor- of masterproef. Verschillende onderwerpen kwamen aan bod, zoals mensenhandel in lompbedrijven, invloed van pandemie op sekswerkers, enz.

Na elke vorming volgt een interne evaluatie en wordt de vorming aangepast aan 'lessons learned'.

5.11.2 PAYOKE

Payoke heeft verschillende opleidingen (afhankelijk van onderwerp, bv. specifiek loverboyproblematiek) ontwikkeld die gericht waren op hulpverleners en politie.

De opleiding aan politiemensen richtte zich op het ontwikkelen van de juiste reflexen bij het geconfronteerd worden met potentiële slachtoffers van mensenhandel. Dit gaat steeds over halve dagen waaraan aan verschillende korpsen uitleg wordt gegeven. Zowel praktische als juridische info komt aan bod.

Daarnaast waren er ook nog opleidingen van hulpverleners in de jeugdzorg, dergelijke opleidingen richten zich dan meer specifiek op loverboyslachtoffers, hoe ze te herkennen en wat de te nemen stappen zijn in geval van vermoedens van slachtofferschap.

5.11.3 SÜRYA

Sürya heeft in 2019 en 2020 vormingen gegeven aan de provinciale politieschool in Luik en in 2020 in de provincieschool van Charleroi. Hier hebben ze onder andere lesgegeven aan de wijkpolitie. Daarnaast waren er ook trainingen aan inspecteurs van het Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen (RSVZ) in Namen en ook aan sociale inspecteurs van het Waals Gewest met het arbeidsauditoraat van Luik.

Op 2 mei 2019 heeft Child Focus in Luik een rondetafelgesprek georganiseerd over de problematiek van tienerpooiers in België. Daar kwamen de evolutie, de uitdagingen en de mogelijke oplossingen in verband met deze kwestie aan bod. Het evenement vond plaats in de lokalen van Sürya. Zo heeft de Koningin een bezoek gebracht aan Sürya, waar een presentatie van het project en de doelstellingen ervan werd gegeven, en had ze een ontmoeting met de slachtoffers, met de steun van VZW NE(S)T, waarbij de Koningin de gelegenheid had met hen te spreken.

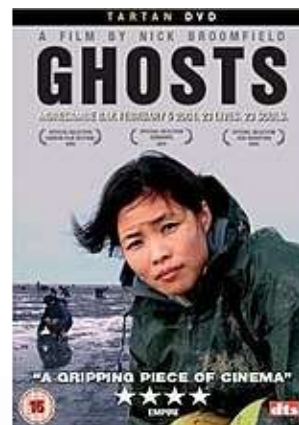
O.a. Sürya en Esperanto waren deelnemers aan dit rondetafelgesprek.

Daarnaast is Sürya ook actief in het provinciaal platform van Luik en van Namen.

Ter gelegenheid van de oprichting van het platform in Namen werd er in 2022 een filmdebat georganiseerd. De film 'Ghosts' werd toen vertoond.

Deze film, geregisseerd door Nick Broomfield, is geïnspireerd op het verhaal van Ai Qin, een overlevende van de tragische gebeurtenissen van 5 februari 2004, toen drieëntwintig illegale Chinese immigranten verdronken tijdens het verzamelen van zeevruchten aan een Britse kust. Ze vertelt over haar reis van China naar Engeland, de werkomstandigheden, haar verlangen om haar zoon een beter leven te bieden.

Na de vertoning van de film had het publiek nog de gelegenheid om over de problematiek te debatteren met de substituut-arbeidsauditeur van Luik, de directeur van Sürya en de substituut-procureur des Koningen van Luik.

5.12 Centra voor minderjarige slachtoffers

5.12.1 ESPERANTO

Esperanto heeft verschillende opleidingen gegeven en bijgewoond.

Het doel van de door Esperanto gegeven opleidingen was:

- De veldwerkers bewust te maken voor mensenhandel;
- Slachtoffers makkelijker opspoorbaar te maken;
- Esperanto voor te stellen;
- Te informeren over de mogelijke indicatoren van mensenhandel.

In een aantal scholen heeft Esperanto opvoeders geïnformeerd en opgeleid.

Ook heeft Esperanto de opleiding van de diensten van het Rode Kruis en van de pool voogden met betrekking tot mensenhandel bijgewoond (zie 8.2.6.1.1.) Ook heeft Esperanto zich voorgesteld in de gemeenschapsinstelling voor jeugdbescherming van Saint-Servais.

Esperanto wil met die doelgroep een partnerschap opzetten om – wanneer er twijfel bestaat over een potentieel slachtoffer – naar dat slachtoffer toe te kunnen gaan, hem uit te leggen hoe de procedure in elkaar zit en om vast te stellen welke indicatoren van mensenhandel aanwezig zijn en een opvang voor te stellen als de situatie dat rechtvaardigt.

Tot slot waren er informatiesessies en opleidingen voor de afgevaardigden en adviseurs voor hulpverlening aan de jeugd via het Direction générale de l'AGAJ ('Algemene Directie Hulpverlening aan de Jeugd') van de Federatie Wallonië-Brussel.

De deelnemers stelden het op prijs dat de indicatoren van mensenhandel en de informatie over de diensten en uitwisselingen werden overlopen. Sommigen wilden meer informatie over de gespecialiseerde centra en wat ze aanbieden. Zo kan de fout gemaakt worden dat personen in een bepaalde beschermingsvisie blijven steken zonder na te gaan of er een mogelijk geval van mensenhandel is. Op dat moment moet de situatie opnieuw worden bekeken aan de hand van de indicatoren en moet er contact worden opgenomen met de geschikte diensten. Het wordt aanbevolgen dat de adviseurs sneller een beroep doen op Esperanto voor situaties waar er vermoedelijk sprake is van seksuele uitbuiting, maar er geen nader bewijs aanwezig is. De aandacht van de personeelsleden moet worden aangescherpt, en zij moeten ook de reflex hebben om contact op te nemen met Esperanto.

Zelf heeft Esperanto deelgenomen aan de workshop '*Unaccompanied and Separated Migrant and Refugee Children who fall out from the protection system, and children in street situation, in particular, in selected European countries*' in Madrid.

5.12.2 MINOR-NDAKO

Bij Minor-Ndako moeten nieuwe medewerkers een interne vorming volgen rond het traject van NBMV, identificatie, de dienst Voogdij, de voogd, het Federale opvangnetwerk, de verblijfsprocedures ... Daarbij wordt ook stil gestaan bij mensenhandel en mensensmokkel en de procedure voor slachtoffers. Het betreft een vaste vormingscyclus die 2x per jaar herhaald wordt.

Ze willen nieuwe medewerkers vertrouwd maken met de begrippen mensenhandel en -smokkel, de vormen van exploitatie en de beschermingsprocedure voor slachtoffers. De bedoeling is medewerkers alert te maken voor signalen die kunnen wijzen op mensenhandel of -smokkel en wat van hen verwacht wordt wanneer dat het geval

is (samenwerking met voogd en gespecialiseerd centrum enz.). Mensenhandel en -smokkel is een onderdeel van die vorming. Ze streven naar een goed evenwicht tussen informatie en oefeningen (bijvoorbeeld rollenspel) om tot een optimale en duurzame kennisoverdracht te komen. In 2020 is de cyclus eerst stilgelegd, later online hernomen (wegens COVID-19).

Deze vorming wordt als positief ervaren. Het traject van een niet-begeleide minderjarige is voor wie nieuw is in de sector een doolhof. Door de vorming wordt de opdracht van de verschillende actoren duidelijker en worden de procedures en fases bijeengebracht in een overzichtelijk geheel.

Minor-Ndako heeft ook bijgedragen aan een vorming rond mensenhandel voor tolken die door End Child Prostitution and Trafficking (ECPAT) werd georganiseerd. Bedoeling was om tolken bewust te maken van de problematiek, hen te sensibiliseren en vertrouwd te maken met de verschillende actoren die betrokken zijn bij de hulpverlening aan slachtoffers. Minor-Ndako heeft een aantal cases uitgeschreven voor een rollenspel en deze tijdens de vorming doorgenomen met iemand van DVZ (Cel Kwetsbaren (bureau MINTEH)). Door de omstandigheden (COVID-19) ging de vorming online door. Er waren 2 groepen, dus 2 sessies van 1,5 à 2u.

5.13 Gefedereerde entiteiten

5.13.1 WAALS GEWEST

In 2019 waren er twee dagopleidingen, een in Bergen en een in Namen, voor de gewestelijke sociale-inspectiediensten door de Waalse Overheidsdienst Binnenlandse Aangelegenheden en Sociale Actie.

Doel van die opleiding was om bepaalde categorieën inspecteurs bewust te maken voor mensenhandel, hen op te leiden om de gevallen van mensenhandel op te sporen die ze in het kader van de dagelijkse uitoefening van hun opdrachten kunnen tegenkomen en om hen voor te bereiden op dergelijke situaties, zowel wat de methode als de procedure betreft.

5.13.2 FEDERATIE WALLONIË-BRUSSEL

In mei en in september 2019 heeft het departement voor hulpverlening aan de jeugd van de Federatie Wallonië-Brussel (AGAI) een opleiding georganiseerd rond mensenhandel en minderjarige slachtoffers, bestemd voor professionals die werkzaam zijn in de sector van hulpverlening aan de jeugd. Die opleidingen vonden plaats in samenwerking met de opvangcentra voor slachtoffers van mensenhandel, met name Esperanto en de gespecialiseerde opvangcentra Sürya en PAG-ASA.

Potentiële slachtoffers die minderjarig zijn, worden door dezelfde diensten in de jeugdhulpverlening opgevangen waar er wordt vastgesteld of ze al dan niet een slachtoffer zijn en waar ze uitleg krijgen over het bestaan van Esperanto en van de mensenhandelprocedure en eventueel worden opgevangen.

In dit kader werden ook de indicatoren voor economische uitbuiting toegelicht. Ook kregen de professionals uitleg over de indicatoren van seksuele uitbuiting, waaronder het verschijnsel van tienerpooiers ('loverboys'), tijdens de opleiding die de Administration générale de l'aide à la jeunesse (AGAJ) en de FOD Justitie hebben georganiseerd, en tijdens de opleiding die Child Focus heeft aangeboden. Op die manier heeft de sector alle instrumenten in handen om vermoedelijke slachtoffers goed te kunnen opsporen en door te kunnen verwijzen.

Er is een ruimere waakzaamheid voor die problematiek. Binnen elke jeugdbeschermingsdienst (SAJ - Service à l'aide de la jeunesse) en de dienst hulpverlening aan de jeugd (SPJ – service de la protection de la jeunesse) werd een referentiepersoon voor mensenhandel aangewezen, evenals een plaatsvervanger.

De opleiding werd bijgewoond door medewerkers van de SAJ en de SPJ van de Duitstalige Gemeenschap en medewerkers van de vzw 'Soziale Integration und Alltagshilfe' (S.I.A.).

Ook de diensten van het NBMV-plan, de Brusselse diensten voor jeugdhulpverlening (*AMO – accompagnement en milieu ouvert*) en de mobiele begeleidingsteams (*EMA – équipes mobiles d’accompagnement*) hebben de opleiding kunnen bijwonen.

Het is de bedoeling de opleiding ten minste om de drie jaar te herhalen.

De praktische aanpak (casus) werd op prijs gesteld. Op elke opleiding zou er informatie moeten worden gegeven over de wettelijke grondslagen. Dat is geen parate kennis na slechts een opleiding. Daarom werd de sessie van september 2019 aangevuld met een theoretisch gedeelte.

Daarnaast waren de DHJ’s aanwezig op een discussieseminarie voor professionals georganiseerd door [Défense des Enfants International \(DEI\) – Belgique](#)⁷ over de manier waarop casussen kunnen worden geredieerd, om een denkoefening te voeren rond de manier waarop slachtoffers beter kunnen worden verzorgd (project Bridge⁸). Op dat seminarie volgde in 2021 een project gericht op de verbetering van de coördinatie tussen professionals in de opvang en de diensten voor hulpverlening aan en bescherming van kinderen (project Become Safe⁹).

De Directie Gelijke Kansen heeft onlangs contacten gelegd met de overheidssector en het openbaar bestuur in Seine-Saint-Denis met het oog op een project over bilaterale samenwerking. Uit een lopende studie in Frankrijk blijkt dat het fenomeen van de loverboys/tienerpooiers waarover in de FWB weinig documentatie bestaat, verontrustend is in alle onderzochte regio’s en redelijkerwijze kan worden verondersteld dat de situatie gelijkaardig is in de Federatie Wallonië-Brussel. Ook hebben de Zorgcentra na Seksueel Geweld (ZSG’s) de Directie Gelijke Kansen van de Federatie Wallonië-Brussel ervan op de hoogte gebracht dat een aanzienlijk aantal meerderjarige jongeren zich met ernstige letsels aan de genitaliën hebben aangediend in de centra te Brussel en Luik met een verzoek om medische verzorging, zonder te vragen om psychologische begeleiding of klacht te willen neerleggen. Die mensen worden over het algemeen begeleid door iemand van wie het gedrag doet vermoeden dat hij het slachtoffer in zijn greep heeft en dat er sprake is van mensenhandel met het oog op seksuele uitbuiting.

In Frankrijk loopt een project om jongeren bewust te maken van prostitutiegedrag. De directie Gelijke Kansen stelde voor om een werkgroep op te richten, waarbij de AGAJ en de Administration générale de l’Enseignement (AGE) worden betrokken, om na te denken over de mogelijkheid om gelijkaardige bewustmakingsacties als in Frankrijk te ondernemen voor jongeren en de professionals van de AGAJ op te leiden op het stuk van die problematiek en de passende begeleidingswijzen. De formulering van de geplande actie beoogt aan die doelstelling tegemoet te komen¹⁰.

---

⁷ <https://www.dei-belgique.be/>

⁸ <https://www.dei-belgique.be/index.php/projets/acheves/bridge.html>

⁹ <https://www.dei-belgique.be/index.php/projets/en-cours/become-safe.html>

¹⁰ Meer informatie :

Artikel in Le Monde: Du « *michetonnage* » à l’exploitation, la prostitution des mineures « touche tous les milieux sociaux, toutes les zones géographiques »; Forum Français pour la Sécurité Urbaine: <https://ffsu.org/formez-vous-au-reperage-et-a-la-prevention-des-phenomenes-pre-prostitutionnelles-chez-les-jeunes/>; <https://www.acpe-asso.org/http://contrelatraitement.org/michetometre>

6.1 ICC

6.1.1 BROCHURE BANKSECTOR

De Interdepartementale Coördinatiecel ter bestrijding van mensenhandel en mensensmokkel gaf een werkgroep de opdracht om de werknemers uit de financiële, juridische en boekhoudkundige sector bewust te maken van de financiële indicatoren van mensenhandel en mensensmokkel.

Die werkgroep bestond uit de CFI, Febelfin (Belgische bankenfederatie), de Federale Politie, het College van procureurs-generaal en de FOD Financiën en werd voorgezeten door de FOD Justitie.

In 2018 heeft Febelfin op basis van de resultaten van de werkzaamheden van die werkgroep een informatiebrochure voor de Belgische bankensector met betrekking tot de financiële indicatoren van mensenhandel en mensensmokkel verspreid.

In samenwerking met de betrokken partners uit de financiële sector wordt de bewustmaking met betrekking tot de herkenning van de indicatoren van mensenhandel voortgezet. Het is de bedoeling het initiatief uit te breiden naar de transferkantoren.

In het kader van die werkgroep hebben in 2020 besprekingen plaatsgevonden om een bewustmakingsbrochure voor de transferkantoren op te stellen. De eerste besprekingen vonden plaats met Western Union.

6.1.2 CAMPAGNE EUCPN (EUROPEAN CRIME PREVENTION NETWORK)

In 2019 heeft België, samen met 22 landen van de Europese Unie, deelgenomen aan een preventiecampagne georganiseerd door het [EUCPN](#).

Deze werd gelanceerd op 17 oktober 2019, een dag voor de EU Anti-Trafficking Day.

De campagne was erop gericht om de strijd tegen dit fenomeen te verhogen door het informeren van:

- (Mogelijke) slachtoffers dat zij slachtoffer van mensenhandel kunnen zijn of kunnen worden;
- Slachtoffers van de plaatsen waar ze hulp, bescherming en informatie kunnen vinden;
- Slachtoffers dat ze in de hele Europese Unie rechten hebben: bijstand en steun, bescherming, vergoeding, mensenrechten en arbeidsrechten, reflectieperiode en verblijfsrechten en re-integratie.

België besliste om, in functie van de beschikbare tijd en de budgetten voor de organisatie van de campagne, zich te beperken tot bepaalde instellingen.

De campagne werd daarom verspreid in bepaalde gemeenten/steden die ermee hadden ingestemd om deel te nemen. Het materiaal werd ook gebruikt in een van de belangrijkste treinstations in Brussel.

Ook de Waalse Overheidsdienst Binnenlandse Aangelegenheden en Sociale Actie heeft, in samenwerking met TEC, meegewerkt door een video te verspreiden en een affiches te hangen in de Waalse bussen van 18 tot 25 oktober 2019. De campagne werd eveneens verspreid via de verschillende portalen van de Waalse Overheidsdienst.

De campagne duurde twee weken.

6.1.3 UNVTF & BLUE HEART-CAMPAGNE – UNODC (UNITED NATIONS OFFICE ON DRUGS AND CRIME)

In 2018 heeft België een financiële bijdrage van twee miljoen euro geleverd aan het **Fonds van de Verenigde Naties voor slachtoffers van mensenhandel** (UNVTF), waardoor het de grootste bijdrager sinds de oprichting van het fonds werd. Het UNVTF ondersteunt in dit verband verschillende lokale en regionale organisaties die de slachtoffers van mensenhandel rechtstreeks helpen. Het fonds heeft deze zomer zijn vijfde projectoproep voor noodhulpprogramma's afgesloten en ondersteunt aldus twintig nieuwe ngo's die materiële, psychologische en humane acties ondernemen. Die gaan van de terbeschikkingstelling van noodonderdak, over psychologische, financiële en medische begeleiding, tot juridische ondersteuning van slachtoffers.

De projecten waarbinnen de ondersteunende activiteiten voor slachtoffers van mensenhandel worden ontwikkeld, worden geëvalueerd volgens de standaarden van goed bestuur van de Verenigde Naties en er vindt jaarlijks een rapportering plaats.

België kan eveneens meer specifieke en relevante informatie opvragen over projecten die worden uitgevoerd in strategische regio's of over prioritaire thema's.

In 2019 heeft België zich aangesloten bij de '[Blue Heart](#)'-campagne van de Verenigde Naties.

Het wereldwijde bewustmakingsinitiatief beoogt regeringen, privébedrijven, ngo's en individuele personen te inspireren en hun solidariteit met de slachtoffers en overlevenden te tonen en hun zichtbaarheid te vergroten door de 'Blue Heart'-pin te dragen. Het blauwe hart is het internationale symbool van de strijd tegen mensenhandel. België hoopt via deze deelname om awareness op te bouwen, om mensen erop te wijzen dat een aantal signalen zouden kunnen wijzen op een potentieel slachtoffer in hun leefomgeving.

In 2019 en 2020 werden verschillende initiatieven gelanceerd.

De FOD Buitenlandse Zaken heeft zijn posten ertoe aangespoord deze bewustmakingscampagne te promoten tijdens de Werelddag tegen Mensenhandel op 30 juli.

Ook hebben onder andere de steden Brussel en Brugge, in samenwerking met de federale regering, het United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC), de gespecialiseerde centra voor slachtoffers PAG-ASA, Payoke en Sürya, de Samilia Foundation en de Belgische goodwill-ambassadeur Piet Goddaer (beter bekend onder zijn artiestennaam Ozark Henry), op 30 juli de Werelddag tegen mensenhandel niet onopgemerkt laten voorbijgaan en tal van gezamenlijke initiatieven genomen, met in het bijzonder de blauwe verlichting van hun iconische monumenten/gebouwen.

6.2 Politie

6.2.1 OPRICHTING SPOC DJSOC/MH BELGIË IN HET KADER VAN SIGNALLEN IN DE HOTELSECTOR

Vanuit het Nederlandse Openbaar Ministerie van Nederland werd de vraag gesteld om een contactpersoon bij de Belgische politie aan te duiden die de hotels kunnen contacteren wanneer er signalen mensenhandel zijn of wanneer er behoefte is aan hulp of advies op dit gebied.

Dit betreffen enkel hotels die deel uitmaken van het Nederlands platform 'No Place for Sex Trafficking' en in België actief zijn. Het platform betreft een certificeringssysteem voor hotels en vakantieparken waarbij medewerkers getraind worden in het herkennen van signalen van seksuele uitbuiting en hen een handelingsrepertoire (via de manager) wordt aangereikt. Inmiddels draait het platform in Nederland goed en hebben ruim 50 hotels zich al aangemeld waaronder ook een aantal ketens, zoals easyHotel. Dit hotel heeft ook een vestiging te Brussel. Andere hotelketens zoals o.a. Van der Valk zoeken nu ook aansluiting bij dit platform. Van der Valk heeft verschillende vestigingen in België.

In overleg met het Federaal Parket en de bevoegde politionele diensten werd beslist om DJSOC/MH aan te duiden als SPOC (Single Point Of Contact) voor heel België. De Belgische hotels kunnen dit contact gebruiken, zowel in kader van signalen mensenhandel maar evenzeer voor het domein mensensmokkel.

6.2.2 CAMPAGNE TEN OPZICHTE VAN HOTELS - BRUSSEL

In 2019 en 2020 hebben ECPAT en de DJSOC MH/MS een preventiecampagne voor het hotelpersoneel van het Brussels gewest uitgewerkt onder leiding van ECPAT. Die campagne had tot doel het hotelpersoneel bewust te maken van bepaalde indicatoren aan de hand waarvan gevallen van gedwongen prostitutie kunnen worden opgespoord, met een specifieke focus op de seksuele uitbuiting van minderjarigen.

Er werd voorgesteld om een informatiefiche op te stellen. Wegens COVID-19 konden ze die fiche pas in 2021 afronden. In een volgende fase zal contact opgenomen worden met de hotelsector om het project verder uit te werken.

6.2.3 EMPACT-CAMPAGNE

DJSOC heeft in het kader van haar deelname aan de Europese EMPACT-projecten meegewerkt aan een actieplan dat de uitwerking van een preventiecampagne (Blind Betting Campaign) op Europese schaal, zowel gericht op potentiële slachtoffers van pooiers als op klanten van prostituees, tot doel had. Die campagne krijgt concreet vorm in een affiche, flyers en een filmpje. Alles wordt uitgegeven in de drie landstalen. Het project heeft vertraging opgelopen wegens de gezondheidscrisis.

Die campagne wordt voor België pas op 18 oktober 2021 – de Europese dag tegen mensenhandel – officieel gelanceerd. Momenteel heeft ze geen welbepaalde duur. Ze kan blijvend zijn, met name via de sociale netwerken.

Het is de bedoeling de klanten bewust te maken van de opsporing van gevallen van gedwongen prostitutie wanneer ze het milieu bezoeken en hen ertoe aan te sporen verdachte situaties aan te geven. Het andere aspect van de campagne bestaat erin jonge vrouwelijke potentiële slachtoffers te ontraden zich tegen hun wil in dat milieu te laten meeslepen.

6.3 RSZ

De themadirectie Mensenhandel heeft **verschillende praktische instrumenten uitgewerkt**:

- Opmaak van een handleiding voor de controleprocedure over economische uitbuiting voor alle sociaal inspecteurs van de RSZ;
- Opmaak van een syllabus over mensenhandel (economische uitbuiting en andere vormen van mensenhandel), smokkel en huisjesmelkerij in april 2020;
- Ter gelegenheid van de Europese dag tegen mensenhandel (18 oktober 2019) en naar aanleiding van een opleiding over de identificatie van en hulpverlening aan Vietnamese migranten als (potentiële) slachtoffers van mensenhandel en/of -smokkel (november 2019) heeft de RSZ artikels gepubliceerd op zijn intranet om de medewerkers sterk bewust te maken van het fenomeen mensenhandel.

De themadirectie heeft **de brochure 'indicatoren van mensenhandel'** die uitsluitend bedoeld is voor de inspectie- en politiediensten, verdeeld onder de sociaal inspecteurs van de RSZ en van TSW die een opleiding gevolgd hebben om de gevoeligheid van de sociaal inspecteurs te vergroten en hen te voorzien van een praktische werktuul om mee te nemen tijdens controles.

Inspecteurs die werden bewustgemaakt van het fenomeen zijn beter gewapend om potentiële slachtoffers op te sporen. Ze hanteren een betere aanpak en luisteren meer naar potentiële slachtoffers. We hebben overigens vastgesteld dat het aantal potentiële slachtoffers van jaar tot jaar was toegenomen.

Wanneer een groter aantal sociaal inspecteurs die niet gespecialiseerd zijn in mensenhandel ter zake worden geïnformeerd, zal er meer personeel zijn voor de bestrijding van mensenhandel en zullen meer vermoedelijke slachtoffers van mensenhandel worden opgespoord.

Tot slot werd in de loop van 2019, naar aanleiding van een informatiesessie die door Fedasil gegeven werd, de flyer 'Voluntary return home' van Fedasil, die in verschillende talen bestaat, verdeeld onder de sociaal inspecteurs van de ECOSOC-teams.

6.4 Dienst Vreemdelingenzaken

6.4.1 ONLINE ONTRADINGSCAMPAGNES

Afhankelijk van de specifieke situatie in de landen van herkomst zal er beslist worden al dan niet een informatiecampagne uit te werken. In sommige landen van herkomst zijn informatiecampagnes niet mogelijk of niet aangewezen.

Zo financierde DVZ een sensibiliseringscampagne via sociale media (website en facebook) die van start ging in 2019. De campagne richt zich naar potentiële migranten in herkomst- en verblijfslanden en vluchtelingen in eerste landen van opvang en transitlanden om hen te informeren over de risico's van onregelmatige migratie, mensenhandel en -smokkel en de kansen en omstandigheden van asiel of verblijf in België, en naar onregelmatige migranten in België en in transitstaten om hen te informeren over de risico's van onregelmatige migratie en over terugkeer. De doelgroepen waren: Marokkanen, de Palestijnen, Afghanen en Guineeërs, visavrije nationaliteiten (met focus op Albanen en Georgiërs) en transitmigrant in België.

Een specifieke ontradingcampagne op Facebook was gericht op Palestijnen. De advertenties waren gericht op de Palestijnen in de Emiraten en Saudi-Arabië. De resultaten van de campagne waren goed. De advertentie werd meer dan 195.000 keer bekeken door de doelgroep.

Daarnaast vonden er in de periode 2019 en 2020 ook andere acties plaats zoals een onlinecampagne naar de Braziliaanse gemeenschap toe en werden er informatiesessies gehouden voor Kameroeners, Surinamers en Chinezen in België.

6.4.2 VOORLICHTINGS- EN PREVENTIECAMPAGNES IN LANDEN VAN HERKOMST

DVZ heeft een jarenlange ervaring met het organiseren van voorlichtings- en preventiecampagnes m.b.t. mensenhandel/mensensmokkel in de landen van herkomst. De boodschap is evenwichtig: potentiële migranten worden geïnformeerd over legale migratiekanalen en zij worden gewaarschuwd voor de risico's en potentiële verliezen van illegale migratie.

Er vonden ook informatiecampagnes plaats in de landen van herkomst zelf onder andere in Georgië, Kameroen en Guinée.

In **Kameroen** werden campagnes gehouden t.a.v. studenten. Zo financierde DVZ in 2018 een 6 maanden durende preventiecampagne in Kameroen. De campagne omvatte twee luiken: enerzijds het sensibiliseren en informeren van potentiële studenten die naar België wensen te komen om te studeren. Anderzijds een luik

waarbij gewezen werd op de gevaren wanneer illegaal de oversteek naar België wordt gemaakt. De boodschap werd verspreid via radio, televisie, conferenties, interactieve debatten, ...

In 2019 vond een opfrissing van de campagne plaats via een persconferentie in Yaoundé en Doula.

De DVZ financierde in 2020 een vervolgcampagne, met een focus op potentiële studenten. Deze campagne had als doel het aantal visa-aanvragen voor malafide studenten uit Kameroen in te dijken. Aanleiding van deze preventiecampagne is het hoge aantal visumaanvragen uit Kameroen in het kader van studies. Via de campagne werd getracht via sociale media te reageren op de heersende misvattingen en te wijzen op de gevolgen van een irregulier verblijf, in loco zal middels studentenleiders en andere invloedrijke personen worden gewezen op de gevaren van irreguliere migratie. Doel was het aantal malafide studentenvisa in te dijken en de kwalitatieve dossiers te behouden.

In 2020 werd het protocol met Campus France¹¹ verlengd, ook werd de naam Campus Belgique gewijzigd naar "Viabel"¹². Twee medewerkers van de DVZ hebben in 2020 nog een opleiding gegeven om de kwaliteit van de adviezen te verbeteren.

In 2020 heeft een Belgische immigratieambtenaar deelgenomen aan informatie- en preventieactiviteiten die door de **Georgiërs** georganiseerd waren in het kader van de derde wave informatiecampaagnes rond visumliberalisering. De bedoeling bestond erin te wijzen op de rechten en de plichten van het visumvrij reizen, het misbruik van de asielpprocedure aan de kaak te stellen en hier terzelfdertijd meer duiding over te geven om tot slot de legale migratiekanalen toe te lichten. Georgiërs in het bezit van een biometrisch paspoort kunnen sinds maart 2017 visumvrij naar de Schengenzone reizen.

De DVZ besliste ook om het pilootproject i.v.m. arbeidsmigratie te ondersteunen. Door de professionele vaardigheden van universiteitsstudenten en jong afgestudeerden te ontwikkelen wenst men te beantwoorden aan een aantal specifieke arbeidsmarktbehoeften in het Vlaamse Gewest. Daarnaast gaat men de capaciteitsopbouw versterken van de Marokkaanse instellingen. Het project "PALIM" onder leiding van Enabel (Belgisch ontwikkelingsagentschap), heeft een implementatieperiode van 18 maanden en zal zich toespitsen op de ICT-sector. Een groep van 60 kandidaten zal de kans krijgen om zijn professionele vaardigheden te verbeteren, de helft in België en de andere helft in Marokko. Dit project zal verdergezet worden na het einde (maart 2021) door het project "THAMM".

In **Guinee** werd een campagne gevoerd om illegale immigratie te voorkomen, namelijk het project "*Opportunité Pour Un Meilleur Avenir En Guinée Et En Afrique*" (OMEGA-project). Door de EU gefinancierd en medegefinancierd door België, werd het project uitgevoerd door de Internationale Organisatie voor Migratie (IOM), in samenwerking met European Return Liaison Officers Network (EURLO).

Het belangrijkste doel van dat initiatief bestond erin de Guineese migratiekandidaten bewust te maken van de risico's in verband met illegale migratie, maar hen ook te informeren over de alternatieven, zowel op het stuk van de mogelijkheden tot sociaaleconomische integratie in Guinee als op het stuk van de legale kanalen om te migreren in de subregio of elders in de wereld. Het project liep tussen januari 2019 en oktober 2020.

Het was tevens ook de bedoeling om ook een campagne op te starten in **Nigeria** in 2020. Deze was gericht op het indijken van de mensenhandel, via preventie van potentiële migranten. Slachtoffers waren vooral vrouwen

---

¹¹ Dit is een instituut gelinkt aan de Franse ambassade die de kandidaat-student interviewt en advies geeft aan de Belgische ambassade over de motieven van de student, dit ter beoordeling van het visum.

¹² <https://cameroon.diplomatie.belgium.be/nl/naar-belgie-komen/studeren-belgie>

die in de prostitutie terechtkomen. Focus van de campagne was Edo State. Het betrof een campagne gelijkaardig aan deze die in 2014 werd gevoerd. Deze is echter ook volledig stilgevallen door de COVID-19-pandemie.

Ook het onderwerp mensensmokkel of smokkelaars zal, rechtstreeks of onrechtstreeks, aan bod komen in de preventiecampagnes in de landen van herkomst, zoals Kameroen.

6.5 Buitenlandse Zaken

6.5.1 DIPLOMATIEKE POSTEN

Het personeel in de diplomatieke en consulaire posten werden gesensibiliseerd over mensenhandel. Zo werden posters en folders verspreid in hun postennetwerk. De posten werden ook verzocht elk feit te melden dat verband hield met seksuele uitbuiting van kinderen die door Belgen in het buitenland zijn gepleegd. De door de dienst Internationale Gerechtelijke Samenwerking van de FOD BuZa verzamelde informatie werd voor follow-up overgedragen aan de Federale Politie.

6.5.2 SAMENWERKING MET ECPAT

Sinds 2001 neemt de dienst Internationale Gerechtelijke Samenwerking (C1.2) van de FOD BuZa deel aan de werkgroep van 'ECPAT International' in het kader van de strijd tegen seksuele uitbuiting van kinderen.

De werkgroep is opgericht op initiatief van de Federale Politie en bestaat uit publieke en private partners: FOD BuZa, FOD Defensie, FOD Justitie, FEBETRA, federatie van touroperators, Child Focus, Foundation Samilia en PLAN Belgium.

In dat kader wordt er in de posten in het buitenland (ambassade en consulaten) ook een brochure verspreid om te zorgen voor bewustmaking.

6.5.3 SAMENWERKING MET UNODC

Bewustmakingsinitiatieven vonden plaats in samenspraak met bepaalde agentschappen van de Verenigde Naties, zoals de UNCAC¹³ (corruptie) en de UNTOC¹⁴ (georganiseerde criminaliteit):

- **Algemene deelname aan de werkzaamheden te Wenen:**

België heeft op internationaal niveau een onbetwistbare **deskundigheid** opgebouwd op het stuk van mensenhandel. De Belgische aanwezigheid/medewerking op het niveau van de UNTOC en de CCPCJ – Commissie van de Verenigde Naties voor misdaadpreventie en strafrecht – zou echter kunnen worden uitgebreid. De voorbije jaren werden verschillende resoluties van de CCPCJ nauwlettend opgevolgd door de VN-post te Wenen en door het departement, wat ook het geval was tijdens de Conferentie van de Staten die partij zijn (COP) bij de UNTOC te Wenen in oktober 2020, aan de hand waarvan België blijk kon geven van zijn betrokkenheid.

- **Toetsingsmechanisme van de tenuitvoerlegging van het Verdrag van Palermo en zijn protocollen**

Aan de hand van het *Peer Review Mechanism* worden de internationale verdragen opgevolgd en herzien, met name door België. België moet Guinee-Bissau, Mozambique en Turkije evalueren en zal zelf worden geëvalueerd door Frankrijk en Senegal.

¹³ United Nations Convention against Corruption

¹⁴ United Nations Convention against Transnational Organized Crime

---

6.5.4 SAMENWERKING MET OVSE

België stelt zich op als geëngageerde partner van het Bureau van de OVSE Special Representative for Combating Trafficking in Human Beings (SR CTHB). Het Bureau van de SR CTHB brengt regelmatig studies over mensenhandel uit en organiseert regelmatig conferenties rond de thematiek. Jaarlijks vindt er een grote “Alliance against Trafficking in Persons” conferentie plaats waarop verschillende experts, maatschappelijke organisaties en nationale delegaties aanwezig zijn. Elk jaar wordt op de Alliance het thema mensenhandel vanuit een bepaalde invalshoek benaderd. In 2019 was het thema: *“Using Technology to Combat Trafficking in Human Beings: Turning a Liability into an Asset”*. In 2020: *“Ending Impunity. Delivering justice through prosecuting trafficking in human beings”*.

Ook een aantal OVSE-veldmissies die vooral in de Balkan en Centraal-Azië actief zijn, zijn betrokken bij het versterken van de capaciteit van nationale en lokale autoriteiten, en ook van organisaties uit de civiele samenleving, om mensenhandel te voorkomen. Daarnaast trachten deze veldmissies, door rechtshandavingsinstanties en andere beroepsbeoefenaars op te leiden, te zorgen voor een betere vervolging en een betere bijstand aan slachtoffers te verzekeren.

6.6 CGVS

Binnen het CGVS is een werkgroep opgericht die een denkoefening voert rond de beste manieren om de aanpak van mensenhandel te optimaliseren (bewustmaking, onderzoek naar betrouwbare indicatoren die duiden op mensenhandel via verschillende mogelijkerwijs beschikbare tools, meldingen aan de bevoegde autoriteiten). In die werkgroep zitten juristen, specialisten over gender-gerelateerde kwesties en de cel ‘openbare orde en mensenhandel’ rond de tafel.

6.7 Fedasil

A. FedTalks

De FedTalks zijn een initiatief van de dienst Studie en Beleid – Fedasil. Het zijn korte uitwisselingsmomenten tussen experts en medewerkers op het terrein. Op verschillende momenten in het jaar worden medewerkers van het opvangnetwerk op de hoogte gebracht van de onderzoeksresultaten over asiel en migratie.

Een gastspreker van Myria heeft een uiteenzetting gegeven over het Belgische model voor de strijd tegen mensenhandel en mensensmokkel dat de nadruk legt op de strijd tegen mensensmokkelaars en niet tegen kwetsbare migranten. De gastspreker presenteerde ook het evaluatieverslag over mensenhandel in 2018 van Myria. Het rapport focust op een bijzonder kwetsbare slachtoffergroep: Nigeriaanse minderjarige meisjes die door mensenhandelaars worden gerekruteerd in hun thuisland om in Europa in de prostitutie uitgebuit te worden.

B. FAQ MENSENHANDEL

In 2020 werd er ook een update gedaan van de FAQ-mensenhandel. Dit is een document waar de belangrijkste vragen en antwoorden over mensenhandel en de begeleiding van slachtoffers aan bod komen. Het document is opgesteld voor het personeel van Fedasil.

6.8 Dienst Voogdij

In de evaluatieperiode was er een samenwerking tussen de dienst Voogdij en Caritas in het kader van het project **Xtra-MENA**, dat gericht is op niet-begeleide minderjarige vreemdelingen op doortocht in België. Dat is een bijzonder kwetsbare doelgroep omdat ze vaak op het verkeerde been worden gezet en de jongeren nemen vaak enorme risico's, in het bijzonder door smokkelaars hun leven in handen te geven.

Doel van het project Xtra MENA is om hen bewust te maken van de risico's die ze lopen en van de mogelijkheden om in België te verblijven, alsook om hen te begeleiden.

De Dienst Voogdij heeft tussen 2019 en 2020 met Caritas samengewerkt door een pool van voogden te creëren die dergelijke meldingen op zich hebben genomen. Er werden voogden aangesteld om deze jongeren te informeren over de mogelijke rechten waarop zij recht hadden door in België te blijven.

Caritas en de Dienst Voogdij werkten samen om de jongeren aan te melden, voor hen een woning te zoeken (als zij dat wensten) en het benoemen van een voogd.

Deze voogden hebben een specifieke opleiding gekregen met casestudies om hen meer bewust te maken van kinderhandel, om de realiteit van mensenhandel beter te begrijpen, met name in de context van migratie, en om een overzicht te krijgen van het wetgevingskader en de bestaande procedures. De voogden volgden deze jongeren op, maar velen van hen verdwenen.

Deze opleiding kwam tot stand op initiatief van de Diens Voogdij in samenwerking met de vereniging ECPAT, CARITAS-CAP Brabantia (voogddienst), de Dienst Vreemdelingenzaken, het Esperanto, het Rode Kruis Vlaanderen, Minor-Ndako en PAG-ASA.

In het kader van dat project heeft Caritas een rapport opgesteld over het parcours van NBMV op doortocht. Daarin wordt belicht met welke moeilijkheden/struikelblokken NBMV te kampen krijgen en welke oplossingen daarvoor kunnen worden aangereikt, in het bijzonder het invoeren van pre-opvang.

Het rapport werd gepubliceerd in 2021: <https://www.caritasinternational.be/wp-content/uploads/2021/09/NBMV-in-transit-rapport-Xtra-MENA-NL.pdf>.

6.9 Gespecialiseerde centra

6.9.1 PAG-ASA

- **Brussels Outreach-project 2019-2020**

Politie- en inspectiediensten worden veel geconfronteerd met potentiële slachtoffers. Om deze mensen sneller naar de gespecialiseerde centra toe te leiden, gaat er een hulpverlener van PAG-ASA mee tijdens controles over de problematiek mensenhandel. Het doel is dat, na initiële detectie door politie/inspectie, het potentiële slachtoffer wordt doorverwezen naar de gespecialiseerde hulpverlening. Doelgroepen hierbij waren zowel slachtoffers van seksuele uitbuiting als slachtoffers van economische uitbuiting.

Er werden ook twee zeer beknopte flyers (1 over MH/seksuele uitbuiting, 1 over MH/economische uitbuiting) met een paar sleutelvragen en gegevens van PAG-ASA opgesteld in meerdere talen om mee te geven aan vermoedelijke slachtoffers.

- **Nieuwe website van PAG-ASA**

Sinds 2019 heeft PAG-ASA een nieuwe website. Die bevat ook een pagina voor slachtoffers met inbegrip van een fiche in meerdere talen die potentiële slachtoffers zelf kunnen consulteren wanneer ze op zoek zijn naar hulp.

- **Photo-Voice project**

Het betreft een fototentoonstelling met een 20-tal foto's over mensenhandel. De foto's zijn een creatie van een 20-tal voormalige slachtoffers die in ons opvanghuis hebben verbleven. Ze geven een beeld van de uitbuiting, het geweld, en de miserie die de slachtoffers hebben meegemaakt. De fototentoonstelling is

mobiel en kan op verschillende plaatsen worden getoond ter bewustmaking van professionals en van het grote publiek.

Tot slot wordt er door PAG-ASA binnen de permanente opdracht dagdagelijks informatie en advies gegeven aan potentiële slachtoffers die zich in de organisatie aanbieden/aanmelden.

6.9.2 PAYOKE

Payoke heeft brochures opgesteld voor eerstelijns hulpverleners/politie en voor het bredere publiek, om meer meldingen van slachtoffers te krijgen en die slachtoffers te voorzien van de correcte hulp. De aangeleverde brochures werden als bruikbaar ervaren door enkele diensten waarmee werd gesproken.

Payoke en de Universiteit van Gent hebben voor België deelgenomen aan het **InHere-project** en hebben hiervoor samengewerkt met actoren uit het Verenigd Koninkrijk en Ierland. Het project nam twee jaar in beslag (november 2019 – oktober 2021).

Doel van het project was de (inclusieve en holistische) zorg te verbeteren voor migranten, verzoekers om internationale bescherming en vluchtelingen die slachtoffer zijn van seksueel geweld of mensenhandel, ongeacht hun gender, leeftijd, seksuele geaardheid of wettelijk statuut.

De doelstellingen waren drieërlei :

- De (verscheidenheid aan) vaardigheden verbeteren binnen vijf sleutelberoepen die met deze doelgroep werken (opvangcentra voor vluchtelingen, zorgverleners in de zorgcentra na seksueel geweld, tolken en interculturele bemiddelaars, politieagenten en klinisch psychologen);
- De nationale wetgeving afstemmen op de EU-wetgeving en -richtlijnen over de veilige behandeling van klachten, ongeacht de rechtspositie van het slachtoffer;
- De praktijken en beleidslijnen maximaal op elkaar afstemmen om de zorgtrajecten te kunnen stroomlijnen.

Het project is uitgemond in de ontwikkeling van tal van praktische tools, die verscheidene beroepsbeoefenaars hebben getest:

- Een ‘triagetool’ voor de identificatie, zorg en doorverwijzing van slachtoffers van seksueel geweld op het stuk van asiel en opvang (beschikbaar in vier talen: NL, FR, EN, IT);
- Richtlijnen voor politieverhoren, met aandacht voor trauma’s;
- Een kader om veilig klachten te kunnen neerleggen;
- Grootschalige onlinecursussen over seksueel geweld en migratie (NL, FR, EN, IT) en ‘training of trainer’-sessies: acht relevante modules voor alle betrokken disciplines.

Alle instrumenten en trainingen zijn beschikbaar op: <https://bit.ly/2ZPLWlm>.

Tot slot heeft Payoke ook deelgenomen aan debatten en bijscholingen in Londen, Tunis en Berlijn alwaar de Belgische aanpak uit de doeken werd gedaan en werd ingezet op het uitwisselen van best practices en uitbreiden van netwerken.

6.9.3 SÜRYA

Sürya heeft een nieuwe brochure opgesteld om hun opdracht voor te stellen. Deze brochure gaat dieper in op wat mensenhandel is, wat de indicatoren zijn met betrekking tot mensenhandel, en wie gecontacteerd kan worden als er een vermoeden van mensenhandel is.

6.10 Gefedereerde entiteiten

6.10.1 WAALS GEWEST

De vzw Espace P heeft acht videoclips¹⁵ over de problematiek van mensenhandel gemaakt in het Engels, Roemeens, Bulgaars en Albanees. Daarin wordt belicht welke signalen op mensenhandel kunnen duiden en welke lijdensweg men moet afleggen om door justitie als slachtoffer te worden erkend.

Het is de bedoeling om de videoclips van Espace P over mensenhandel doelgericht te verspreiden, zowel nationaal als internationaal. Bij de verspreiding ervan hoort een 'gebruiksprotocol' aan de hand waarvan ze in de best mogelijke omstandigheden kunnen worden benut.

De doelgroep bestaat uit verenigingen voor slachtoffers, maatschappelijk werkers, de politie en het provinciaal mensenhandelpatform van Namen.

In die context werkt Espace P ook samen met de Bulgarian National Human Trafficking Hotline. Ze hebben tweemaal samengezeten (eenmaal om zich voor te stellen en eenmaal om de videofilmjes aan het team te tonen). Ze zijn er erg in geïnteresseerd om de videoclips te kunnen gebruiken voor de slachtoffers die bij hen komen en ook als preventietool.

Het hoofddoel van de internationale fase van dit project is om ervaringen te kunnen uitwisselen tussen verenigingen in de bakermatten van mensenhandel (in de eerste plaats Bulgarije en Roemenië) en Espace P, dat is gesitueerd in het land waarin het slachtoffer wordt opgevangen. Op die manier kan men een beter beeld krijgen van de maatschappelijke, economische en politieke realiteit van de omgeving waar de slachtoffers vandaan komen.

6.10.2 FEDERATIE WALLONIË-BRUSSEL

Het hoofd van de Administration générale de l'aide à la jeunesse heeft een nota uitgewerkt met informatie en procedures in verband met de opsporing en doorverwijzing van vermoedelijke minderjarige slachtoffers van mensenhandel voor de DHJ's en JBD's.

Daarnaast werd ook een brochure uitgeschreven en een schema opgesteld waarin de te volgen procedure wordt uitgestippeld; een houvast die werd uitgewerkt in samenwerking met de DSB.

De professionals van de Aide à la Jeunesse kregen een opleiding aangeboden rond het gebruik van interactieve tools voor hun doelgroep, die bestaat uit kwetsbare jongeren van 12 jaar en ouder.

In het kader van de 'Guide pratique relatif à la prévention et la gestion des violences en milieu scolaire' ('Praktische gids voor de preventie en de beheersing van geweld op school'), bestemd voor het opvoedend personeel in het onderwijs in de Franse Gemeenschap, werden er specifieke fiches geïntegreerd over geweld in liefdesrelaties bij jongeren, verbaal, fysiek en seksueel geweld, gedwongen huwelijken, eergelateerd geweld en vrouwelijke genitale verminking. Ook werd een specifieke fiche opgesteld over de problematiek van mensenhandel.

6.10.3 VLAAMSE GEMEENSCHAP

Zie 8.2.5.1.

---

¹⁵ <https://drive.google.com/file/d/1wEH0aCxKqBWxZgnYVG1p5b03C1A78DSO/view>

7 ONDERZOEK, OPSPORING EN VERVOLGING

7.1 Politie

De fenomenen in verband met mensenhandel zijn bij uitstek van internationale aard.

De DJSOC MH/MS stond in voor de internationale informatie-uitwisselingen in het kader van de ruime reeks Europese actieplannen van de beleidscyclus EMPACT THB van de Europese Commissie (zie 3.2.2). Daarnaast doen ze ook de coördinatie van onderzoeken op nationaal en internationaal vlak net zoals het opstarten en faciliteren van onderzoeken. Bij niet-gelocaliseerde feiten start DJSOC/MH zelf een onderzoek op.

In het kader van specifieke problematieken (bv. toevloed van Zuid- en Centraal Amerikaanse prostituees, minderjarigen...) doet DJSOC/MH aan nationale beeldvorming en consulteert eveneens de buitenlandse partners die met dezelfde problematieken geplaagd worden (best practices).

Ook heeft DJSOC in 2020 deelgenomen aan Joint Action Days gericht op het milieu van het internationale wegvervoer. Die controles gebeurden in samenwerking met de RSZ en het TSW en hebben aanleiding gegeven tot gerechtelijke onderzoeken (zie 7.2.3).

Ze namen ook deel aan EAD's (European Action Days) in het kader van seksuele exploitatie (onder alle vormen), economische exploitatie (algemeen), Labour Exploitation in Agricultural Sector en Child Trafficking. Deze actiedagen (telkens 1 week) worden op nationaal vlak georganiseerd en gecoördineerd door DJSOC/MH in samenwerking met zowel federale (bestuurlijke en gerechtelijke) als lokale politie, DVZ en RSZ.

Indien nodig wordt er op dat ogenblik ook in real time gecommuniceerd met buitenlandse politiediensten of RSZ-diensten via VCOPI (Virtual Command Post). Ook wordt er in bepaalde gevallen een Command of Coordination Center opgericht, bij DJSOC/MH, EUROPOL of FRONTEX.

Voor wat betreft de JAD/EAD Labour Exploitation wordt er nu ook door DJSOC/MH en RSZ samengewerkt met ELA (European Labour Agency).

De kritische succesfactoren in de bestrijding van mensenhandel zijn samenwerkingsverbanden tussen arrondissementen en landen.

Met betrekking tot mensensmokkel breidde het operationele coördinatie netwerk "mensensmokkel" zich verder uit naar alle arrondissementen. Het biedt een platform voor informatie-uitwisseling en coördinatie, het delen van good practices en het versterken van de samenwerkingen tussen de verschillende arrondissementen.

7.2 RSZ

7.2.1 SOCIALE MEDIA/INTERNET

In het kader van sommige dossiers van de RSZ wordt gezocht in openbare gegevensbronnen (internet, sociale netwerken enz.). Op die manier kan men vaak daders identificeren die enkel onder schuilnamen bekend staan en banden tussen personen of ondernemingen blootleggen en informatie vergaren over de manier van aanwerven, de duur van de prestaties, de uitbuiting van vermoedelijke slachtoffers of de uitbating van een inrichting. In een recent onderzoek kon via Facebook (FB) worden achterhaald dat een horeca-inrichting volkomen clandestien werd uitgebaat, terwijl er via FB gedurende ruim een jaar wekelijks evenementen werden georganiseerd en gepubliceerd.

In een ander onderzoek kon men via opzoekingen in openbare bronnen het interview van een verdachte terugvinden waarin hij verklaarde dat hij al jarenlang een boerderij uitbaat terwijl hij uitkeringen ontving van het Rijksinstituut voor ziekte- en invaliditeitsverzekering (RIZIV). Hij werd aangeduid als de dader van feiten van mensenhandel door zijn slachtoffer.

Het gebruik van sociale media en het internet voor opzoekingen in het kader van grondige onderzoeken naar mensenhandel is onvermijdelijk geworden.

7.2.2 PLATFORM SIENA

DJSOC MH/MS klopt regelmatig aan bij de themadirectie wegens vragen om inlichtingen die ze via het platform SIENA ontvangt.

Het komt erop neer dat een EU-land dat een onderzoek naar feiten van mensenhandel heeft ingesteld, een vraag verstuurt naar de andere landen betrokken bij de zaak. De DJSOC MH/MS centraliseert de vragen en antwoorden en bevaart de themadirectie.

7.2.3 JOINT ACTION DAYS (JAD) LABOUR EXPLOITATION

Ook in 2019 en 2020 werden in Europa de “**Joint Action Days Labour Exploitation**” georganiseerd in het EMPACT-kader, een Europees initiatief dat wordt ondersteund door Europol. Tijdens deze actieweek worden in de EU-lidstaten in een aantal risicosectoren multidisciplinaire controles uitgevoerd door de politie en de sociale inspectiediensten, gericht op het opsporen van economische uitbuiting.

Europol heeft zijn traditionele scope verbreed door ook sociale inspectiediensten een rol te geven bij de coördinatie van acties ter bestrijding van economische uitbuiting. Aan de deelnemende lidstaten werd de mogelijkheid geboden om “special requests” uit te sturen naar een andere lidstaat, zo kan men buitenlandse inspectiediensten verzoeken informatie aan te leveren of aanvullende onderzoeksdaten te stellen. Zo kunnen onderzoeken naar arbeidsuitbuiting worden opgestart in samenwerking met de arbeidsinspectiediensten van meerdere andere Europese landen. De informatie-uitwisseling blijft niet beperkt tot de duur van deze JAD-periode, ook na de acties kan nog informatie worden uitgewisseld in de lopende dossiers.

Van **9 tot 14 april 2019** coördineerde de RSZ het Belgische luik van het Europese initiatief “Joint Action Days Labour Exploitation”. Aan de JAD's namen nog tal van andere federale en gewestelijke inspectiediensten deel. DJSOC MH/MS en de provinciale directies van de Federale Gerechtelijke Politie en de lokale politiezones verleenden hun actieve steun. Prioritaire domeinen worden aangegeven door RSZ in samenspraak met DJSOC/MH. Ook DVZ en de Centrale Dienst voor de Bestrijding van Valsheden (OCRF-D) namen deel. Het initiatief werd eveneens actief ondersteund door de arbeidsauditeurs.

Bij de acties werd naast de controle op de naleving van de sociale wetgeving ook bijzonder gefocust op de omstandigheden waarin de arbeidskrachten worden tewerkgesteld en soms ook gehuisvest. Er werden 53 werkplaatsen, 140 werknemers en 41 zelfstandigen gecontroleerd. Werknemers werden grondig verhoord over hun werk- en woonomstandigheden. Omdat het in vele gevallen om buitenlandse arbeidskrachten ging, werd een beroep gedaan op beëdigde tolken.

Van de 140 gecontroleerde werknemers bleken er 20 in het zwart aan het werk. Voor 13 werknemers werd de regelgeving op het gebied van deeltijdse arbeid niet gerespecteerd. 20 buitenlandse werknemers waren illegaal tewerkgesteld.

Op één werkplaats werd overgegaan tot de verzegeling van de zaak en werden er 2 wagens in beslag genomen.

Tijdens de actie besteedden de inspecteurs ook bijzondere aandacht aan het aspect van economische uitbuiting. Bij 1 op de 10 gecontroleerde werkgevers werden indicaties van economische uitbuiting vastgesteld. Op 6 arbeidsplaatsen werden indicatoren aangetroffen die wezen op economische uitbuiting, 6 potentiële slachtoffers van mensenhandel werden gedetecteerd en geïdentificeerd. Deze arbeidskrachten werkten in mensonwaardige omstandigheden en werden in sommige gevallen ook in erbarmelijke omstandigheden door de werkgever gehuisvest. De arbeidsauditeurs werden hierover gerapporteerd.

De actie kende ook een belangrijk internationaal karakter. De Nederlandse en Belgische inspectiediensten werkten nauw samen tijdens een gemeenschappelijke actie waarbij een onderzoek werd uitgevoerd naar buitenlandse werknemers van Nederlandse uitzendkantoren die gehuisvest worden in Belgische vakantieparken aan de grens met Nederland.

Van **16 tot 20 september 2019** werd hetzelfde initiatief op touw gezet in de land- en tuinbouwsector. De RSZ-inspectie heeft ook de acties in België gecoördineerd. In totaal werden 35 werkgevers en 231 werknemers (loontrekkenden en zelfstandigen) gecontroleerd in samenwerking met andere Belgische en/of buitenlandse controlediensten. In twee ondernemingen werden indicaties van mensenhandel vastgesteld. 39 werknemers waren betrokken.

Naar aanleiding van de EMPACT Action Days (EAD) die van **14 tot 20 september 2020** plaatsvonden, werden in België controles uitgevoerd in verschillende activiteitssectoren:

- In nagelstudio's (zoals ook in Nederland, Frankrijk, Duitsland en het Verenigd Koninkrijk). Nederlandse en Belgische inspecteurs controleerden in beide landen de vestigingen van een schoonheidsinstituut waar buitenlandse schoonheidsspecialistes worden tewerkgesteld.
- In de land- en tuinbouwsector;
- In de transportsector. De actie vond plaats op de 'stopplaatsen' van vrachtwagenchauffeurs van een grote distributieketen in België, Nederland en Frankrijk.

Bij deze grootscheepse actie in de transportsector werd gericht gezocht naar indicaties van mogelijke economische uitbuiting van de vrachtwagenchauffeurs (arbeids-, leef- en huisvestingsomstandigheden die strijdig zijn met de menselijke waardigheid). Op dezelfde dag werden in die drie landen gelijktijdige controles uitgevoerd.

De werk- en leefomstandigheden op deze locaties moesten voldoen aan zowel de sociale wetgeving (met inachtneming van de nieuwe EU-verordening inzake het 'mobiliteitspakket') als de regels inzake volksgezondheid. De naleving van deze normen is altijd uiterst belangrijk, maar is dat des te meer door de COVID-19-gezondheids crisis.

In België stond de inspectiedienst van de RSZ in voor de organisatie van de acties, waaraan andere federale inspectiediensten, zoals het Toezicht op de Sociale Wetten (TSW) of het Toezicht op het Welzijn op het Werk (TWW), en gewestelijke inspectiediensten deelnamen.

Ook de verschillende politiediensten waren bijzonder actief, zoals de directie zware en georganiseerde criminaliteit, de provinciale directies van de Federale Gerechtelijke Politie en de lokale politiezones. Bij deze acties waren de arbeidsauditeurs eveneens betrokken.

Wat de EMPACT Action Days betreft, vermeldt de RSZ dat het initiatief zowel intern als extern wordt geëvalueerd (met de externe partners: andere Belgische inspectie- en politiediensten en de collega's van de buitenlandse inspectiediensten waarmee België samenwerkt, in het bijzonder met Nederland).

In het kader van alle controles die van 14 tot 20 september 2020 zijn uitgevoerd, zijn in totaal 51 werkgevers en 239 werknemers (187 loontrekkenden en 52 zelfstandigen) gecontroleerd. Tijdens de controles werden er verschillende inbreuken vastgesteld, en op vier werkplekken (alle activiteitssectoren samen) werden indicaties van economische uitbuiting gevonden.

Wat de positieve punten betreft, is het belangrijk te wijzen op de meerwaarde van internationale samenwerking en informatie-uitwisseling met de landen die aan de EAD's deelnemen bij de controles zelf. Voorts worden niet-gespecialiseerde medewerkers bewust van uitbuiting door arbeid, zowel binnen de RSZ-inspectiedienst als binnen andere diensten.

Wat de verbeterpunten betreft, is het zo dat hoe meer de samenwerking wordt geoptimaliseerd en hoe meer de focus wordt gelegd op doelgroepen waarbij sprake is van internationale banden en indicaties van mensenhandel, hoe beter de resultaten zullen zijn. Er moet verder worden gewerkt aan de coördinatie en maximale bewustwording van mensenhandel door economische uitbuiting bij alle actoren die betrokken zijn.

7.3 TSW

Er worden acties ondernomen in samenwerking met andere diensten die op deskundigheid ter zake kunnen bogen, zoals het team mensenhandel van de RSZ.

In 2019 zijn er operaties uitgevoerd onder coördinerend oog van de politie.

Ook was er een grootscheepse controle van nagelstudio's in de winkelgalerijen in centrum Brussel, maar dat was in wezen ook een politieoperatie met steun van de inspectiediensten onder de coördinatie van de arbeidsauditeur van Brussel.

Zij hebben ook deelgenomen aan de Joint Action Days Labour Exploitation (EU) (zie 7.2.3).

7.4 Magistratuur

7.4.1 COLLEGE VAN PROCUREURS-GENERAAL

7.4.1.1 EVALUATIE COL 01/2015 - 2019-2020

De COL 01/2015 bepaalt dat het College van Procureurs-generaal met medewerking van de DSB om de twee jaar de evaluatie van deze COL op zich neemt. Sinds 2016 wordt de evaluatie van de COL 20/2016 in werking over het vervolgings-en opsporingsbeleid inzake de exploitatie van de bedelarij ook geïntegreerd in het evaluatieproces van omzendbrief COL 01/2015.

De evaluatie heeft als doel om na te gaan of de richtlijnen, die in deze COL's worden vooropgesteld, effectief tot de gewenste uitvoering van de werkmethodes hebben geleid en/of hierbij knelpunten kunnen worden gedetecteerd en verbeteringsvoorstellen kunnen worden geformuleerd. Dit met het oog op het regelmatig monitoren en, indien nodig, het bijsturen van het beleid.

De COL 01/2015 werd geëvalueerd voor de jaren 2019-2020.

Daaruit bleek dat de COVID 19 pandemie het werk van vooral de sociale inspectiediensten bijzonder heeft geïmpacteerd. Controles verliepen moeilijker en de economische exploitatie bleek nog moeizamer te detecteren.

De specifieke opleidingen zijn al wel beter georganiseerd, maar de magistraten vragen voor een nog meer interactiever en praktijkgerichtere opleidingen.

De samenwerking tussen het parket en het arbeidsauditoraat verloopt vlot. In sommige arrondissementen werd de afspraak gemaakt dat het parket verantwoordelijk is voor alle dossiers mensenhandel terwijl in andere er sprake is van een gedeelde verantwoordelijkheid. Dan is de afspraak dat het parket verantwoordelijk is voor seksuele uitbuiting en arbeidsauditoraat voor economische uitbuiting. Ook is er overleg met het parket-generaal/auditoraat-generaal bv. voor concrete dossiers of met betrekking tot het beleidsmatige niveau.

De materie van tienerpooiers blijft actueel maar op gerechtelijk vlak, politieel vlak en op vlak van jeugdinstellingen en opvangcentra wordt de expertise wel goed opgebouwd. Dit is ook zo voor de uitbuiting van huishoudpersoneel in het algemeen, als de uitbuiting van het huishoudpersoneel bij diplomatiek personeel in het bijzonder. Het blijft echter aanbevolen om sensibilisatiecampagnes te organiseren.

In de COL 01/2015 wordt het belang van een vermogensonderzoek benadrukt. Het is echter niet evident om zo'n onderzoek te verrichten gelet op de vereiste capaciteit. Daarom moeten de magistraten een goede afweging doen tussen wat er kan bekomen worden en de capaciteit die eraan besteed wordt. Het is belangrijk dat er JIT's opgezet worden en samen gewerkt wordt met het land van oorsprong van de daders om hun goederen/kapitaal in beslag te nemen.

In grotere dossiers moet er samengezeten worden met verschillende actoren, elk met zijn eigen specialiteit, om de aanpak van het onderzoek te bespreken en zoveel mogelijk objectief en gericht bewijs op te sporen.

Tot slot kan meegegeven worden dat over de omzendbrief COL 20/16 inzake de uitbuiting van bedelarij er geen additionele of significante informatie binnenkwam.

7.4.1.2 EVALUATIE COL 13/2018 2019-2020

Zowel in 2019 als in 2020 heeft de Federale Politie in uitvoering van de COL 10/14 het beeld over mensensmokkel opgesteld.

De werkzaamheden m.b.t. de evaluatie van de COL 13/2018 waren nog lopende op het moment van de redactie van dit rapport. Deze evaluatie zal in het volgend regeringsrapport kort besproken worden.

7.4.2 FEDERAAL PARKET

De federaal magistraat bevoegd voor mensenhandel/mensensmokkel is lid van de Focusgroep on Migrants Smuggling binnen Eurojust. Deze groep brengt de referentiemagistraten uit de verschillende lidstaten samen met het oog op een strategische benadering van het fenomeen mensensmokkel.

Door het federaal parket werden er verschillende onderzoeken gevoerd in de internationale context en met ondersteuning van Europol en Eurojust. Deze samenwerking maakt het mogelijk om alle schakels binnen een smokkelnetwerk te identificeren en te vervolgen.

7.5 CFI

Verschiede dossiers die door de CFI werden gemeld, wijzen op een toenemend verschijnsel: verschillende criminele structuren maken gebruik van vennootschappen met een soortgelijk profiel, voornamelijk in de bouwsector of industriële schoonmaaksector.

De CFI stelt een evolutie binnen de werkwijze van netwerken vast. Eerder lag de nadruk op het verkrijgen van opbrengst uit illegale arbeid als onderdeel van sociale fraude en ernstige fiscale fraude, uit recentere dossiers blijkt echter dat netwerken ook worden gebruikt voor het witwassen van geld uit andere misdadervormen die op vertakkingen met georganiseerde criminele netwerken wijzen. Er zijn enorme bedragen mee gemoeid, gemiddeld meer dan 2 000 000,00 euro per dossier.

De CFI koos voor een transversale aanpak van deze dossiers en bracht bepaalde netwerken in kaart. Zo kon de CFI enerzijds verbanden leggen tussen de dossiers die op het eerste gezicht afzonderlijke dossiers leken en anderzijds de omvang en de soepelheid aantonen van deze netwerken die als polycriminele witwasplatformen optreden. Zo werd het ook mogelijk de financiële banden tussen verschillende betrokkenen in afzonderlijke dossiers bloot te leggen.

Eerst werd er vastgesteld dat een groep feitelijke zaakvoerders aan het hoofd stond van verschillende lege vennootschappen die personeel ter beschikking stelden van andere bouwbedrijven of industriële schoonmaakbedrijven als onderdeel van een goed georganiseerd systeem van sociale fraude en ernstige fiscale fraude. Deze betrokkenen beschikten over de bankkaarten van de lege vennootschappen, waren de begunstigers van overmakingen in opdracht van deze vennootschappen of voerden de betalingen uit naar het Belgisch Staatsblad voor de oprichting van deze vennootschappen.

Deze zaakvoerders konden vervolgens in verband worden gebracht met betrokkenen die andere misdrijven zoals sociale fraude en ernstige fiscale fraude pleegden.

Hogerop in de keten duidde de analyse van de CFI op betrokkenen die als smokkelaars optraden in het netwerk voor de rekrutering van niet-aangegeven werkrachten door de reis en de overplaatsing te organiseren van Braziliaanse werkrachten die bij vennootschappen in België kwamen zwartwerken. Naast dit deel met betrekking tot mensensmokkel, waren sommige betrokkenen, die volmacht hadden op de rekeningen van de lege vennootschappen, ook bekend bij de politie wegens exploitatie van prostitutie en/of mensenhandel over de Belgische grenzen heen.

De doeltreffendheid van deze netwerken berust op de toename van de betrokken vennootschappen, de rekrutering van stromannen, het kruisen van financiële stromen, de omvang van de geldtransfers en de voortdurende vernieuwing van de juridische entiteiten en bankrekeningen. Dit maakt dat deze netwerken moeilijk te vatten zijn.

De kaart met de voornaamste netten die bij de opgespoorde netwerken betrokken zijn werd aan gerechtelijke autoriteiten bezorgd om enerzijds de verbanden tussen dossiers die op het eerste gezicht afzonderlijke dossiers leken schematisch voor te stellen en anderzijds de georganiseerde aard van deze netwerken die als polycriminele witwasplatformen optreden te benadrukken.

Na deze bewustmaking werden er verschillende initiatieven opgezet om de samenwerking tussen de CFI, de politiediensten en de gerechtelijke autoriteiten te versterken, zowel voor de operationele behandeling van dossiers als voor de strategische analyse van de vastgestelde modi operandi.

8.1 Algemeen

De door de ICC opgestelde **Nationale Actieplannen mensenhandel 2012-2014** en **2015-2019** (hierna Actieplan MH 2015-2019) omvatten heel wat actiepunten om de detectie, de identificatie en de doorverwijzing van minderjarige slachtoffers te verbeteren.

Deze kwamen hoofdzakelijk voort uit de evaluatie in 2012 en 2014 van de ICC van de ministeriële omzendbrief met betrekking tot de detectie, doorverwijzing en begeleiding van de slachtoffers van mensenhandel en/of van bepaalde zwaardere vormen van mensensmokkel¹⁶. Verschillende rechtsinstrumenten werden aangepast om het fenomeen beter te bestrijden zoals de omzendbrief van 23 december 2016 inzake de invoering van een multidisciplinaire samenwerking met betrekking tot de slachtoffers van mensenhandel en/of van bepaalde zwaardere vormen van mensensmokkel (hierna: multidisciplinaire omzendbrief) en de COL 01/15.

8.1.1 FEDERALE POLITIE

Er werden verschillende interne publicaties, inzonderheid over de opsporing van slachtoffers van mensenhandel in gevaarlijke vervoermiddelen gepubliceerd. Ook gebeurde er een bijwerking van de vragenlijsten in verschillende talen.

Op internationaal vlak binnen EMPACT evenals binnen de EU-projecten waarbij DJSOC/MH bij betrokken is er steeds aandacht voor de slachtoffers. Binnen de verschillende actieplannen is er dikwijls ook een onderdeel gelinkt aan de bescherming, preventie en awareness.

Daarnaast werkt DJSOC/MH-MS ook samen met internationale NGO's zoals Pacific Links Foundation (Vietnamese slachtoffers).

8.1.2 FEDASIL

A. Early screeningtool naar kwetsbaarheids- en veerkrachtfactoren waaronder risicofactoren voor mensenhandel.

Een eerste poging tot identificatie wordt al gedaan in het aanmeldcentrum. De Early screening tool wordt in principe gebruikt bij de intake in het aanmeldcentrum voor alle nieuwkomers.

Hier wordt gefocust op de mogelijke indicatoren die de maatschappelijk werker opmerkt of die de aanvrager voor internationale bescherming zelf aangeeft. Indien nodig wordt dit op het multidisciplinair overleg opgevolgd.

In geval van vastgesteld risico, wordt het toegewezen opvangcentrum hier attent op gemaakt. De opvolging kan dan gebeuren in de centra door het voeren van intakegesprekken en follow up gesprekken met bewoners en indien nodig doorverwijzing naar gespecialiseerde partners of politie.

Er was een evaluatie van de toepassing van de tool maar de focus lag niet specifiek op mensenhandel. Hieruit kwam naar voor dat het moeilijk is in de korte tijdsspanne van een eerste intakegesprek te peilen naar een thema zoals mensenhandel. Bij het invullen van de tool door de sociaal assistenten kwamen wel belangrijke gegevens naar boven. Zo vult de sociaal assistent in 1% van de gesprekken in dat er indicatoren van mensenhandel aanwezig zijn, in 50% wordt er 'nee' ingevuld, in 49% wordt er geen informatie over de indicatoren van mensenhandel ingevuld. Minder dan 0.5% van de volwassenen geeft aan dat zij, met of zonder

---

¹⁶ Ministeriële omzendbrief van 26 september 2008 tot de invoering van een multidisciplinaire samenwerking met betrekking tot slachtoffers van mensenhandel en/of bepaalde zwaardere vormen van mensenhandel (B.S. 31 oktober 2008).

twijfel, het risico lopen om slachtoffer van mensenhandel te zijn. In 0.4% werd er contact opgenomen met een gespecialiseerde organisatie. Uit de evaluatie blijkt dus dat de sociaal assistenten nog meer aandacht moeten hebben voor de indicatoren mensenhandel.

B. Reach Out Project

Aan de hand van het Reach out project probeert Fedasil 'onbereikbare' groepen toch te bereiken, in het bijzonder gestrande migranten en migranten in transit. De medewerkers van het Reach Out project zijn ook opgeleid om eventuele slachtoffers van mensenhandel te identificeren en door te verwijzen.

Uit een bevraging op het terrein (gestuurd naar verschillende collectieve opvangstructuren) bleek dat er nog veel personeelsleden zich nog onvoldoende opgeleid voelen in de materie mensenhandel.

C. Vrijwillige terugkeer

Binnen de dienst Vrijwillige terugkeer zijn de drie gespecialiseerde centra voor slachtoffers van mensenhandel (PAG-ASA, Payoke en Sürya) al jarenlang partnerorganisaties.

Binnen het re-integratieprogramma is er steeds extra aandacht voor slachtoffers van mensenhandel zowel in begeleiding voor- als na vertrek.

Ook kan verwezen worden naar het project: '**PROSPECT – Strengthening the Provision of Support for Reintegration of Vulnerable Persons, including Victims of Trafficking, Returning to Nigeria**¹⁷'. Dit project is van start gegaan in september 2020, maar nog niet operationeel. Fedasil is een partner in dit European Return and Reintegration Network (ERRIN) - project samen met het [ICMPD](#) (International Centre for Migration Policy Development) - Anti-Trafficking Programme, Caritas International Belgium, Idia Renaissance. Het project voorziet enerzijds een verhoging van het re-integratie budget (boven op het nationale re-integratie budget) om meer op maat te kunnen werken, anderzijds zal het project ook een platform zijn om informatie te delen.

8.1.3 TUSSENKOMST VAN DE COMMISSIE VOOR FINANCIËLE HULP AAN SLACHTOFFERS VAN OPZETTELIJKE GEWELDDADEN EN AAN DE OCCASIONELE REDDERS

De commissie voor financiële hulp aan slachtoffers van opzettelijke gewelddaden en aan occasionele redders (de commissie) werd ingesteld bij de wet van 1 augustus 1985.

Op grond van artikel 30, § 1, van die wet heeft ze als enige opdracht "uitspraak doe[n] over de aanvragen tot toekenning van een noodhulp, een financiële hulp of een aanvullende hulp" die worden ingediend door slachtoffers van opzettelijke gewelddaden of occasionele redders, ook in een terroristische context.

In bepaalde gevallen kunnen de slachtoffers zich ook tot de commissie richten om financiële hulp te krijgen (wanneer de dader onbekend is bijvoorbeeld of wanneer de dader bekend maar insolvent is).

De commissie is uiteraard zeer begaan met de situatie van de slachtoffers van mensenhandel en mensensmokkel (mensenhandel en mensensmokkel kunnen worden beschouwd als opzettelijke gewelddaden), maar ze kan slechts optreden wanneer ze een aanvraag ontvangt van een rechtstreeks of onrechtstreeks slachtoffer of van verwanten van een vermiste persoon.

---

¹⁷ [PROSPECT – Strengthening the Provision of Support for Reintegration of Vulnerable Persons, including Victims of Trafficking, Returning to Nigeria - ERRIN \(returnnetwork.eu\)](#)

De gegevens die specifiek betrekking hebben op mensenhandel zijn moeilijk uit de gegevensbanken van de commissie te filteren, aangezien feiten van bijvoorbeeld seksuele uitbuiting of gedwongen prostitutie veeleer worden geregistreerd als zedenfeiten of feiten van seksueel misbruik en niet als feiten van mensenhandel.

Ondanks verschillende naspeuringen op basis van sleutelwoorden en naspeuringen in de beschrijvingen van de zaken, zijn de resultaten beperkt gebleven.

Voorts bestaan er geen gegevens over economische uitbuiting, die als dusdanig niet wordt beschouwd als een opzettelijke gewelddaad maar waarvan bepaalde elementen, zoals bedreigingen, afpersing, opsluiting ..., individueel wel opzettelijke gewelddaden zijn. De zaken waarin sprake is van economische uitbuiting worden dus geregistreerd onder de bedoelde individuele elementen, maar kunnen in de statistieken niet worden onderscheiden van andere misdrijven van dezelfde aard (bedreigingen, afpersing, opsluiting ...) die werden gepleegd buiten een context van economische uitbuiting.

In de periode 2019-2020 heeft de commissie drie beslissingen gewezen met betrekking tot mensenhandel/mensensmokkel (onder voorbehoud van fouten of nalatigheden bij de codering).

Tabel 1: beslissingen van de commissie met betrekking tot mensenhandel/mensensmokkel

	2019	2020
Aantal dossiers dat werd geopend in de loop van het jaar	1	2
Aantal beslissingen dat werd gewezen in de loop van het jaar	1	2
Totaalbedrag toegekend in het kader van de beslissingen die werden gewezen in de loop van het jaar	1 000 euro	12 500 euro

8.2 Minderjarige slachtoffers

8.2.1 ICC - BUREAU

Zoals vermeld in het vorig rapport was een van de actiepunten van het Actieplan MH 2015-2019 het versterken van de samenwerking met de gefedereerde entiteiten over het sensibiliseren van het personeel van de jeugdzorgsector. Op basis van de bevindingen van 2 werkgroepen binnen de gefedereerde entiteiten werd gestart met de aanpassing van de omzendbrief van 23 december 2016 inzake de invoering van een multidisciplinaire samenwerking met betrekking tot de slachtoffers van mensenhandel en/of van bepaalde zwaardere vormen van mensensmokkel. Deze herziening is erop gericht om de eerste oriëntatie van de minderjarige slachtoffers van mensenhandel/mensensmokkel te verbeteren en de interactie tussen de beschermingsprocedures voor slachtoffers van mensenhandel en de jeugdzorgprocedures te verduidelijken in de omzendbrief. Het doel is om deze herziening te voltooien in 2023.

8.2.2 FEDERAAL PARKET

Het federaal parket heeft met Esperanto bekeken op welke manier er kan gekomen worden tot een betere informatiestroom m.b.t. de zaken die de minderjarigen hen vertellen zonder het vertrouwen te schenden tussen de begeleiders en minderjarigen.

Daarnaast heeft het federaal parket ook samengezeten met de academische wereld waardoor er inzichten zijn verkregen over hoe de beoordeling gebeurt door de rechtbanken en waar de magistraat oog moet voor hebben.

Tot slot heeft het federaal parket deelgenomen aan een overleg in Denemarken over het “emerging” fenomeen van mensenhandel met oog op het plegen van misdrijven door Noord-Afrikaanse minderjarigen. Over heel Europa wordt een stijging van het aantal Noord-Afrikaanse niet begeleide minderjarigen die verzeild geraken in situaties van mensenhandel inzonderheid het aanzetten tot misdrijven waargenomen. De bedoeling is echter om de NBMV niet te vervolgen voor de kleine feiten (drugs, gauwdiefstallen, ...) maar wel de netwerken die hen uitbuit. Het gebeurt echter nog te vaak dat de minderjarigen veroordeeld worden zonder dat wordt ingezoomd op de achterliggende problematiek van het georganiseerd karakter.

8.2.3 GEFEDEREERDE ENTITEITEN

8.2.3.1 FEDERATIE WALLONIË-BRUSSEL

In 2018 startte de DSB een werkgroep op waarin de FOD Justitie (federaal niveau), de Franse en de Duitstalige Gemeenschap (gefedereerde entiteiten) en andere actoren uit de jeugdzorgsector (vertegenwoordigers van de diensten voor hulpverlening aan de jeugd, magistraten gespecialiseerd in mensenhandel en jeugdmagistraten, opvangcentra, Esperanto, dienst Voogdij ...) vertegenwoordigd zijn. Het doel van de werkgroep is duidelijkheid te scheppen in de interacties tussen de procedures voor de bescherming van slachtoffers van mensenhandel en de jeugdzorgprocedures.

Deze werkgroep heeft ook een opleiding rond mensenhandel voorbereid voor het personeel van de jeugdzorgsector. De opleiding werd uitgewerkt in samenwerking met ECPAT België en werd in 2019 twee keer georganiseerd, waaronder een keer in Brussel (zie 5.13.2.).

Binnen elke jeugdbeschermingsdienst en dienst voor hulpverlening aan de jeugd zijn er ook aanspreekpunten mensenhandel aangewezen aan wie de potentiële slachtoffers worden gemeld. Zo kan er meer zekerheid worden geboden op het stuk van bevoegdheden en doorverwijzing en daarom ook op het stuk van opvang. Meestal zijn er per dienst twee aanspreekpunten aangewezen per dienst. Er zijn praktische maatregelen getroffen om vermoedelijke slachtoffers steeds onmiddellijk te kunnen opvangen.

Daarnaast is het ook moeilijk om de slachtoffers ervan te overtuigen om uit het netwerk te stappen omdat zij vrezen voor represailles en omdat zij geen sociaal netwerk hebben buiten het mensenhandelnetswerk.

8.2.3.2 WAALS GEWEST

Verschillende actoren werken samen om slachtoffers van mensenhandel te identificeren en om hen te begeleiden bij de stappen die ze moeten ondernemen bij de politie en bij andere administraties/diensten om een onderkomen te vinden. Zo heeft de vzw Entre 2 Wallonië samengewerkt met de vzw Sürya om een potentieel slachtoffer van mensenhandel te identificeren. In een ander dossier werd er ook contact opgenomen met een opvangcentrum voor vluchtelingen. Algemeen werken de diensten voor hulpverlening aan geprostitueerde personen samen met de politie (inzonderheid de zedenbrigade) om het slachtoffer te begeleiden bij de juridische stappen die moeten worden gezet.

8.2.4 ECPAT BELGIË – KOUTCHA-PROJECT

Het KOUTCHA-project¹⁸ is in 2020 op touw gezet door de Franse verenigingen ECPAT France en KOUTCHA en de Belgische vereniging Esperanto. De andere betrokken partners waren ECPAT België, de AGAJ, de FOD Justitie en parketmagistraten.

Het project wordt medegefinancierd door de Europese Commissie en het doel ervan is de kindslachtoffers van alle vormen van mensenhandel in Europa een veilig en geborgen onderkomen te bieden dat hun integratie in de maatschappij waarin ze worden opgevangen, bevordert. In het kader van het project werden twee workshops

---

¹⁸ [Projet Koutcha | Esperanto \(esperantomena.org\)](#)

georganiseerd voor Europese professionals, met de bedoeling om tijdens en na de workshops kennis te delen over handelwijzen en situaties. De eerste workshop vond op 14 en 15 november 2019 plaats in Parijs.

Op 5 oktober 2020 vond een tweede workshop plaats, die wegens COVID-19 online doorging. Aan de tweede workshop namen professionals uit de beide landen en uit verschillende sectoren (jeugdzorg/kinderbescherming, magistratuur, centrale autoriteiten ...) deel. Zij hebben het gehad over de vaststellingen en de tekortkomingen en hebben goede handelwijzen en concrete verbeterpistes geïdentificeerd.

Het project heeft tot verschillende acties geleid, waaronder:

- De oprichting van een centrum naar het model van Esperanto in Frankrijk door Koutcha;
- Esperanto, de dienst die (vermoedelijke) minderjarige slachtoffers van mensenhandel onderdak biedt en begeleidt, heeft in 2020 aan kennisdeling gedaan met de vzw Koutcha. Esperanto heeft zo zijn ervaring ter beschikking gesteld van de vzw;
- Het project heeft ook de justitiële samenwerking in grensoverschrijdende situaties versterkt (bv. een Frans slachtoffer dat in België werd geïdentificeerd en opgevangen);
- Een verzameling van Europese goede handelwijzen met betrekking tot de opvang van kindslachtoffers van mensenhandel (beschikbaar in het Frans, Engels, Duits, Nederlands, Zweeds, Spaans en Italiaans op de website van [ECPAT France](#));
  - Een gids met de titel “De la conception à la création d’un centre sécurisé et sécurisant dédié à la prise en charge des enfants victimes de traite” (*Van het ontwerp tot de oprichting van een centrum voor de opvang van minderjarige slachtoffers van mensenhandel dat veiligheid en geborgenheid biedt*). Deze gids zal binnenkort ook in het Nederlands en het Engels beschikbaar zijn op de website van ECPAT België.

8.2.5 TIENERPOOIERS

8.2.5.1 VLAAMSE GEMEENSCHAP

In opdracht van de toenmalige minister van Welzijn voerde Child Focus onderzoek naar de problematiek van tienerpooiers in Vlaanderen.

Child Focus stelde onder andere voor om niet meer het woord “loverboy” te gebruiken maar te spreken over “tienerpooiers”. De term “loverboys” gaf volgens hen een te soft beeld van de daders terwijl de term “tienerpooiers” niet eufemiserend werkt en heel duidelijk stelt waarover het gaat: pooiers die tieners tot slachtoffers maken en zo mensonterende en strafbare daden stellen.

Zodoende werd door de Vlaamse overheid beslist om de term “tienerpooiers” te hanteren.

Dit hoofdstuk spitst zich toe op deze groep slachtoffers namelijk minderjarige slachtoffers van mensenhandel, en meer specifiek van seksuele uitbuiting.

8.2.5.1.1 STUURGROEP ‘TIENERPOOIERS’

Op Vlaams niveau bestaat er een werkgroep, voorgezeten door de minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin en door Justitie, die voornamelijk vergadert over de problematiek van minderjarigen die seksueel worden uitgebuit door tienerpooiers.

In 2020 werd er omwille van de vele opdrachten voor gechoosd om deze stuurgroep anders samen te stellen. Er werd beslist om drie werkgroepen op te richten: de werkgroep ‘(beeld)vorming’, de werkgroep ‘aanbod en samenwerking’ en de werkgroep ‘daders’ met een overkoepelende stuurgroep. De werkgroep daders kwam er op vraag van de Vlaamse Minister van Justitie en Handhaving.

Behalve een afvaardiging vanuit Welzijn, Volksgezondheid en Gezin en de FOD Justitie, werden er ook afgevaardigden uit het kabinet van de Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme toegevoegd. Daarnaast zetelen ook afgevaardigden uit parket en magistratuur in de stuurgroep.

De werkgroep ‘*beeldvorming*’ heeft als opdracht om zowel de mogelijkheden als de kwetsbare aspecten van sociale media en internet in kaart te brengen. Aangezien deze werkgroep pas in de tweede helft van 2020 opgericht werd, zit dit luik nog in de opstartfase.

Om een beter zicht te hebben op de problematiek en het profiel van de daders werd een specifieke werkgroep ‘*daderaanpak*’ opgericht, bestaande uit vertegenwoordigers van de justitiehuisen, justitie op federaal niveau en politie. Via deze werkgroep willen ze nagaan hoe de aanpak van tienerpooiers kan verbeteren worden en op basis daarvan acties formuleren die het daderluik van het bestaande actieplan rond tienerpooiers kan versterken.

Tot slot is er de werkgroep “*aanbod en samenwerking*”. Deze werkgroep kent deelnemers uit het erkende beveiligende aanbod, de gemeenschapsinstellingen, de innovatieve woonvormen, het projectmatige aanbod, de verschillende doorverwijzers, de intersectorale toegangspoort (ITP), de erkende centra voor slachtoffers van mensenhandel en de actoren die gericht zijn op het gerechtelijke en politionele luik. Op dit moment zijn er verschillende hulpverleningsvormen opgezet voor de slachtoffers van tienerpooiers. Deze werkgroep zal dit verder opvolgen, evalueren en in functie daarvan adviezen voorbereiden.

8.2.5.1.2 VLAAMS ACTIEPLAN

In 2016 werd er ook een specifiek actieplan van de Vlaamse minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin aangenomen.

Eind 2018 werd het **Vlaams actieplan voor een betere bescherming van slachtoffers van tienerpooiers** kritisch geëvalueerd. Deze evaluatie heeft geleid tot een actualisering van de acties op de 4 domeinen: preventie, protection, prosecution en partnership. Centraal in deze actualisering staan de verduidelijking en versterking van de opdrachten van de verschillende partners, en de manier waarop deze partners beter kunnen samenwerken op de 4 domeinen. Deze actualisering werd geformaliseerd in een nieuw actieplan:

https://www.jeugdhulp.be/sites/default/files/documents/geactualiseerd_actieplan_tienerpooiers.pdf.

Meer info over de genomen acties kan je hieronder terugvinden. Deze acties worden opgevolgd in de Vlaamse Stuurgroep “*tienerpooiers*”.

8.2.5.1.3 SENSIBILISERINGSCAMPAGNE “LAAT JE NIET PAKKEN”

Op het vlak van preventie werd de campagne ‘*Laat je niet pakken*’ herhaald. Deze wordt uitgevoerd door Child Focus met een brede focus waarbij er op verschillende terreinen tegelijk ingezet werd. Specifieke beroepsgroepen zoals hotelpersoneel, taxichauffeurs en straathoekwerkers werden gericht gesensibiliseerd.

De website www.stoptienerpooiers.be werd gelanceerd, samen met brochures en postkaarten die op grote schaal verspreid werden. De campagne filmpjes waren, en zijn, ook via laagdrempelige en op jongeren gerichte online fora beschikbaar en te delen.

De campagne “*Laat je niet pakken*” wordt in 2021 opnieuw onder de aandacht gebracht.

8.2.5.1.4 DRAAIBOEK MENSENHANDEL JEUGDHULP/SEKSUELE UITBUITING D.M.V. TIENERPOOIERMETHODIEK

Het doel van dit draaiboek is handvatten aanreiken voor alle betrokkenen binnen het jeugdhulplandschap om gericht te kunnen inspelen op de verschillende facetten die deze problematiek met zich meebrengt.

Het draaiboek is online beschikbaar, en wordt aangepast wanneer er nieuwe ontwikkelingen zijn.

<https://www.jeugdhulp.be/sites/default/files/documents/draaiboek-mensenhandel.pdf>

Het draaiboek tienerpooiers wordt mee opgenomen in een breder vormingstraject dat ontwikkeld wordt in 2021.

Sinds januari 2019 is Payoke het officiële contactpunt van het Vlaamse Gewest voor de registratie van (minderjarige) slachtoffers van mensenhandel die ten prooi zijn gevallen aan de zogenaamde loverboy-methode.

In 2020 leverde Child Focus een bijkomend onderzoek af inzake tienerpooierproblematiek in Brussel (zie 8.2.5.3.). De resultaten van dit onderzoek werden mee opgenomen in de Vlaamse stuurgroep die dit thema opvolgt. Dit heeft ertoe geleid dat er aanpassingen gebeurden in het draaiboek, er een verbreding kwam van het profiel van mogelijke slachtoffers, en er in 2021 nog verder ingezet zal worden op de specifieke Brusselse context, zowel op vlak van partnerschappen, vorming, aanbod als doelgroep.

8.2.5.1.5 AANBOD HULPVERLENING SLACHTOFFERS VAN TIENERPOOIERS

Sinds de invoering van het actieplan is er voorzien in een bijkomend aanbod op maat van slachtoffers van tienerpooiers, zowel in de gemeenschapsinstellingen als in het private aanbod. Binnen het beveiligend private aanbod staan zowel het beveiligende aspect als de intensieve zorgzame inhoudelijke opvolging centraal, aangevuld met mogelijke ondersteuning vanuit geestelijke gezondheidszorg en het aanbod om ontheming in te zetten.

Zowel voor deze gespecialiseerde units als voor andere organisaties die mogelijke of potentiële slachtoffers begeleiden werd een kwaliteitskader ontwikkeld om handvatten aan te leveren die gepast handelen moet ondersteunen. Hiervoor werd het Nederlandse kwaliteitskader '*Aanpak van loverboy/mensenhandelproblematiek in de zorg voor jeugd*', opgesteld door de Commissie Aanpak meisjesslachtoffers loverboys/mensenhandel in de zorg voor jeugd¹⁹ (Commissie Azough), als basis genomen. De elementen 'positief pedagogisch klimaat' en 'inzetten op vertrouwelijke relatie' zijn hier mee in opgenomen.

Bovendien wordt er ingezet op de nauwe samenwerking tussen het al erkend aanbod, en waar nodig aangevuld met initiatieven die kunnen inspelen op noden die specifiek aan deze doelgroep gelinkt kunnen worden.

Vanuit de vaststelling dat er boven op het huidige erkende aanbod ook nood is aan andere vormen van opvang, waarbij in een veilige, maar laagdrempelige en huiselijke context ondersteuning geboden wordt waarin geborgenheid centraal staat, werden er ook projectsubsidies toegekend aan vzw Klaprozen. Hierdoor kan er worden ingezet op het aanbieden van een extra vorm van verblijf en begeleiding op maat waar op een correcte manier kan naar worden doorverwezen.

Aanvullend op dit projectmatig aanbod werd met de **rondzendbrief van 20 maart 2019** opgeroepen om in te tekenen op een uitbreiding van nieuw te ontwikkelen kleinschalig innovatief aanbod voor jongvolwassen slachtoffers van mensenhandel. Met deze oproep wordt er verder ingezet op de ontwikkeling van een kleinschalig innovatief aanbod voor jongvolwassen (16-25 jaar) slachtoffers van mensenhandel, die omschreven kunnen worden als slachtoffers van tienerpooiers of jongvolwassenen die slachtoffer zijn van internationale mensenhandel met seksuele uitbuiting. Dit resulteerde in de creatie van 9 innovatieve woonvormen op jaarbasis, aangevuld met extra ondersteunend onthemingsaanbod. De opstart van dit aanbod was 1 januari 2020.

---

¹⁹ [Jeugdzorg Nederland › Aanpak loverboyproblematiek en mensenhandel](#)

Met de **rondzendbrief van 13 mei 2019** werd opgeroepen om in te tekenen voor het realiseren van beveiligend verblijf. In de toekenning van de middelen werd ook het initiatief van Minor-Ndako meegenomen, met als doelgroep slachtoffers van mensenhandel en seksuele uitbuiting. Gezien de specificiteit wordt dit aanbod regio-overschrijdend ingezet. De opstart van dit aanbod is voorzien in 2022 (zie 8.2.2.7.)

8.2.5.1.6 ASSESSMENT DOOR PAYOKE – VLAANDEREN

Een extra initiatief werd genomen met de **rondzendbrief van 18 februari 2019**, waarin binnen de gezamenlijke aanpak van de tienerpooierproblematiek, specifiek ingegaan wordt op het assessment en de juridische en administratieve ondersteuning van slachtoffers. Door dit toe te vertrouwen aan Payoke kunnen de organisaties waar de meisjes verblijven nog meer inzetten op zorgzame begeleiding, en kan er vanuit de samenwerking met het onthaalcentrum een gezamenlijk traject afgelegd worden waarbij er ook aandacht is voor het juridische luik.

Een van de problemen is immers dat minderjarigen die al in een instelling zijn geplaatst later slachtoffers blijken geweest te zijn van mensenhandel of daarvan slachtoffer worden nadat ze werden benaderd door tienerpooiers. De genomen maatregelen strekken ertoe dat de instellingen gepaster reageren op dergelijke situaties door contact op te nemen met een gespecialiseerd centrum.

8.2.5.1.7 AANPAK VAN DADERS

Een belangrijk element in de bescherming van slachtoffers is de aanpak van de daders. Om dat zo gericht mogelijk te doen, is het belangrijk om een beter zicht te krijgen op de problematiek en het profiel van daders. Daarom werd ervoor gezorgd dat het fenomeen tienerpooier in het registratiesysteem van de justitiehuisen bijgehouden kan worden. Dit werd ook opgenomen met de federale ministers van Justitie en van Binnenlandse zaken om deze mogelijkheid ook in hun systemen te voorzien, zodat de dossiers doorheen de strafrechtsketen gevolgd kunnen worden.

Daarnaast zal er verder gewerkt worden aan het definiëren van een onderzoeksprofiel.

8.2.5.2 BRUSSELS GEWEST

In navolging van de studie over de slachtoffers van tienerpooiers in Vlaanderen heeft Child Focus in 2020, met de steun van equal.brussels, een soortgelijke verkennende studie te Brussel kunnen uitvoeren: [CHILD FOCUS- Tienerpooiers-NL.pdf](#).

De resultaten van die studie hebben aangetoond dat de tienerpooierproblematiek te Brussel wel degelijk bestaat en talrijke taboes doorbreekt, waarbij drie opvallende profielen van slachtoffers in het oog springen. Er zijn uiteraard de meisjes met een verleden in of een traject door de bijzondere jeugdzorg, van wie geweten is dat ze een geliefd doelwit van tienerpooiers zijn. Maar er zijn ook slachtoffers uit welgestelde gezinnen die op het eerste gezicht geen kwetsbaarheden vertonen en slachtoffers van internationale mensenhandelnetwerken. Child Focus stelde ook vast dat de daders bij deze verschillende types slachtoffers bepaalde kwetsbaarheden identificeren en daarop met soortgelijke tactieken inspelen.

Deze studie toonde ook aan dat het hawkingproces (screenen naar kwetsbare slachtoffers) zich meer en meer naar sociale media heeft verplaatst. Instagram en Snapchat zijn perfecte kanalen voor tienerpooiers om hun slachtoffers te zoeken. Ook schrikken bendes er niet voor terug om hun slachtoffers aan te bieden op reguliere advertentiesites.

Tienerpooiers zijn zich meer gaan organiseren in interstedelijke bendes. Steeds is er een link met andere vormen van criminaliteit zoals drugshandel of smokkel. Het gaat dus om seksuele uitbuiting, maar de daders hebben eerder een financieel doel voor ogen dan een seksueel slachtoffers als 'easy money'. Deze interstedelijkheid stopt niet aan de landgrenzen. Zo is Antwerpen verbonden met steden als Eindhoven en Luik of Brussel met Noord-Frankrijk. Zowel op preventie- als op operationeel niveau (politie/justitie/hulpverlening) stopt de werking

echter wel aan de landgrenzen. En dat is een probleem, er is te weinig internationale uitwisseling/krachtenbundeling.

De stuurgroep heeft voornamelijk gewerkt aan een draaiboek met als doel alle actoren binnen de jeugdbescherming tools aan te reiken om gericht te kunnen inspelen op de verschillende facetten van deze problematiek.

8.2.5.3 CHILD FOCUS

8.2.5.3.1 GPS

Ter preventie van slachtofferschap van tienerpooiers, ontwikkelde Child Focus de preventietool 'GPS', dat staat voor Girl Power Squad en zet in op het versterken van meisjes in die factoren die hen extra kwetsbaar maken om slachtoffer te worden van een tienerpooier: <https://www.girlpowersquad.be/>.

In België blijft prostitutie van minderjarigen een sterk verdoken fenomeen. Jongeren met o.a. een laag zelfbeeld, die op jonge leeftijd al seksueel actief zijn of een moeilijke thuissituatie hebben, zijn extra kwetsbaar om slachtoffer te worden van zo'n tienerpooier. Spreken over seksualiteit en zeker over seksuele uitbuiting is voor vele jongeren en hun begeleiders een beladen thema. Daarnaast hebben tienerpooiers de meisjes vaak in die mate afhankelijk gemaakt en gemanipuleerd, dat ze zichzelf niet als slachtoffer beschouwen maar eerder als hun vriend, lief of fuckboy. Daarom werken we binnen GPS met termen en thema's als 'goede en slechte vrienden' en 'gezonde en ongezonde relaties'. Deze zijn heel toegankelijk omdat ze niet leeftijds- of problematiekgebonden zijn.

GPS zet dan ook niet eenzijdig in op het fenomeen van tienerpooiers, maar breder op introspectie, reflectie over de ander en interactie tussen jongeren onderling of tussen de jongeren en de begeleiders om kennis, vaardigheden en attitudes te vormen. Op die manier verwerven ze niet alleen taalvaardigheden om in gesprek te treden over dergelijke onderwerpen, maar ook de kennis om te weten bij wie ze terecht kunnen.

De tool bestaat uit zowel online als offline methodieken waarbij 5 thema's worden aangesneden: 1) Vriendschap, relaties en seksualiteit, 2) Zelf- en lichaamsbeeld, 3) Grenzen en weerbaarheid, 4) Vertrouwen (personen) en hulp, & 5) Tienerpooiers.

GPS zet meisjes in een positie van adviseurs om zo om hun expertise te delen en potentiële slachtoffers te helpen. Het empoweren van deze meisjes is bij uitstek de opzet van deze tool.

Het primair doel van GPS is niet puur vermaak, maar educatief. GPS is laagdrempelig en past in de dagelijkse leefwereld van jongeren door zoveel mogelijk te verwijzen naar de digitale media.

Deze tool is ontwikkeld voor kwetsbare jongeren vanaf 11 jaar omdat opgemerkt wordt dat slachtoffers steeds jonger in contact komen met een tienerpooier. In GPS werken de meisjes en hun begeleiders eerst rond belangrijke basisthema's als zelfbeeld en een gezond beeld van relaties en seksualiteit. Pas nadien maken ze kennis met de mogelijke risico's en oorzaken van slachtofferschap van tienerpooiers en krijgen ze informatie over een waaier aan hulpbronnen en organisaties bij wie ze terecht kunnen. Ze doen de meisjes stilstaan bij communicatie en het hebben van een vertrouwenspersoon. Een gebrek hieraan maakt meisjes immer vaak nog extra kwetsbaar. GPS begeleidt jongeren bij grenzen stellen en keuzes maken en toont de consequenties van hun keuzes zonder onmiddellijke real-life risico's. GPS wil meisjes versterken en hen wapenen.

GPS werd ontwikkeld in nauwe samenwerking met de doelgroep: begeleiders van meisjes binnen jeugdhulpvoorzieningen. Evaluatie van de tool werd structureel ingebakken in het ontwikkelingsproces dat via een agile methode ontwikkeld werd. Regelmatig ontvangen ze spontaan, overwegend positieve, feedback. Aandachtspunten die geformuleerd worden door de gebruikers worden meegenomen in het verbeterproces van de tool.

GPS werd gelanceerd in het Nederlands in 2019, in het Frans in de eerste helft van 2021. In tussentijd werden er voor de GPS-tool omstreeks 300 accounts aangevraagd, voor jongeren en hun begeleiders. Dit cijfer is - in het daglicht van een heel niche doelgroep - samen met de positieve feedback van begeleiders hoopgevend.

Bij de lancering van zowel de Nederlandse als de Franstalige versie werd een vormingscircuit uitgerold om begeleiders van kwetsbare meisjes te informeren over het fenomeen en de tool zelf. Meer info over deze vormingen: https://childfocus.be/sites/default/files/manual_uploads/InstructieficheGPS.pdf.

Eind 2020 heeft Child Focus een opleiding over het fenomeen van de tienerpooiers en de preventietool 'Girl Power Squad' aangeboden waaraan de DHJ's en JBD's begin 2021 hebben kunnen deelnemen.

De vormingen worden geëvalueerd door een pre- en postevaluatie. De feedback hierop is positief. Na de informatieve vormingssessie wordt steeds een tweede moment voorzien waarin de deelnemers al hun vragen kunnen stellen nadat ze voor het eerst met de tool aan de slag gegaan zijn.

Op basis van deze feedback wordt ook bekeken om GPS in de toekomst uit te breiden naar andere doelgroepen.

8.2.5.3.2 BURGERLIJKE PARTIJ

Child Focus heeft zich in 2019 en 2020 burgerlijke partij gesteld in strafzaken waar sprake was van seksuele uitbuiting van minderjarigen.

Er waren ook operationele afspraken met PAG-ASA, Payoke en Sürya, bij melding van een minderjarig slachtoffer van uitbuiting in de prostitutie.

8.2.6 NIET-BEGELEIDE MINDERJARIGEN – SLACHTOFFERS VAN MENSENHANDEL EN VAN MENSENSMOKKEL.

8.2.6.1 DIENST VOOGDIJ

8.2.6.1.1 MAATREGELEN M.B.T. SLACHTOFFERS VAN MENSENHANDEL

De dienst Voogdij is overgegaan tot de onmiddellijke aanwijzing van voogden voor de betrokken NBMV (bestuurlijke aanpak). Die voogden hebben op hun beurt de bevoegde diensten voor hulpverlening aan de jeugd en jeugdbescherming aangesproken.

Door de onmiddellijke aanwijzing van een voogd kan het netwerk rond de NBMV worden geïdentificeerd en kan hij, indien nodig, op een veilige plaats worden ondergebracht. De voogd kan er op die manier voor zorgen dat de NBMV de nodige zorgen krijgt en de nodige procedures opstarten. Het nadeel is dat het voor de voogd en de dienst Voogdij moeilijk is om de diensten voor hulpverlening aan de jeugd en jeugdbescherming te mobiliseren.

In april 2019 heeft de dienst Voogdij, die afhangt van de FOD Justitie, een **pool van voogden die gespecialiseerd zijn in mensenhandel** opgericht. Die voogden worden prioritair aangewezen voor niet-begeleide minderjarige vreemdelingen (NBMV) die vermoedelijk het slachtoffer van mensenhandel zijn. Ze hebben een specifieke opleiding met casussen gekregen om hen bewust te maken van kinderhandel, hen de realiteit van mensenhandel, met name in het kader van migratie, beter te doen begrijpen en hun een overzicht van het wetgevend kader en de bestaande procedures te geven. Die opleiding werd ontwikkeld op initiatief van de dienst Voogdij in samenwerking met de vereniging ECPAT, Caritas-CAP Brabantia (dienst voogden), de Dienst Vreemdelingenzaken, het centrum Esperanto, het Rode Kruis Vlaanderen, Minor-Ndako en PAG-ASA.

8.2.6.1.2 MAATREGELEN IN HET KADER VAN TRANSMIGRATIE

In 2019 heeft de dienst ook een **pool van voogden die gespecialiseerd zijn in transmigratie** opgericht. Die voogden worden aangewezen voor NBMV die naar het Verenigd Koninkrijk willen migreren en die niet bereid

zijn een plaats in een opvangcentrum te aanvaarden. De aanwijzing vindt plaats wanneer de dienst door de politiediensten van West-Vlaanderen, en voornamelijk de havenpolitie van Zeebrugge, wordt ingeschakeld. De voogd ontmoet zijn pupil binnen de twee uur na zijn aanwijzing op het politiebureau om met hem te praten, de intenties te kennen en over te halen om naar een opvangcentrum te gaan. De voogd kan dan de pupil alle informatie verstrekken over zijn rechten, de toegang tot het Belgische systeem en de risico's als hij zijn weg naar het Verenigd Koninkrijk vervolgt.

Van de 30 minderjarigen waarvoor er zo'n voogd werd aangesteld bleven er 6 in het opvangnetwerk, van 3 andere werd later duidelijk dat ze in een ander land waren aangekomen. Om deze aanpak uit te breiden is er een aanzienlijke versterking nodig van de dienst Voogdij en dienen de betrokken voogden meer ondersteund en opgeleid te worden.

8.2.6.1.3 NIEUWSBRIEF

Aan de hand van zijn **nieuwsbrief** aan de voogden probeert de dienst Voogdij alle voogden ook bewust te maken en te informeren door hen diverse informatie ter zake over te zenden. Daarnaast heeft de dienst Voogdij, in samenwerking met de POD Maatschappelijke Integratie, in december 2018 een opleiding over de Roma en de woonwagenbewoners georganiseerd.

8.2.6.1.4 PERMANENTIE VAN DE DIENST VOOGDIJ

De dienst Voogdij is niet alleen 24/7 telefonisch bereikbaar, maar had ook voorzien in een permanentie binnen zijn lokalen om alle NBMV ten laste te nemen die door andere autoriteiten dan de Dienst Vreemdelingenzaken en de politie zouden worden gemeld. Het doel van die permanentie was te spreken met de personen die verklaren NBMV te zijn, hen te identificeren, de elementen van kwetsbaarheid, waaronder mensenhandel, te evalueren en, indien nodig, onverwijld een voogd aan te wijzen. Die permanentie werd opgeschort naar aanleiding van de gezondheids crisis, maar is sinds mei 2021 opnieuw actief.

8.2.6.2 FEDERATIE WALLONIË-BRUSSEL

Sinds eind 2019 werden er verschillende reflectiegroepen opgericht om een antwoord te bieden op de nieuwe problematiek van NBMV die te Brussel, en recenter ook te Luik en te Charleroi, rondzwerven. Sommigen van die jongeren staan in contact met volwassenen die hen ertoe aanzetten strafbare feiten (diefstallen) te plegen of ze lijken zulke contacten te hebben (in het geval van anderen die nog niet op heterdaad betrapt zijn). Er worden inspanningen geleverd om die jongeren zo snel mogelijk aan de dienst Voogdij te melden, met spoed over te gaan tot de aanwijzing van een voogd voor de jongeren onder de 16 jaar, hen door te verwijzen naar het Fedasil-netwerk of, in geval van weigering, naar een dienst die hen gedurende enkele dagen onderdak kan verschaffen en informatie voor hen kan opzoeken. In 2021 zal de nieuwe vzw Macadam een laagdrempelig dagcentrum oprichten voor de vele rondzwervende jongeren. Dat centrum zal het resultaat zijn van een intersectorale samenwerking. De minister van Hulpverlening aan de Jeugd zal twee vte's ter beschikking van dat dagcentrum stellen: 1 rechtstreekse vte en 2 halftijdse medewerkers via verbonden vzw's.

Er dringt zich een concreet engagement vanwege de sector van de geestelijke gezondheidszorg, de preventiesector (drugsverslaving) en de sector van de hulpverlening aan de jeugd op. In tweede instantie zou het oordeelkundig zijn om ook een nachtopvang op te richten die afgestemd is op de behoeften van de rondzwervende jongeren.

8.2.6.3 MINOR-NDAKO

Minor-Ndako heeft ingetekend op een oproep van het Agentschap Opgroeien voor initiatieven m.b.t. beveiligend verblijf en kreeg een erkenning om in Vlaanderen een kleinschalig opvangcentrum voor (potentiële) minderjarige slachtoffers van mensenhandel op te zetten. Deze werking is categoriaal opgevat en dus

voorbehouden voor NBMV (meisjes) die slachtoffer zijn van mensenhandel. PAG-ASA is één van de kernpartners en mee betrokken in de uitbouw van dit opvangcentrum.

Dit aanbod zal voor Fedasil rechtstreeks toegankelijk zijn (7/7 – 24/24). In het 2021 plannen ze een ronde tafel om de verschillende onthaal-, observatie- en oriëntatiecentra (OOOC) te laten kennismaken met het project en de medewerkers. Het opzet is dan eveneens om tot afspraken te komen m.b.t. aanmeldingen, profielen, enz....

9.1 Kindhuwelijken

Fedasil werd al geconfronteerd met kindhuwelijken waarbij er soms een verband kan zijn met mensenhandel. Uit voorzorg worden minderjarige partners gescheiden opgevangen. Indien erg jong, wordt het parket ingelicht. Ze merken een sterke afname van het aantal gevallen dat vooral in 2005 hoog lag.

9.2 Fraude met visa, paspoorten en andere identiteitsdocumenten

9.2.1 DVZ

De DVZ financiert documentverificatieambtenaren op de Belgische ambassades in Islamabad en Nairobi om documentfraude in het kader van procedures voor gezinshereniging te bestrijden. Ook is er binnen DVZ een regelmatig forum voor de opsporing van migratiefraude, met inbegrip van documentfraude.

Sinds 2014 is er een **Interdepartementale Task Force Identiteitsfraude** (Buza, IBZ/DVZ, IBZ/RRN, Federale Politie) die een gecoördineerde strijd voert tegen identiteitsfraude en daaraan gekoppeld documentenfraude. Er moet hierbij trouwens worden opgemerkt dat er een verschuiving werd vastgesteld van documentenfraude naar fraude bij het bekomen van technisch correcte documenten (misbruik brondocumenten) en fraude via lookalikes. De Task Force heeft al een groot aantal realisaties op zijn palmares: een SPOC (Single Point of Contact) identiteitsfraude bij elke Belgische gemeente, een Federal Identity Fraud Report (FIFR) dat gebruikt wordt door de lokale besturen om de nationale SPOC bij Algemene Directie Identiteit en Burgerzaken (ADIB) te informeren van elke ernstige identiteitsfraudepoging bij een gemeente en tot slot een opleiding van alle Belgische gemeenten in de strijd tegen identiteitsfraude.

Verder heeft de Task Force een omzendbrief verspreid om een uniforme werkwijze door te voeren in de strijd tegen identiteitsfraude. Er werd aan de regering voorgesteld om Live Enrollment²⁰ in de gemeente te introduceren alsook het gebruik van AI in de verblijfprocedures om zodoende een risiconiveau te bepalen. Voor dit laatste werd onder meer samengewerkt met US State Department, Department of Home Security (DHS) en Customs and Borderprotection (CBP).

In 2020 waren er opvolgopleidingen voorzien doch deze werden vanwege de pandemie afgeblazen. De opleidingen vereisen een fysieke aanwezigheid gezien dit gepaard gaat met de manipulatie en het fysiek onderzoek van documenten.

Parallel aan de Task Force wordt in het **Witboek** voor de regering voorgesteld om een overkoepelend platform te voorzien voor biometrische controle. De Belgische verblijfstitels bevatten immers biometrie op de chip. Dit zou dan ook een meerwaarde zijn voor het geval Live Enrollment zou worden geïmplementeerd.

9.2.2 BUITENLANDSE ZAKEN

De FOD BUZA onderzoekt de echtheid van buitenlandse documenten op vraag van Belgische instanties. Ook wordt de werking van een ambassade/consulaat waar er veel visa wordt afgegeven gemonitord. In functie van wat er ontdekt wordt, worden er bestuurlijke maatregelen genomen of gerechtelijke stappen zoals bij de

---

²⁰ Enrollment houdt in dat de gemeentes aan de loketten zelf foto's kunnen nemen. Foto's kunnen immers gemanipuleerd worden voorgelegd. Meer en meer wordt ook melding gemaakt van look-alike-fraude, waarbij steeds ingenieuzer wordt tewerk gegaan. Zo worden bijvoorbeeld twee foto's van verschillende personen samengevoegd tot één enkele foto, zodat beide personen zich nadien van hetzelfde identiteitsbewijs kunnen bedienen. Door het zelf nemen van de foto's behoren bovendien de discussies aan het loket over de geldigheid en/of ouderdom van de gepresenteerde foto tot het verleden, wat een zeer praktisch pluspunt is.

ontdekking van netwerken. Mensenhandelaars zijn steeds creatief in het zoeken van blinde vlekken. Een constante opvolging en monitoring is daarom noodzakelijk.

9.2.3 DJSOC MH/MS

De DJSOC MH/MS is coleader van het Europees actieplan EMPACT FII OA JOT DOC FRAUD (zie 3.2.2.). Het doel van dat actieplan is het monitoren van documenten- en identiteitsfraude en het uitwisselen van operationele informatie daarover met onze Europese partners.

Het actieplan heeft door de gezondheids crisis vertraging opgelopen, maar werd in 2021 verlengd, wat ook in 2022 zal gebeuren.

10 INTERNATIONALE WERKZAAMHEDEN

10.1 ICC - Delegaties

De leden van het Bureau van de ICC hebben tijdens 2019 en 2020 verschillende buitenlandse delegaties, die de aanpak van mensenhandel in België kwamen bestuderen, ontvangen:

In **2019** kwamen delegaties uit volgende landen:

- Nigeria – een delegatie van deskundigen van het ISS (Institute for Security Studies) – ‘Transhumance and International Migration’ (augustus 2019);
- Nederland – “Mensenhandel en arbeidsuitbuiting” (augustus 2019)
- Asean Delagation – “Policy dialogue on human right, specific THB” (november 2019).
- TAIEX Studiebezoek Turkije “Study Visit on Psychological Assistance for Victims of Human Trafficking” (juni 2019);
- Oezbekistan (november 2019).

In **2020** werd er een studiebezoek aan België georganiseerd door vertegenwoordigers van de vier deelnemende landen aan het **FLOW-project** (flows of illicit fund and victim of labour exploitation): Finland, Estland, Letland, en Bulgarije.

Het FLOW-project bevordert een holistische aanpak van de preventie van en het onderzoek naar mensenhandel in samenhang met economische criminaliteit en betreft bedrijven bij de preventie van mensenhandel. Mensenhandel is een eindresultaat van complexe dwarsverbanden tussen niet-duurzame bedrijfspraktijken, georganiseerde misdaad, corruptie en illegale stromen. Bij de aanpak van deze verwevenheid is inzicht in deze verbanden en samenwerking tussen het bedrijfsleven, rechtshandavingsinstanties en arbeidsinspecteurs van cruciaal belang. Bovendien moeten de behoeften en rechten van het slachtoffer van mensenhandel centraal staan bij de maatregelen die worden genomen.

De vertegenwoordigers van de vier landen hebben in België kennis gemaakt met de actoren die een rol spelen in de multidisciplinaire aanpak van de mensenhandel in België en er werden ervaringen uitgewisseld.

Gelet op de COVID-19 pandemie werden er geen andere studiebezoeken in 2020 georganiseerd.

10.2 Federaal Parket

Het federaal parket vermeldt volgende internationale initiatieven:

- spreker op EJTN webinar «**Judicial Cooperation in Criminal Matters: the fight against THB and sexual exploitation** » op 17/11/2020.
- **TAIEX-project “peer review mission the subject of trafficking in human beings”** in Kosovo in 2020. Dit was een evaluatie van de geïmplementeerde maatregelen ter preventie en vervolging van mensenhandel;
- **Project Westeros 2019 – heden:** building capacity in Roemenië zowel nationaal als internationaal in het kader van mensenhandel. Er was een driedaagse in Roemenië waarbij de federaal magistraat optrad als lesgever en waar het ging over internationale samenwerking en partners waaronder Western Union. Daarna was er nog een 3- daagse in Den Haag met als onderwerp: het businessmodel van mensenhandelaars. Dit project loopt verder in 2021.
- Tot slot werd binnen **Eurojust** gewerkt met nationale referentiemagistraten rond mensenhandel en mensensmokkel om het wetgevend arsenaal van de verschillende lidstaten beter te begrijpen met als

outcome een fiche opgesteld door Eurojust om beter te begrijpen wat in andere lidstaten wel en niet kan.

10.3 CFI

De CFI heeft deelgenomen aan een studie van de Egmont-groep (Egmont Group of Financial Intelligence Units), getiteld *'The role of FIUs in combatting illicit finance associated with human trafficking'*. Dat verslag is niet publiekelijk beschikbaar.

In juli 2018 publiceerde de Financial Action Task Force (FATF) ²¹ een rapport met de titel: *"Financial Flows from Human Trafficking."* Om de FIE's (Financiële Inlichtingeneenheid) bij deze inspanningen te helpen, leidde de Egmont Groep van Financiële Inlichtingeneenheden (Egmont Groep) een project dat zich richtte op de rol van FIE's bij de bestrijding van mensenhandel.

De resultaten van dat project zijn te vinden in het *Trafficking in Persons/Human Trafficking and Related Illicit Finance Bulletin* (Egmont Human Trafficking Bulletin) dat in juli 2019 werd vrijgegeven voor Egmont FIU-use-only. Het Egmont Human Trafficking projectteam produceerde dit witboek als een follow-up (fase II) van het Egmont Human Trafficking Bulletin, om zes specifieke instrumenten en voorbeelden te belichten die Egmont FIU's gebruiken om inspanningen ter bestrijding van mensenhandel te ondersteunen:

1. Richtsnoeren voor rapporterende instellingen om de rapportering van verdachte transacties te verbeteren en de communicatie van met mensenhandel verband houdende typologieën en financiële indicatoren aan rapporterende entiteiten te bevorderen;
2. Analytische instrumenten en technieken, zoals geavanceerde informatietechnologie-instrumenten, die worden gebruikt om financiële mensenhandelpatronen te analyseren;
3. Typologieën en casestudies;
4. Informatie-uitwisseling tussen de publieke sector;
5. Informatie-uitwisseling met de private sector; en
6. Informatie-uitwisseling met mondiale partners.

Dit witboek is een aanvulling op de rode vlag indicatoren en typologieën in het FATF-rapport, en geeft praktische benaderingen en landen specifieke voorbeelden die meldpunten in hun rechtsgebied kunnen toepassen om te helpen bij het opsporen en ontmantelen van activiteiten die verband houden met mensenhandel.

10.4 Benelux

10.4.1 WERKJAAR 2019 – LUXEMBURGS VOORZITTERSCHAP

Onder het Luxemburgs voorzitterschap werd op 1 oktober 2019 in Brussel een symposium gehouden over de kwetsbaarheid van migranten en het risico om het slachtoffer te worden van mensenhandel. Aan het eind van het symposium stelden vertegenwoordigers van de drie landen en hun partners/actoren op het terrein vast dat er lacunes zijn in de bescherming van slachtoffers van mensenhandel binnen de Europese Unie. Dit omvat de bescherming van slachtoffers uit derde landen die zijn uitgebuit op een ander grondgebied dan dat van het land waar zij hulp en bijstand zoeken.

Daarnaast hebben België, Nederland en Luxemburg op 10 december 2019 een intentieverklaring²² getekend om binnen de Benelux verdere stappen te zetten in hun grensoverschrijdende samenwerking in de strijd tegen mensenhandel. Met deze verklaring wijzen de Benelux-landen niet alleen op de lacunes in de

²¹ [FATF-GAFI.ORG - Financial Action Task Force \(FATF\)](https://www.fatf-gafi.org)

²² [10.12.2019 - Intentieverklaring_Mensenhandel.pdf \(benelux.int\)](https://www.belux.int/10.12.2019-Intentieverklaring-Mensenhandel.pdf)

slachtofferbescherming in de Europese Unie, maar verbinden ze zich er ook toe om goed onderling samen te werken om die lacunes op te vullen.

Naast vooruitgang in de bescherming van de slachtoffers voorziet de intentieverklaring in een versterkte Benelux-samenwerking door de uitwisseling van goede praktijken en trends tussen de buurlanden. De verklaring benadrukt het belang van een multidisciplinaire aanpak bij het zoeken naar duurzame oplossingen. Politici, gerechtelijke en politieke autoriteiten, maatschappelijk werkers en Ngo's moeten ter plaatse actief samenwerken om een snelle en doeltreffende bijstand aan de slachtoffers te waarborgen.

Tot slot gaven de ondertekenende ministers door middel van deze verklaring de wens te kennen dat zij synergiën met hun Franse bureaus en de Duitse deelstaten willen ontwikkelen om het toepassingsgebied van de projecten ter bestrijding van mensenhandel binnen de Europese Unie uit te breiden.

10.4.2 WERKJAAR 2020 – NEDERLANDS VOORZITTERSCHAP

10.4.2.1 ALGEMEEN

In 2020 werd in het Benelux-Parlement een aanbeveling met betrekking tot de aanpak van mensenhandel in de virtuele wereld aangenomen.

Op deze aanbeveling moet een antwoord komen van het Comité van Ministers en de werkgroep SENN-HUMAIN heeft een ontwerpantwoord opgesteld.

10.4.2.2 EXPERTMEETING

Nederland heeft een expertmeeting georganiseerd die gericht was op de uitwisseling van goede praktijken van enerzijds, de beleidsmatige aanpak van klanten die betaalde seks hebben met slachtoffers van mensenhandel en anderzijds over de rol van de financiële sector in de aanpak van mensenhandel.

Omwille van COVID werd dit uitgesteld tot 2021. Op 17 maart 2021 is een 60-tal deskundigen uit de drie landen digitaal bijeengekomen om het vraagstuk van de aanpak van klanten die betaalde seks hebben met slachtoffers van mensenhandel te bespreken.

Onder leiding van de secretaris-generaal, Alain de Muysier, hadden de vertegenwoordigers van de drie landen de gelegenheid van gedachten te wisselen over de definitie en identificatie van klanten, over best practices in hun landen met betrekking tot klanten van seksuele uitbuiting of jongerenprostitutie, of over de wijze waarop zij kunnen worden ontmoedigd.

Er kan worden gesteld dat dit een gevoelig en complex onderwerp is, waarbij de wetgeving van land tot land verschilt. Het is bijzonder belangrijk het debat niet te simplificeren door de klant automatisch als een seksuele uitbuitte te bestempelen. Er moet meer nadruk worden gelegd op bewustmaking en preventie om klanten aan te moedigen hun verantwoordelijkheid te nemen en verdachte of bedenkelijke situaties te melden.

De experts hebben ook herhaaldelijk gewezen op het belang van het web en sociale netwerken. In een digitale wereld vormen sociale netwerken een gevaar in de context van seksuele uitbuiting, maar zij kunnen en moeten ook een sleutelrol spelen bij bewustmaking en preventie.

Deze studiedag heeft de deskundigen in staat gesteld zich te beraden over de wijze waarop de grensoverschrijdende samenwerking tussen de verschillende partijen kan worden verbeterd om de uitdagingen het hoofd te bieden.

11 CIJFERS

11.1 Mensenhandel

11.1.1 OPSPORINGEN – POLITIE

11.1.1.1 ALGEMEEN

Tabel 2: Aantal vaststellingen mensenhandel

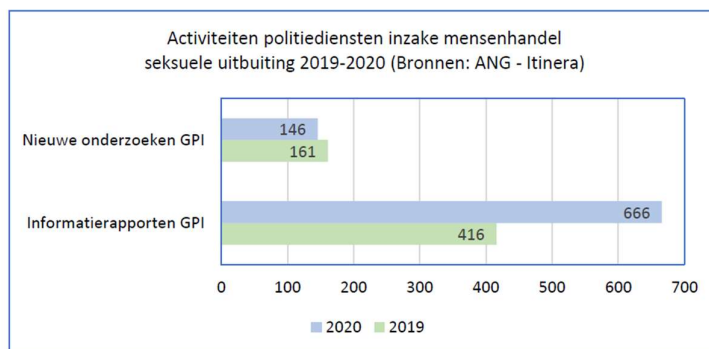
	2019	2020
Seksuele uitbuiting	171	142
Economische uitbuiting	146	121
Uitbuiting van bedelarij	5	7
Gedwongen plegen van misdrijven	9	7
Orgaanhandel	0	1
Totaal	331	278

Bron: ANG

De meeste feiten betreffen **seksuele uitbuiting**, gevolgd door economische uitbuiting.

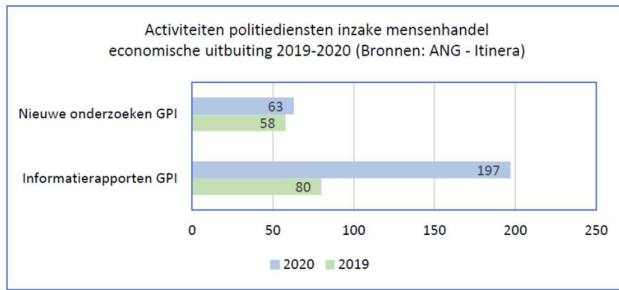
Zo waren er in 2019 nog 171 inbreuken over mensenhandel, seksuele uitbuiting en in 2020 maar 142. M.b.t. seksuele uitbuiting startte de geïntegreerde politie (GPI) in 2020 minder nieuwe onderzoeken op in deze materie dan in 2019.

De GPI stelde wel beduidend meer informatierapporten op dan in 2019.

Ook het aantal politionele vaststellingen mensenhandel met het oog **op economische uitbuiting** kent een dalende trend. De politie heeft in respectievelijk 2019 146 en in 2020 121 inbreuken van mensenhandel, economische uitbuiting vastgesteld.

De GPI startte in 2020 *meer nieuwe onderzoeken* op in deze materie dan in 2019²³. De GPI stelde ook *meer dan dubbel zoveel informatierapporten* op dan in 2019²⁴.

Met betrekking tot de andere vormen van mensenhandel waren in 2019 geen vaststellingen of onderzoeken naar orgaanhandel, 5 vaststellingen voor uitbuiting van bedelarij en 7 voor gedwongen criminaliteit.

In 2020 zijn er 7 feiten van exploitatie van uitbuiting van bedelarij en 7 van gedwongen criminaliteit vastgesteld. Er was ook 1 registratie van orgaanhandel.

Er zijn ook amper onderzoeken opgestart door de FGP's met betrekking tot deze vormen van mensenhandel: 1 voor exploitatie bedelarij, 1 voor orgaanhandel en 4 voor gedwongen criminaliteit.

Informatierapporten zijn al even schaars in deze materies.

11.1.1.2 WERKJAAR 2019

- Inzake **seksuele uitbuiting**:
  - In 2019 registreerden de politiediensten **171 feiten** van seksuele uitbuiting.
  - Daders en slachtoffers hebben vaak dezelfde etnische of culturele achtergrond. De nationaliteiten die het meest voorkomen in onderzoeken zijn **België, Roemenië, Nigeria en Albanië**. In verschillende arrondissementen stelt men een toename vast van potentiële slachtoffers van seksuele uitbuiting afkomstig uit **Zuid- en Centraal-Amerika**.
  - Er wordt **minder vaak (zichtbaar) fysiek en excessief geweld** gebruikt. De uitbuiters zijn subtieler geworden wat het gebruik van geweld en dwang betreft. Er zou vooral sprake zijn van **morele dwang** en misbruik van **de precaire toestand** van het slachtoffer.
- Inzake **economische uitbuiting**:
  - De politiediensten registreerden **146 feiten** van economische uitbuiting in 2019. De gespecialiseerde cellen mensenhandel van de RSZ-inspectiediensten stelden **58 processen-verbaal en strafrapporten** op.
  - De **sectoren** die in 2019 het meest voorkwamen in politionele informatie omtrent economische uitbuiting zijn de **bouw- en transportsector**. Ook in de horeca werden er meermaals misbruiken vastgesteld.
  - De politiediensten treffen volgende nationaliteiten het vaakst aan in onderzoeken: **Oost-Europeanen** (bouw, transport), **Chinezen** (horeca), **Pakistani** en **Indiërs** (nachtwinkels, carwash, telefoonwinkels). Maar uiteraard zijn er ook Belgische daders, onder meer in de transportsector (sociale dumping).
  - Lage of geen **verloning** gaat vaak gepaard met **huisvesting** in mensonwaardige omstandigheden.

²³ Dit cijfer is wellicht onvolledig. Er is een goed zicht op de onderzoeken van de FGP's, maar er is geen gecentraliseerd overzicht beschikbaar van de activiteiten van de lokale politie in dit domein.

²⁴ Bij nazicht van de informatierapporten blijkt wel dat een deel ervan geen indicaties van economische uitbuiting bevat, maar betrekking heeft op mensensmokkel of huisjesmelkerij/ domiciliefraude. Eventuele linken met uitbuiting zijn niet uitgesloten

- Bij de **rekrutering** van slachtoffers spelen niet alleen **landgenoten** een rol, maar ook **internet** en **tussenpersonen** zoals wervingsbureaus of uitzendkantoren.
- Het aantal vaststellingen van **andere vormen van mensenhandel/uitbuiting** blijft **verwaarloosbaar**.
- Mensenhandel is vaak verweven met **illegale binnenkomst en/of verblijf, mensensmokkel en documentenfraude**. Economische uitbuiting gaat doorgaans hand in hand met allerlei **inbreuken op de arbeidswetgeving**. Ook **sociale fraude/dumping** komt meer voor.
- Het blijft moeilijk om slachtoffers ertoe te bewegen klacht in te dienen tegen of verklaringen af te leggen over hun uitbuiters(s).

11.1.1.3 WERKJAAR 2020

- Inzake **seksuele uitbuiting**:
  - In 2020 registreerden de politiediensten **142 feiten** van seksuele uitbuiting.
  - Daders en slachtoffers hebben vaak dezelfde etnische of culturele achtergrond. De nationaliteiten die het meest voorkomen in onderzoeken zijn **België, Roemenië, en Nigeria**.
  - Vooral bij Oost-Europeanen is regelmatig sprake van **fysiek geweld**. Daarnaast maken uitbuiters vaak gebruik van **morele dwang** en misbruik van **de preciaire toestand** van het slachtoffer.
- Inzake **economische uitbuiting**:
  - De politiediensten registreerden **121 feiten** van economische uitbuiting in 2020. De gespecialiseerde cellen mensenhandel van de RSZ-inspectiediensten stelden **100 processen-verbaal en strafrapporten** op.
  - De **sector** die in 2020 het meest voorkwam in politionele informatie omtrent economische uitbuiting is de **transportsector**. Het gaat hier veelal om uitbuiting gekoppeld aan sociale fraude (sociale dumping). De inspectiediensten van de RSZ hebben vooral slachtoffers van economische uitbuiting aangetroffen in de **bouwsector** en in de **horeca**.
  - De politiediensten treffen volgende nationaliteiten het vaakst aan in onderzoeken: **Belgen** (transport) en **Oost-Europeanen** (bouw, transport). Daarnaast duiken **Braziliaanse filières** (opnieuw) op in de bouw- en schoonmaaksector.
  - Lage of geen **verloning** gaat vaak gepaard met **huisvesting** in mensonwaardige omstandigheden.
- Het aantal vaststellingen van **andere vormen van mensenhandel/uitbuiting** blijft **verwaarloosbaar**.
- Het blijft moeilijk om slachtoffers ertoe te bewegen klacht in te dienen tegen of verklaringen af te leggen over hun uitbuiters(s).

11.1.2 RSZ

11.1.2.1 WERKJAAR 2019

11.1.2.1.1 SPECIFIEK JAARPROJECT (FOCUS) – THEMADIRECTIE MENSENHANDEL

De themadirectie Mensenhandel heeft nationale risicosectoren omschreven. Iedere provinciale directie kan bovendien, op grond van de specifieke fenomenen die zich voordoen op haar grondgebied, provinciale risicosectoren omschrijven. De controle in die risicosectoren staat als prioritair aangemerkt in de thematische en provinciale actieplannen over mensenhandel.

Ieder jaar kiest de themadirectie bovendien, met de hulp van de directie Datamining van de RSZ en in voorkomend geval met de hulp van andere diensten, een **specifiek jaarproject (focus)**.

In **2019** lag de gekozen focus op **recyclage**. Er werden 65 ondernemingen en 289 werknemers (222 loontrekkenden, 29 zelfstandigen en 38 anderen) gecontroleerd. Verschillende inbreuken kwamen aan het licht:

- Dimona: 11 voor 44 werknemers (7 PJ's door de RSZ);
- Deeltijds werken: 4 voor 4 werknemers (5 PJ's door de RSZ en 1 waarschuwing);

- Buitenlandse werknemers zonder verblijfsvergunning: 22 werknemers (3 PJ's door de RSZ): 5 Syriërs, 1 Iraakees, 6 Egyptenaren, 1 Kameroener, 2 Moldaviërs, 1 Palestijn, 6 Oekraïners;
- Buitenlandse werknemers zonder arbeidsvergunning: 2 werknemers (1 PJ door de RSZ): 1 Syriër, 1 Kameroener;
- Verblijf: 16 werknemers (1 Syriër, 6 Oekraïners, 6 Egyptenaren, 1 Kameroener en 2 Moldaviërs);
- Mensenhandel: nihil.

11.1.2.1.2 ONDERZOEKEN ECOSOC-TEAMS VAN RSZ-INSPECTIE

11.1.2.1.2.1 INLEIDING

In dit hoofdstuk wordt er dieper ingegaan op de werking van de ECOSOC-teams van de RSZ-inspectiediensten.

De gegevens zijn gebaseerd op:

- De statistieken uit het onderzoeksbeheersprogramma (PEGASIS);
- De checklists die zijn opgesteld door de sociaal inspecteurs in overeenstemming met hoofdstuk VIII van COL 01/2015.

11.1.2.1.2.2 STATISTIEKEN PROCESSEN-VERBAAL EN STRAFRAPPORTEN (PEGASIS)

Over het algemeen heeft de RSZ in 2019 58 pro justitia's en/of strafrapporten (82 betrokken potentiële slachtoffers) inzake mensenhandel (art. 433quinquies van het Strafwetboek) opgesteld. Naar aanleiding van onderzoeken die worden uitgevoerd in samenwerking met andere inspectie- of politiediensten, gebeurt het bovendien dat de pro Justitia of het strafrapport inzake mensenhandel wordt opgesteld door een andere dienst (over het algemeen door de politie). Zo werden 17 strafrapporten of pro justitia's opgesteld door andere diensten in het kader van een samenwerking met de RSZ.

Tabel 3: aantal PJ's/SR's opgesteld door de RSZ en door een andere dienst voor 2019

Provinciale directies	Door de RSZ opgestelde PJ's/SR's	Door een andere dienst opgestelde PJ's/SR's ²⁵
West-Vlaanderen	2	3
Oost-Vlaanderen	6	5
Antwerpen	4	0
Limburg	0	0
Henegouwen	4	1
Namen-Luxemburg	10	0
Luik	4	1
Vlaams-Brabant	4	1
Brussel	23	6
Waals-Brabant	1	0
TOTAAL	58	17

- De RSZ-inspectie verwees 82 vermoedelijke slachtoffers van mensenhandel met strafrapporten of pro justitia's door naar de gerechtelijke autoriteiten.

²⁵ In het kader van een onderzoek dat is uitgevoerd in samenwerking met de RSZ

- De sterkst vertegenwoordigde nationaliteiten zijn: Polen (16 personen), Marokko (11), Egypte (8), Roemenië (7) en Vietnam (5). Er dient eveneens te worden opgemerkt dat 27 van die 82 vermoedelijke slachtoffers EU-onderdanen waren, waaronder 3 Belgen.
- De horeca, de bouw en de (detail)handel waren de sterkst vertegenwoordigde activiteitssectoren.

11.1.2.1.2.3 ANALYSE VAN DE CHECKLISTS

a. Inleiding

Rekening houdend met de voorschriften van COL 01/15 werd **in 2019** een checklist ingevuld zodra er **voldoende duidelijke aanwijzingen** waren van een potentiële situatie van mensenhandel, ongeacht het onderzoek nog liep of al was afgesloten.

In het totaal werden **120 checklists** opgesteld (1 checklist per potentieel slachtoffer; verschillende checklists kunnen dus betrekking hebben op dezelfde werkgever/uitbouter), die als volgt zijn verdeeld:

Tabel 4: aantal opgestelde checklists per provinciale directie

Provinciale directies	
West-Vlaanderen	11
Oost-Vlaanderen	20
Antwerpen	11
Limburg	7
Henegouwen	4
Namen-Luxemburg	39
Luik	4
Vlaams-Brabant	4
Brussel	20
Waals-Brabant	0
TOTAAL	120

b. Geografische verdeling per activiteitssector

Tabel 5: aantal checklists – verdeling per activiteitssector – 2019

	Namen-Luxemburg	Brussel	Luik	Henegouwen	Limburg	Waals-Brabant	Vlaams-Brabant	Antwerpen	Oost-Vlaanderen	West-Vlaanderen	Totaal
Slagerij/slachthuizen							3				3
Bakkerij		1							2		3
Carwash en truckwash	2			1							3
Kapperszaken en schoonheidssalons		2								2	4
Detailhandel		2	1								3
Bouw		2			5				12	3	22
Horeca	1	13	3	3	1			2	2	6	31
Tuinbouw/fruitteelt	34				1						35
Logistiek								9			9
Maneges	1										1
Schoonmaak	1						1				2
Transport									1		1
Sortering/recyclage									3		3
TOTAAL	39	20	4	4	7	0	4	11	20	11	120

c. Verdeling volgens leeftijd, geslacht en nationaliteit van de vermoedelijke slachtoffers

Tabel 6: aantal checklists – verdeling volgens nationaliteit en geslacht van de vermoedelijke slachtoffers – 2019

Nationaliteit	Mannen	Vrouwen
Afghanistan	2	0
Algerije	1	0
België	2	2
Brazilië	0	1
China	2	0
Ivoorkust	1	0
Egypte	10	0
Ecuador	2	0
Spanje	3	0
Ghana	5	0
Hongarije	3	2
India	2	0
Italië	3	0
Marokko	14	1
Nepal	1	0
Nigeria	5	0
Pakistan	3	0
Filipijnen	1	0
Roemenië	25	14
Turkije	1	0
Oekraïne	12	0
Vietnam	1	1
TOTAAL	99	21

Tabel 7: aantal checklists – verdeling volgens leeftijd en geslacht van de vermoedelijke slachtoffers – 2019

Leeftijd	Mannen	Vrouwen
Minderjarig (- 18 jaar)	1	0
Tussen 18 en 30 jaar	43	8
Tussen 30 en 40 jaar	26	4
Tussen 40 en 50 jaar	25	4
Ouder dan 50 jaar	8	1
TOTAAL	103	17

Een snelle analyse van de bovenstaande tabellen leidt tot de conclusie dat 85 % van de potentiële slachtoffers van economische uitbuiting mannen zijn (103/120). Wat de leeftijd betreft, is 42 % van de vermoedelijke slachtoffers tussen 18 en 30 jaar oud een kwart tussen 30 en 40 jaar. Er moet worden opgemerkt dat vrouwen hoofdzakelijk actief zijn in de horeca, de tuinbouw en nagelstudio's. De uitgebuite (Vietnamese) minderjarige was tewerkgesteld in een nagelstudio te Brussel en was 17 jaar oud op het ogenblik van de controle²⁶.

Wat de nationaliteit van de slachtoffers betreft, is meer dan de helft (66/120) afkomstig uit derde landen (buiten de EU). Van de 54 EU-onderdanen zijn er 4 afkomstig uit België en 39 uit Roemenië²⁷.

d. Vastgestelde omstandigheden van mensenhandel en verzwarende omstandigheden

In bijlage 5 van COL 01/2015 zijn verschillende indicatoren van mensenhandel opgenomen onder het punt 'omstandigheden'. De analyse van de in 2019 ontvangen checklists leidt tot de volgende vaststellingen:

▪ IDENTITEITSDOCUMENTEN

De onderdanen van derde landen verbleven zeer vaak (in ongeveer 80 % van de gevallen) illegaal op het Belgische grondgebied. Ofwel beschikten ze over geen enkel identiteits- of reisdocument, ofwel beschikten ze over hun nationaal paspoort. Slechts 20 % van de Europeanen waren in België gevestigd en beschikten over een Belgische verblijfstitel. De anderen waren over het algemeen in het bezit van hun nationaal identiteitsdocument.

In ongeveer 25 % van de aangetroffen gevallen beschikten de potentiële slachtoffers niet over hun eigen identiteits- of reisdocumenten, soms beschikten ze over kopieën.

▪ FINANCIËEL ASPECT – SOCIALE ZEKERHEID – SOCIALE DOCUMENTEN

Inzake inkomsten: in vrijwel alle situaties is het loon laag, zeer laag, of zelfs onbestaande. Soms moet het potentiële slachtoffer een deel van zijn loon afgeven of is hem een loon beloofd dat nooit werd uitbetaald.

Verscheidene slachtoffers hebben verduidelijkt dat ze hun reis volledig of gedeeltelijk moesten terugbetalen.

Een tiental vermoedelijke slachtoffers moesten een aanzienlijk deel van hun loon afgeven. Sommigen van hen moesten werken onder de identiteit van hun uitbuiters, die aldus sociale bescherming genoten. Het voor de prestaties verschuldigde loon werd gestort op de rekening van de uitbuiters, die slechts twee derde van het ontvangen geld overmaakten. Eén slachtoffer werd zelfs gevraagd om een bedrag van 1 000 euro terug te betalen voor de regularisatie van zijn situatie en een bedrag van 5 000 euro voor de betaling van boetes ten laste van de uitbouter.

Hierna volgen enkele concrete voorbeelden uit 2019 voor zover er sprake was van een loon: 1,92 euro/uur; 2,90 euro/uur; 3,85 euro/uur; 4,50 euro/uur; 5 euro/uur; 30 euro/17 uur; 10 euro/14 uur; 50 euro/56 uur; 150 euro/week; 15 euro/nacht; 400 euro/maand voor 63 uur/week.

Inzake sociale zekerheid en sociale documenten: ongeveer 10% van de werknemers was aangegeven bij Dimona; voor 25 % was er een Limosa-aangifte, maar in het kader van een frauduleuze detachering. De overige waren illegaal tewerkgesteld zonder dat er stappen waren ondernomen op het vlak van sociale zekerheid of

---

²⁶ Tijdens het vervolg van het onderzoek heeft die werknemer verklaard dat hij een andere identiteit had en niet minderjarig was. Hij heeft eveneens alle aanwijzingen van economische uitbuiting ontkend en verklaard dat hij met name een hoog loon ontving.

²⁷ Bij een onderzoek in de sector van de tuinbouw/fruitteelt zijn 34 Roemenen betrokken.

sociale documenten. Wat de buitenlandse werknemers betreft, hadden slechts enkele onderdanen van derde landen de toestemming om in België te werken (werkvergunning/single permit).

- **OMSTANDIGHEDEN VAN DE UITBUITING**

De checklist bevat de onderstaande indicatoren. Bepaalde indicatoren komen vaker voor, zoals de erbarmelijke huisvestingsomstandigheden of de buitensporige arbeidstijd. Elk ervan wordt hieronder verduidelijkt en geïllustreerd aan de hand van voorbeelden.

- **Het slachtoffer heeft geen gepast werkgereedschap of -kledij.**
- **Het slachtoffer werkt in risicovolle/ongezonde omstandigheden.**

Indicatoren met betrekking tot arbeidsbescherming (veiligheid en gezondheid van de werknemers: hygiënemaatregelen, werkkledij en werkplekken enz.) zijn op ongeveer 20% van de aangetroffen vermoedelijke slachtoffers van toepassing.

- **Het slachtoffer heeft geen vrij contact met de buitenwereld.**
- **Het slachtoffer is beperkt in zijn bewegingsvrijheid.**

Ongeveer 40% van de aangetroffen vermoedelijke slachtoffers had geen contact met de buitenwereld en had een beperkte bewegingsvrijheid.

- **Het slachtoffer is gehuisvest in erbarmelijke omstandigheden.**

In veel potentiële situaties van mensenhandel verblijven de slachtoffers in onfatsoenlijke of ongezonde woningen. Aanwijzingen daarvoor waren er bij 72 personen, ofwel bij 60% van de vermoedelijke slachtoffers.

- **Het slachtoffer krijgt geen medische verzorging.**

Vier vermoedelijke slachtoffers kregen geen medische verzorging.

- **Het slachtoffer werkt gedurende lange periodes.**

Bijna 80% van de aangetroffen vermoedelijke slachtoffers werkte abnormaal lange periodes. Enkele voorbeelden uit 2019: prestaties van 13 uur/dag, 7 dagen op 7; 14 uur/dag, 6 dagen op 7; 17 uur/dag, 6 à 7 dagen op 7; 8 à 12 uur/dag, 7 dagen op 7; 84 uur werk per week; 80 à 90 uur per week, enz.

- **VERZWARENDE OMSTANDIGHEDEN**

In bijlage 5 van COL 01/2015 zijn verschillende verzwarende omstandigheden van mensenhandel opgenomen. In de zaken die in 2019 werden aangetroffen, werden er verschillende vastgesteld:

- **Met betrekking tot de situatie van het slachtoffer**

Een van de slachtoffers was een jonge Vietnamees van 17 jaar die werd uitgebuit in een nagelstudio.

- **Met betrekking tot de hoedanigheid van de dader**

In de meeste gevallen maakt de dader misbruik van de kwetsbare toestand van het slachtoffer, heeft hij gezag over het slachtoffer of maakt hij misbruik van zijn functie.

In geen enkele checklist wordt gewag gemaakt van een agent van de openbare macht in de uitoefening van zijn ambt als dader.

➤ **Met betrekking tot de omstandigheden en de gevolgen van de mensenhandel**

Van de 120 slachtoffers waarop de checklists van 2019 betrekking hadden, hebben er 20 aangegeven dat ze daden van bedreiging, geweld of dwang vanwege de dader ondervonden. Het leven van enkele vermoedelijke slachtoffers was in gevaar gebracht. Daarvan ondervonden er twee blijvende arbeidsongeschiktheid ten gevolge van hun uitbuiting.

In de meerderheid van de gevallen is de betrokken activiteit een gebruikelijke activiteit. Enkele slachtoffers werden uitgebuit in het kader van een criminele organisatie.

e. Doorverwijzing van de slachtoffers naar een gespecialiseerd opvangcentrum 2019

Van de 120 getelde checklists hadden er 73 betrekking op vermoedelijke slachtoffers die in contact werden gebracht met of ten laste werden genomen door een gespecialiseerd opvangcentrum (PAG-ASA, Payoke of Sürya). Sommigen bevonden zich er al. Het onderzoek betrof dan het verhoor van die personen en/of meer diepgaande onderzoeken over mensenhandel.

Er moet worden opgemerkt dat van die 73 vermoedelijke slachtoffers 1 minderjarige door Esperanto werd gehuisvest.

De verdeling per provinciale directie ziet er als volgt uit:

Tabel 8: doorverwijzing van de slachtoffers naar een opvangcentrum – verdeling per provinciale directie - 2019

Provinciale directies	Aantal doorverwezen vermoedelijke slachtoffers	Nationaliteit en geslacht
Namen-Luxemburg	37	1 België (M) 1 Pakistan (M) 1 Afghanistan (M) 34 Roemenië (22M-12V)
Brussel	20	7 Marokko (M) 9 Egypte (M) 2 Pakistan (M) 2 Vietnam (1M-1V)
Luik	3	1 Marokko (M) 1 België (M) 1 India (M)
Henegouwen	1	1 India (M)
Waals-Brabant	0	
Antwerpen	1	1 Ghana (M)
Vlaams-Brabant	4	4 Marokko (3M-1V)
Oost-Vlaanderen	1	1 Filipijnen (M)
West-Vlaanderen	0	
Limburg	6	1 China (M) 2 Ecuador (M) 3 Spanje (M)
TOTAAL	73	

11.1.2.1.3 BESLUIT

In 2019 deden de gevallen van uitbuiting zich in zowel een stedelijke als een landelijke omgeving voor en betroffen ze vooral mannen.

In de meerderheid van de gevallen waren een, twee of zelfs drie personen betrokken. Niettemin konden door verschillende onderzoeken meerdere potentiële slachtoffers worden opgespoord die werden uitgebuit door eenzelfde persoon of eenzelfde netwerk. Dat was met name het geval voor:

- Een fruitteelt in de provincie Namen: 34 vermoedelijke slachtoffers;
- Twee werven in Oost-Vlaanderen: 6 vermoedelijke slachtoffers per werf;
- Horecazaken te Brussel: 9 vermoedelijke slachtoffers.

Er moet worden opgemerkt dat sommige aangetroffen vermoedelijke slachtoffers, van wie er in deze samenvatting sprake is, niet ten laste werden genomen door een gespecialiseerd opvangcentrum, met name omdat ze zich berusten in hun situatie en elke begeleiding weigeren. In sommige gevallen heeft onze dienst contact opgenomen met de vermoedelijke slachtoffers nadat ze zich tot een dergelijk opvangcentrum gewend hadden, ofwel op verzoek van het centrum zelf ofwel op verzoek van de arbeidsauditeur.

De cijfers komen van twee verschillende kanalen:

- Het programma voor het beheer van de dossiers dat betrekking heeft op de onderzoeken die in 2019 zijn afgesloten en 82 vermoedelijke slachtoffers beoogt;
- De analyse van de checklists die in 2019 werden opgesteld zodra het lopende of afgesloten onderzoek **voldoende duidelijke aanwijzingen** van een potentiële situatie van mensenhandel had opgeleverd. Het betreft 120 vermoedelijke slachtoffers.

De activiteitssectoren die het meest zijn aangetroffen bij de analyse van de checklists van 2019 zijn de tuinbouw/fruitteelt, de horeca, de bouw en de logistiek.

De meest voorkomende praktijken waren zwartwerk (geen Dimona), onregelmatige tewerkstelling van een buitenlandse werknemer en illegaal verblijf.

De aanwijzingen van mensenhandel die het meest zijn aangetroffen, zijn:

- Slechts een kleine of zelfs helemaal geen vergoeding;
- Abnormaal lange arbeidstijd;
- Huisvesting in erbarmelijke omstandigheden;
- Misbruik van de kwetsbare toestand;
- Gebruik van bedreigingen/geweld;
- Beperking van de bewegingsvrijheid en de contacten met de buitenwereld.

Tot slot is het belangrijk te benadrukken dat men de afgelopen jaren een toename vaststelt van het aantal vermoedelijke slachtoffers die in het kader van die onderzoeken worden aangetroffen.

Tabel 9: aantal vermoedelijke slachtoffers die in het kader van de onderzoeken zijn aangetroffen

	2017	2018	2019
Aantal potentiële slachtoffers die in de afgesloten onderzoeken zijn opgenomen	65	65	82
Aantal potentiële slachtoffers volgens de checklists	119	78	120
Aantal slachtoffers voor wie de opvangcentra zijn opgetreden	25	39	73

Er moet worden opgemerkt dat het aantal checklists van 2017 niet weergeeft of er een checklist werd opgesteld zodra er een of enkele aanwijzingen van mensenhandel werden aangetroffen en niet zodra er voldoende duidelijke aanwijzingen van een potentiële situatie van mensenhandel waren.

Mensenhandel is een verborgen fenomeen en het is moeilijk om het te identificeren en de omvang ervan in te schatten. Controles door sociale inspecteurs die gespecialiseerd zijn in mensenhandel²⁸ of die op de hoogte zijn van deze problematiek, maken het mogelijk situaties van uitbuiting aan het licht te brengen. Hoe meer personeel middelen er zijn, hoe meer de eerstelijnscontrolediensten zich bewust zijn van het probleem en hoe doeltreffender de bestrijding van dit fenomeen kan zijn.

11.1.2.2 WERKJAAR 2020

11.1.2.2.1 SPECIFIEK JAARPROJECT (FOCUS) – THEMADIRECTIE MENSENHANDEL

Zoals de voorgaande jaren heeft de directie, met de hulp van de directie Dataming van de RSZ en in voorkomend geval met de hulp van andere diensten, een focus gekozen.

In 2020 werden twee focussen geselecteerd: **nagelstudio's en de detachering in de horeca**. Ondanks de gezondheids crisis en de opeenvolgende sluitingen in de horecasector en de sector van de contactberoepen gedurende een groot deel van het jaar, hebben er controles plaatsgevonden en zijn er inbreuken vastgesteld.

Wat de **nagelstudio's** betreft, werden 68 ondernemingen en 137 werknemers (59 loontrekkenden, 77 zelfstandigen en 1 andere) gecontroleerd. Verschillende inbreuken kwamen aan het licht:

- Dimona: 22 voor 28 werknemers (13 PJ's door de RSZ);
- Deeltijds werken: 5 voor 9 werknemers (5 PJ's door de RSZ);
- Buitenlandse werknemers zonder verblijfsvergunning: 20 Vietnamese werknemers (8 PJ's door de RSZ);
- Verblijf: 20 Vietnamese werknemers;
- Mensenhandel: 2 vermoedelijke slachtoffers met Vietnamese nationaliteit.

Wat de controles van de **detachering in de horeca** betreft, werden 21 ondernemingen en 65 werknemers (33 loontrekkenden, 31 zelfstandigen en 1 andere) gecontroleerd. Verschillende inbreuken kwamen aan het licht:

---

²⁸ De controle op mensenhandel wordt gewoonlijk uitgevoerd door de sociale inspecteurs van de ECOSOC-teams die op dit gebied gespecialiseerd zijn.

- Dimona: 6 voor 13 werknemers (4 PJ's door de RSZ);
- Deeltijds werken: 3 voor 3 werknemers (1 PJ door de RSZ);
- Buitenlandse werknemers zonder verblijfsvergunning: 1 Nepalese werknemer;
- Mensenhandel: er werden een aantal aanwijzingen gevonden, maar de onderzoek lopen nog;
- Detachering: onderzoek opgestart voor het personeel dat in 2 ondernemingen is tewerkgesteld.

Voor alle controles die leiden tot de vaststelling van een inbreuk wordt een strafrapport of een pro justitia opgesteld ter attentie van de gerechtelijke autoriteiten.

11.1.2.2.2 ONDERZOEKEN ECOSOC-TEAMS VAN RSZ-INSPECTIE

11.1.2.2.2.1 INLEIDING

In dit hoofdstuk wordt er dieper ingegaan op de werking van de ECOSOC-teams van de RSZ-inspectiediensten.

De gegevens zijn gebaseerd op

- De statistieken uit het onderzoeksbeheersprogramma (PEGASIS en I2020);
- De checklists die zijn opgesteld door de sociaal inspecteurs in overeenstemming met hoofdstuk VIII van COL 01/2015.

11.1.2.2.2.2 STATISTIEKEN PROCESSEN-VERBAAL EN STRAFRAPPORTEN (PEGASIS)

Vanaf maart 2020 werden de ECOSOC-onderzoeken van de RSZ-inspectiediensten verwerkt in een nieuwe tool voor het beheer van de onderzoeken: **I2020**. De statistieken van de **onderzoeken die in 2020 zijn afgesloten** (onderzoeken gestart in 2020 of vóór 2020) zijn dus afkomstig uit het oude (PEGASIS) en het nieuwe (I2020) onderzoeksbeheersprogramma. Aangezien die beheerstools niet dezelfde functionaliteiten bevatten, moesten de ruwe cijfers dus handmatig 'herwerkt' worden en was het niet gemakkelijk om statistieken te verkrijgen die vergelijkbaar zijn met die van de voorgaande jaren:

In de loop van 2020 heeft de RSZ **100 PJ's en/of strafrapporten** opgesteld. Die 100 PJ's/SR's betreffen **156 vermoedelijke slachtoffers** inzake mensenhandel (artikel 433quinquies van het Strafwetboek). Naar aanleiding van onderzoeken die worden uitgevoerd in samenwerking met andere inspectie- of politiediensten, gebeurt het bovendien dat de pro justitia of het strafrapport inzake mensenhandel wordt opgesteld door een andere dienst (over het algemeen door de politie). Zo werden 13 strafrapporten of pro justitia's opgesteld door andere diensten in het kader van een samenwerking met de RSZ.

Tabel 10: aantal PJ's/SR's opgesteld door de RSZ en door een andere dienst voor 2020

Provinciale directies	Door de RSZ opgestelde PJ's/SR's	Door een andere dienst opgestelde PJ's/SR's ²⁹
West-Vlaanderen	3	5
Oost-Vlaanderen	8	5
Antwerpen	11	0
Limburg	0	0
Henegouwen	6	0
Namen-Luxemburg	14	0

²⁹ In het kader van een onderzoek dat is uitgevoerd in samenwerking met de RSZ

Luik	11	1
Vlaams-Brabant	6	2
Brussel	40	0
Waals-Brabant	1	0
TOTAAL	100	13

- De RSZ-inspectie verwees **156** vermoedelijke slachtoffers van mensenhandel met strafrapporten of pro justitia's door naar de gerechtelijke autoriteiten.
- De sterkst vertegenwoordigde nationaliteiten zijn: Marokko (26), Oekraïne (25), Roemenië (10), Slowakije (10) en Vietnam (9). Er dient eveneens te worden opgemerkt dat 38 van die 156 vermoedelijke slachtoffers EU-onderdanen waren, waaronder 5 Belgen.
- Wat de verdeling volgens geslacht betreft, waren 17 vermoedelijke slachtoffers vrouwen en waren 139 van hen mannen.
- De bouw, de horeca en de sector van de gezondheidszorg (nagelstudio's en Afrikaanse kapsalons) waren de sterkst vertegenwoordigde activiteitssectoren.

11.1.2.2.2.3 ANALYSE VAN DE CHECKLISTS

a. Inleiding

Rekening houdend met de voorschriften van COL 01/15 werd **in 2020** een checklist ingevuld zodra er **voldoende duidelijke aanwijzingen** waren van een potentiële situatie van mensenhandel, ongeacht het onderzoek nog liep of werd afgesloten.

In het totaal werden **134 checklists** opgesteld (1 checklist per vermoedelijk slachtoffer; verschillende checklists kunnen dus betrekking hebben op dezelfde werkgever/uitbouter), die als volgt zijn verdeeld:

Tabel 11: aantal opgestelde checklists per provinciale directie – 2020

Provinciale directies	
West-Vlaanderen	6
Oost-Vlaanderen	65
Antwerpen	9
Limburg	3
Henegouwen	2
Namen-Luxemburg	13
Luik	8
Vlaams-Brabant	12
Brussel	12
Waals-Brabant	4
TOTAAL	134

b. Geografische verdeling per activiteitssector

Tabel 12: aantal checklists – verdeling per activiteitssector – 2020

	Na me	Brussel	Luik	Henegou wen	Limburg	Waals- Brabant	Vlaams- Brabant	Antwerp en	Oost- Vlaandere n	West- Vlaanderen	Totaal
Slagerij/slachthuizen											0
Bakkerij		1								3	4
Carwash en truckwash			1				2				3
Kappers en schoonheidssalons	1		2								3
Detailhandel		2	1								3
Bouw	2	2	2	1		3	2	1	54		67
Materiaalfabriek									10		10
Groothandelaar	6										6
Horeca		2	2				3	3		3	13
Tuinbouw/fruitteelt							1				1
Logistiek		1									1
Maneges				1		1		2			4
Schoonmaak	1	1			3						5
Prostitutie	1						4				5
Diverse dienst								1			1
Transport								2	1		3
Huishoudelijk werk	2	2									4
Sortering/recyclage		1									1
TOTAAL	13	12	8	2	3	4	12	9	65	6	134

c. Verdeling volgens leeftijd, geslacht en nationaliteit van de vermoedelijke slachtoffers

Tabel 13: aantal checklists – verdeling volgens nationaliteit en geslacht van de vermoedelijke slachtoffers – 2020

Nationaliteit	Mannen	Vrouwen
Afghanistan	1	0
Algerije	2	0
Angola	1	0
Wit-Rusland	1	0
België	0	0
Brazilië	3	3
Bulgarije	7	1
Burkina Faso	4	0
Kameroen	1	0
China	1	1
Egypte	4	0
Spanje	1	2
Frankrijk	0	1
Guinee-Bissau	6	0
India	7	0
Mali	2	0
Marokko	9	1
Oezbekistan	5	0
Pakistan	3	1
Portugal	10	1
Dominicaanse Republiek	0	1
Roemenië	6	3
Senegal	3	0
Slowakije	10	0
Syrië	1	0
Tunesië	1	0
Turkije	3	0
Oekraïne	23	0
Venezuela	1	0
Vietnam	3	0
TOTAAL	119	15

Tabel 14: aantal checklists – verdeling volgens leeftijd en geslacht van de vermoedelijke slachtoffers – 2019

Leeftijd	Mannen	Vrouwen
Minderjarig (- 18 jaar)	0	1
Tussen 18 en 30 jaar	37	3
Tussen 30 en 40 jaar	40	2
Tussen 40 en 50 jaar	29	8
Ouder dan 50 jaar	13	1
TOTAAL	119	15

Een snelle analyse van de bovenstaande tabel leidt tot de conclusie dat 89% van de vermoedelijke slachtoffers van economische uitbuiting mannen zijn (119/134). Wat de leeftijd betreft, is 30% van de vermoedelijke slachtoffers tussen 18 en 30 jaar, 31% tussen 30 en 40 jaar en 28 % tussen 30 en 50 jaar. De twee vermoedelijke slachtoffers van het mannelijke geslacht zijn 63 jaar, het oudste vermoedelijke slachtoffer van het vrouwelijke geslacht is 55 jaar. De vrouwen zijn voornamelijk actief in de prostitutie (massagesalons), in de schoonmaaksector en als huispersoneel. Het uitgebuit (Roemeens) minderjarig slachtoffer werd door een particulier tewerkgesteld om huishoudelijke taken te verrichten. Zij was 13 jaar op het tijdstip van de controle.

Wat de nationaliteit betreft, zijn 92 van de 134 slachtoffers afkomstig uit derde landen (buiten de EU). Van de 42 EU-onderdanen hadden er 11 de Portugese nationaliteit, 10 de Slovaakse, 9 de Roemeense, 8 de Bulgaarse, 3 de Spaanse en 1 de Franse. In 2020 waren er geen slachtoffers die de Belgische nationaliteit hadden.

d. Vastgestelde omstandigheden van mensenhandel en verzwarende omstandigheden

In bijlage 5 van COL 01/2015 zijn verschillende indicatoren van mensenhandel opgenomen onder het punt 'omstandigheden'. De analyse van de in 2020 ontvangen checklists leidt tot de volgende vaststellingen:

IDENTITEITSDOCUMENTEN

Meer dan de helft van de onderdanen van derde landen (ongeveer 60 %) verbleef illegaal op het Belgische grondgebied. Ofwel beschikten ze over geen enkel identiteits- of reisdocument, ofwel beschikten ze over hun nationaal paspoort of over een tijdelijke verblijfsvergunning in een EU-land. Van de Europeanen was ongeveer 15% gevestigd in België. Zij beschikten over een Belgische verblijfsvergunning of hadden stappen ondernomen om zich in België te vestigen. De anderen waren over het algemeen in het bezit van hun nationaal identiteitsdocument.

In 10% van de gevallen beschikten de vermoedelijke slachtoffers niet over hun eigen identiteits- of reisdocumenten, en soms beschikten ze over kopieën.

FINANCIEEL ASPECT – SOCIALE ZEKERHEID – SOCIALE DOCUMENTEN

Inzake inkomsten: in vrijwel alle situaties is het loon laag, zeer laag, of zelfs onbestaande. In verschillende gevallen werd het beloofde loon niet uitbetaald. Het gebeurt ook dat het vermoedelijke slachtoffer een deel van zijn loon moet afstaan, zonder enige reden, om te betalen voor het onderdak dat hem ter beschikking wordt gesteld of om zijn reis terug te betalen.

Een vermoedelijk slachtoffer verklaarde dat het bijna 4 000 euro moest terugbetalen voor de reis naar Europa, een ander 17 000 euro en nog een ander 18 000 euro.

Sommige slachtoffers die zo al weinig verdienden, zagen hun loon nog verder dalen als gevolg van de gezondheids crisis.

Hierna volgen enkele concrete voorbeelden uit 2020, voor zover er sprake was van een uitbetaald loon: 1,00 euro/uur; 3,33 euro/uur; 4,00 euro/uur; 4,30 euro/uur; 5,50 euro/uur; 7 euro/uur; 20 euro/15 uur; 30 euro/17 uur; 300 euro/maand voor 70 tot 80 uur werk per week; 1 300 à 1 400 euro per maand voor 80 uur per week. Enkele slachtoffers werden per klus betaald en ontvingen 1,00 euro voor het stapelen van anderhalve kubieke meter hout.

Inzake sociale zekerheid en sociale documenten: zeer weinig werknemers waren aangegeven bij Dimona (ongeveer 5%); voor bijna de helft van de vermoedelijke slachtoffers was er een Limosa-aangifte, maar in het kader van een bewezen of vermoedelijke frauduleuze detachering. De overige waren illegaal tewerkgesteld zonder dat er stappen waren ondernomen op het vlak van sociale zekerheid of sociale documenten. Wat de buitenlandse werknemers betreft die rechtstreeks waren tewerkgesteld door een Belgische werkgever, hadden enkele onderdanen van derde landen de toestemming om in België te werken (werkvergunning/single permit).

- **OMSTANDIGHEDEN VAN DE UITBUITING**

De checklist bevat de onderstaande indicatoren. Bepaalde indicatoren komen vaker voor, zoals de erbarmelijke huisvestingsomstandigheden of de buitensporige arbeidstijd. Elk ervan wordt hieronder verduidelijkt en geïllustreerd aan de hand van voorbeelden.

- **Het slachtoffer beschikt niet over gepaste werk gereedschap of -kledij.**
- **Het slachtoffer werkt in gevaarlijke/ongezonde omstandigheden.**

Indicatoren met betrekking tot arbeidsbescherming (veiligheid en gezondheid van de werknemers: hygiënemaatregelen, werkkledij en werkplekken enz.) zijn op ongeveer 35% van de aangetroffen vermoedelijke slachtoffers van toepassing.

We merken inzonderheid op dat een slachtoffer werd verwond door een snijmachine die ze zonder enige bescherming moest bedienen. Een ander slachtoffer liep een CO-vergiftiging op. Tot slot raakte een slachtoffer zwaar verbrand door een friteuse.

- **Het slachtoffer heeft geen vrij contact met de buitenwereld.**
- **Het slachtoffer is beperkt in zijn bewegingsvrijheid.**

Ongeveer 35 van de aangetroffen vermoedelijke slachtoffers had weinig of geen contact met de buitenwereld en had een beperkte bewegingsvrijheid.

- **Het slachtoffer is gehuisvest in erbarmelijke omstandigheden.**

In veel potentiële situaties van mensenhandel is de huisvesting van de slachtoffers onfatsoenlijk of ongezond. Aanwijzingen daarvoor waren er bij een zeventigtal personen, ofwel bij de helft van de vermoedelijke slachtoffers.

- **Het slachtoffer krijgt geen medische verzorging.**

Enkele vermoedelijke slachtoffers kregen geen medische verzorging.

➤ **Het slachtoffer werkt gedurende lange periodes.**

Meer dan 75% van de aangetroffen vermoedelijke slachtoffers werkt abnormaal lange periodes. De duur van de prestaties is excessief en gaat vlotjes over het aantal werkuren dat in België is toegestaan per week. Velen moeten zes of zeven dagen per week en negen tot zeventien uur per dag werken.

▪ **VERZWARENDE OMSTANDIGHEDEN**

In bijlage 5 van COL 01/2015 zijn verschillende verzwarende omstandigheden van mensenhandel opgenomen. In de zaken die in 2020 werden aangetroffen, werden er verschillende vastgesteld:

➤ **Met betrekking tot de situatie van het slachtoffer**

Een van de slachtoffers was een 13-jarig Roemeens meisje dat bij particulieren als huishoudhulp werd uitgebuit.

➤ **Met betrekking tot de hoedanigheid van de dader**

In de meeste gevallen maakt de dader misbruik van de kwetsbare toestand van het slachtoffer, heeft hij gezag over het slachtoffer of maakt hij misbruik van zijn functie.

In geen enkele checklist wordt gewag gemaakt van een agent van de openbare macht in de uitoefening van zijn functies als dader.

➤ **Met betrekking tot de omstandigheden en de gevolgen van de mensenhandel**

Van de 134 slachtoffers waarop de checklists uit 2020 betrekking hadden, hebben er 27 aangegeven dat ze daden van bedreiging, geweld of dwang vanwege de dader ondervonden.

Het leven van enkele vermoedelijke slachtoffers was in gevaar gebracht. Daarvan ondervindt er één blijvende arbeidsongeschiktheid en een ander gedeeltelijke arbeidsongeschiktheid ten gevolge van hun uitbuiting.

Een slachtoffer werd zelfs verkracht door de dader van de feiten.

Verscheidene van de aangetroffen vermoedelijke slachtoffers waren besmet met het coronavirus maar moesten niettemin blijven werken. Met de quarantaine- en de afstandsregels werd geen rekening gehouden.

In de meerderheid van de gevallen is de betrokken activiteit een gebruikelijke activiteit.

e. Doorverwijzing van de slachtoffers naar een gespecialiseerd opvangcentrum 2020

Van de 134 getelde checklists betroffen er **38** vermoedelijke slachtoffers die ten laste werden genomen door een gespecialiseerd opvangcentrum (Sürya, Payoke of PAG-ASA).

Sommigen bevonden zich er al. Het onderzoek betrof dan het verhoor van die personen en/of meer diepgaande onderzoeken inzake mensenhandel.

Er moet worden opgemerkt dat er van die 38 vermoedelijke slachtoffers een minderjarige door Esperanto werd gehuisvest.

Van de vermoedelijke slachtoffers van mensenhandel wenste bijna geen van de buitenlandse werknemers die waren tewerkgesteld in het kader van een bewezen of vermoedelijke frauduleuze detachering in contact te treden met een opvangcentrum of zelfs gehoord te worden (om verklaringen af te leggen over hun werk-, leef- of woonomstandigheden).

De verdeling per provinciale directie ziet er als volgt uit:

Tabel 15: doorverwijzing van de slachtoffers naar een opvangcentrum – verdeling per provinciale directie – 2020

Provinciale directies	Aantal doorverwezen slachtoffers	vermoedelijke Nationaliteit en geslacht
Namen-Luxemburg	4	2 Portugal (1M en 1V) 1 Brazilië (V) 1 Venezuela (M)
Brussel	10	3 Marokko (M) 1 Tunesië (M) 1 Roemenië (V) 1 Egypte (M) 1 Mali (M) 2 India (M) 1 Algerije (M)
Luik	8	1 Marokko (M) 2 Vietnam (2M) 1 India (M) 1 Pakistan (M) 1 China (M) 2 Roemenië (1M en 2V)
Henegouwen	2	1 Oekraïne (M) 1 Pakistan (V)
Waals-Brabant	2	1 Marokko (M) 1 Burkina Faso (M)
Antwerpen	3	2 Brazilië (1M en 2V) 1 Senegal (M)
Vlaams-Brabant	6	3 India (M) 1 Kameroen (M) 1 Mali (M) 1 Portugal (M)
Oost-Vlaanderen	2	1 Algerije (M) 1 Turkije (M)
West-Vlaanderen	1	1 Marokko (M)
Limburg	0	
TOTAAL	38	

11.1.2.2.3 BESLUIT

In 2020 begon de COVID-19-pandemie. Deze pandemie heeft een aanzienlijke weerslag gehad op onze samenleving en onze **economie**.

Het werk van de sociaal inspecteurs werd zowel beïnvloed door de sluiting van bepaalde activiteitensectoren/winkels als door de veiligheidsmaatregelen die moesten worden ingevoerd opdat die laatsten hun controles in alle veiligheid en in de best mogelijke omstandigheden zouden kunnen uitvoeren.

In het begin van de crisis waren de controles moeilijk voor de ECOSOC-teams en er werden minder vermoedelijke slachtoffers aangetroffen. De opeenvolgende lockdowns in bepaalde activiteitssectoren hebben ertoe bijgedragen dat dat schaduwfenomeen van de economische uitbuiting nog meer werd verborgen.

Al na enkele maanden nam de impact van de crisis af en konden de ECOSOC-teams opnieuw bijna volgens hun ritme van voor de crisis werken. Dat ritme werd verstoord door de gezondheidsmaatregelen die werden opgelegd (veiligheid van de sociaal inspecteurs, sluiting van tal van inrichtingen waardoor de controles of de

onderzoeksdaden werden belemmerd) en door de nieuwe opdrachten die aan de teams werden toevertrouwd in het kader van het toezicht op de inachtneming van de COVID-maatregelen in de ondernemingen.

Uit de cijfers die in dit verslag zijn opgenomen, kan evenwel worden geconcludeerd dat, ondanks de moeilijkheden die inherent waren aan het jaar 2020, het aantal vermoedelijke slachtoffers die de inspectiediensten van de RSZ hebben aangetroffen niet is gedaald, wel integendeel. Een dertigtal vermoedelijke slachtoffers werd aangetroffen als gevolg van de gezondheids crisis zelf, onder andere bij een controle die werd georganiseerd na de ontdekking van een besmettingshaard en door toevalligheden in samenhang met de lockdown (onmogelijkheid om terug te keren naar het land van herkomst voor sommigen of ernstige conflicten als gevolg van de lockdown).

De cijfers komen van twee verschillende kanalen:

- De programma's voor het beheer van de dossiers die betrekking hebben op de onderzoeken die in 2020 zijn afgesloten en 156 vermoedelijke slachtoffers beogen;
- De analyse van de checklists die in 2020 werden opgesteld zodra het lopende of afgesloten onderzoek **voldoende duidelijke aanwijzingen** van een potentiële situatie van mensenhandel had opgeleverd. Het betreft 134 vermoedelijke slachtoffers. Die gegevens zijn daarom het meest representatief voor 2020.

Uit de analyse van de checklists blijkt dat potentiële situaties van economische uitbuiting zich net als de andere jaren in zowel een stedelijke als een landelijke omgeving voordoen en vooral mannen betreffen.

In de meerderheid van de gevallen waren een, twee of zelfs drie personen betrokken. Niettemin konden door verschillende onderzoeken meerdere vermoedelijke slachtoffers worden opgespoord die werden uitgebuit door eenzelfde persoon of eenzelfde netwerk. Dat was met name het geval voor:

- 4 vrouwen die werden tewerkgesteld in een massagesalon in Vlaams-Brabant;
- 25 werknemers die door een Portugees bedrijf werden tewerkgesteld op verschillende werven in Vlaanderen. De aanleiding van het onderzoek was de ontdekking van een COVID-19-besmettingshaard;
- 6 werknemers die werden tewerkgesteld voor het snijden van bouwmaterialen in de provincie Namen;
- 10 werknemers die door een Slovaaks bedrijf werden tewerkgesteld in een fabriek voor bouwmaterialen in Oost-Vlaanderen;
- 20 werknemers die door een Pools bedrijf werden tewerkgesteld op verschillende werven in Oost-Vlaanderen en die valse detachingsdocumenten hebben overgelegd;
- 5 werknemers die werden tewerkgesteld op een werf in Oost-Vlaanderen in het kader van een bewezen of vermoedelijke frauduleuze detachering.

De activiteitssectoren die het meest zijn aangetroffen bij de analyse van de checklists van 2020 zijn de bouw, de horeca en de fabricage van materialen.

De meest voorkomende praktijken waren zwartwerk (geen Dimona), frauduleuze detachering, onregelmatige tewerkstelling van een buitenlandse werknemer en illegaal verblijf.

De indicatoren van mensenhandel die het meest zijn aangetroffen, zijn:

- Slechts een kleine of zelfs helemaal geen loon;
- Abnormaal lange arbeidstijd;
- Huisvesting in erbarmelijke omstandigheden;
- Misbruik van de kwetsbare toestand;
- Gebruik van bedreigingen/geweld;
- Beperking van de bewegingsvrijheid en de contacten met de buitenwereld.

Er moet worden opgemerkt dat sommige vermoedelijke slachtoffers die op het werk werden aangetroffen in omstandigheden die strijdig zijn met de menselijke waardigheid niet in contact werden gebracht met een gespecialiseerd opvangcentrum, met name omdat ze elke begeleiding weigerden. Overigens hebben veel werknemers die werden tewerkgesteld door buitenlandse vennootschappen, vaak in het kader van een vermoedelijke of bewezen frauduleuze detachering, geweigerd te praten of informatie over hun leef- en arbeidsomstandigheden te geven, omdat ze zich niet uitgebuit voelen.

Er dient ook te worden verduidelijkt dat de RSZ-inspectiedienst in sommige gevallen contact heeft opgenomen met de vermoedelijke slachtoffers nadat die zich tot een dergelijk opvangcentrum gewend hadden, ofwel op verzoek van het centrum zelf, ofwel op verzoek van de arbeidsauditeur.

Bij de lezing van de onderstaande tabel wordt vastgesteld dat er in de loop van de voorbije jaren een toename van het aantal vermoedelijke slachtoffers was dat werd aangetroffen in het kader van hun onderzoeken. Dit was ook zo in 2020 ondanks de impact van de pandemie op zowel de economie als de werking van de diensten die instaan voor de bestrijding van mensenhandel.

Tabel 16: aantal vermoedelijke slachtoffers dat in het kader van de onderzoeken is aangetroffen

	2018	2019	2020
Aantal vermoedelijke slachtoffers dat in de afgesloten onderzoeken is opgenomen	65	82	156
Aantal vermoedelijke slachtoffers volgens de checklists	78	120	134
Aantal slachtoffers voor wie de opvangcentra zijn opgetreden	39	73	38

Zoals hierboven vermeld, komt de situatie inzake economische uitbuiting het meest naar voren uit de cijfers met betrekking tot de checklists, aangezien die worden opgesteld zodra een vermoedelijk slachtoffer wordt aangetroffen.

De andere gegevens, zoals de pro justitia's, strafrapporten of het aantal slachtoffers dat is opgenomen in de afgesloten onderzoeken kunnen betrekking hebben op onderzoeken die in de voorgaande jaren van start zijn gegaan, maar in 2020 werden afgesloten.

Ook al was 2020 een moeilijk jaar (opeenvolgende lockdowns, verminderde controlecapaciteit van de gespecialiseerde diensten enz.), er wordt een toename van het aantal door de checklists in kaart gebrachte – d.w.z. in 2020 aangetroffen – vermoedelijke slachtoffers vastgesteld. Een veertigtal daarvan werd gecontroleerd door sociaal inspecteurs die niet in de ECOSOC-teams werken, maar die werden gesensibiliseerd met betrekking tot deze aangelegenheid en alles in het werk hebben gesteld om de vermoedelijke slachtoffers zo goed mogelijk te begeleiden en de feiten aan te geven bij de gerechtelijke autoriteiten.

Tot slot en zoals voortdurend wordt herhaald door de actoren op het terrein is economische uitbuiting een verborgen fenomeen. Het is moeilijk af te bakenen en de omvang ervan in te schatten. De controles uitgevoerd door de sociaal inspecteurs die gespecialiseerd zijn in mensenhandel of daarvan bewustgemaakt zijn, maken het mogelijk situaties van uitbuiting bloot te leggen. Hoe meer menselijke middelen en hoe meer de eerstelijnscontrolediensten worden bewustgemaakt, hoe sterker en doeltreffender de strijd tegen dat fenomeen kan zijn.

11.1.3 VERVOLGINGEN - OPENBAAR MINISTERIE

Tabel 17: Aantal zaken van mensenhandel dat van 2019 tot 2020 bij de correctionele parketten (daaronder begrepen het federaal parket) is ingestroomd.

Gegevens weergegeven per rechtsgebied volgens de geregistreerde tenlasteleggingscode (a en % in rij).

	Mensenhandel: uitbuiting van de bedelarij (art. 433quinquies, § 1, 2°, van het Strafwetboek)		Mensenhandel: seksuele uitbuiting (art. 433quinquies, § 1, 1°, van het Strafwetboek)		Mensenhandel: uitbuiting door arbeid (art. 433quinquies, § 1, 3°, van het Strafwetboek)		Mensenhandel: illegaal wegnemen van organen (art. 433quinquies, § 1, 4°, van het Strafwetboek)		Mensenhandel: het opleggen inbreuken te plegen (art. 433quinquies, § 1, 5°, van het Strafwetboek)		TOTAAL	
	A	%	a	%	a	%	a	%	a	%	a	%
2019	5	1,35	211	56,87	111	29,92	1	0,27	43	11,59	371	100,00
2020	7	1,88	234	62,73	84	22,52	1	0,27	47	12,60	373	100,00
TOTAAL	12	1,61	445	59,81	195	26,21	2	0,27	90	12,10	744	100,00

Bron: gegevensbank van het College van procureurs-generaal – analisten.

Tabel 17 geeft het aantal zaken van mensenhandel weer dat van 2019 tot 2020 bij de correctionele parketten (daaronder begrepen het federaal parket) is ingestroomd.

Er werden bij de parketten voornamelijk zaken betreffende seksuele uitbuiting en uitbuiting door arbeid geregistreerd (respectievelijk 445 en 195 dossiers).

Hierbij moet opgemerkt worden dat er een onderschatting is van de gevallen van economische uitbuiting. De databank van het College bevat niet automatisch gegevens van de arbeidsrechtbanken (vanwege enkele verschillen tussen het registratiesysteem bij de arbeidsrechtbanken en de strafrechtbanken).

Tabel 18: Voortgangsstaat, vastgesteld op 8 mei 2021, van de zaken van mensenhandel die van 2019 tot 2020 bij de correctionele parketten (daaronder begrepen het federaal parket) zijn ingestroomd.

Gegevens weergegeven per tenlasteleggingscode, volgens de vastgestelde voortgangsstaat (a en % in kolom).

	Mensenhandel: uitbuiting van de bedelarij (art. 433quinquies, § 1, 2°, van het Strafwetboek)		Mensenhandel: seksuele uitbuiting (art. 433quinquies, § 1, 1°, van het Strafwetboek)		Mensenhandel: uitbuiting door arbeid (art. 433quinquies, § 1, 3°, van het Strafwetboek)		Mensenhandel: illegaal wegnemen van organen (art. 433quinquies, § 1, 4°, van het Strafwetboek)		Mensenhandel: het opleggen inbreuken te plegen (art. 433quinquies, § 1, 5°, van het Strafwetboek)		TOTAAL	
	a	%	a	%	a	%	a	%	a	%	a	%
Opsporingsonderzoek	2	16,67	74	16,63	15	7,69	1	50,00	12	13,33	104	13,98
Seining van de dader	.	.	2	0,45	.	.	.	.	.	.	2	0,27
Sepot	7	58,33	216	48,54	53	27,18	.	.	62	68,89	338	45,43
Ter beschikking	1	8,33	37	8,31	115	58,97	.	.	9	10,00	162	21,77
Pretoriaanse probatie	.	.	3	0,67	.	.	.	.	.	.	3	0,40
Administratieve sanctie	.	.	.	.	.	.	.	.	1	1,11	1	0,13
Minnelijke schikking	.	.	.	.	1	0,51	.	.	.	.	1	0,13
Gerechtelijk onderzoek	1	8,33	63	14,16	3	1,54	1	50,00	5	5,56	73	9,81

	Mensenhandel: uitbuiting van de bedelarij (art. 433quinquies, § 1, 2°, van het Strafwetboek)		Mensenhandel: seksuele uitbuiting (art. 433quinquies, § 1, 1°, van het Strafwetboek)		Mensenhandel: uitbuiting door arbeid (art. 433quinquies, § 1, 3°, van het Strafwetboek)		Mensenhandel: illegaal wegnemen van organen (art. 433quinquies, § 1, 4°, van het Strafwetboek)		Mensenhandel: het opleggen inbreuken te plegen (art. 433quinquies, § 1, 5°, van het Strafwetboek)		TOTAAL	
	a	%	a	%	a	%	a	%	a	%	a	%
Raadkamer	.	.	9	2,02	.	.	.	.	.	.	9	1,21
Dagvaarding en vervolg	1	8,33	41	9,21	8	4,10	.	.	.	.	50	6,72
Onbekend/error	.	.	.	.	.	.	.	.	1	1,11	1	0,13
TOTAAL	12	100,0	445	100,00	195	100,00	2	100,00	90	100,00	744	100,00

Bron: gegevensbank van het College van procureurs-generaal – analisten.

Tabel 18 geeft de voortgangsstaat weer van de zaken van mensenhandel die van 2019 tot 2020 bij de correctionele parketten zijn ingestroomd.

Op 8 mei 2021 was van al die zaken 45,43% (338 zaken) geseponneerd, 21,77% (162 zaken) was ter beschikking overgezonden aan een andere instantie, 3 zaken bevonden zich in de voortgangsstaat 'pretoriaanse probatie', 1 zaak bevond zich in de voortgangsstaat 'administratieve sanctie' en 1 zaak bevond zich in de voortgangsstaat 'minnelijke schikking'. Tot slot was in 17,74% van de zaken (132 zaken) vervolging ingesteld (onderzoek, raadkamer, dagvaarding en vervolg).

Er moet ook worden opgemerkt dat 13,98% van de zaken (104 dossiers) zich op 8 mei 2021 nog steeds in de fase van het gerechtelijk opsporingsonderzoek bevond.

Voor een beter begrip van de gegevens moet rekening worden gehouden met de ouderdom van de weergegeven cohort. Aangezien het gaat om zaken die van 2019 tot 2020 in het MaCH-systeem zijn ingevoerd, is de in de bovenstaande tabel weergegeven situatie immers niet meer dan een momentopname die aangeeft welke richting de zaken uitgingen. Zeer veel zaken hebben niet de nodige tijd gehad om in de fase van de dagvaarding te geraken. Het is dan ook logisch dat een groot aantal zaken zich nog steeds in de fase van het opsporingsonderzoek bevond.

Er moet ook worden opgemerkt dat de statistisch analisten een zaak twee keer tellen wanneer de zaak ter beschikking wordt overgezonden aan een ander arrondissement of wanneer de zaak wordt overgezonden aan een andere afdeling van hetzelfde gerechtelijk arrondissement: eenmaal bij het parket van oorsprong en eenmaal bij het parket van bestemming. De zaken met de voortgangsstaat 'samenvoeging' werden geanalyseerd om enkel de voortgangsstaat van de 'moederzaak' te behouden.

Tabel 19: Aantal zaken van mensenhandel dat van 2019 tot 2020 bij de correctionele parketten (daaronder begrepen het federaal parket) is ingestroomd en op 8 mei 2021 geseponneerd was.

Gegevens volgens de reden voor sepot (a en % in kolom).

	Mensenhandel: uitbuiting van de bedelarij (art. 433quinquies, § 1, 2°, van het Strafwetboek)		Mensenhandel: seksuele uitbuiting (art. 433quinquies, § 1, 1°, van het Strafwetboek)		Mensenhandel: uitbuiting door arbeid (art. 433quinquies, § 1, 3°, van het Strafwetboek)		Mensenhandel: het opleggen inbreuken te plegen (art. 433quinquies, § 1, 5°, van het Strafwetboek)		TOTAAL	
	a	%	a	%	a	%	a	%	a	%
Septot van technische aard	6	85,71	190	87,96	44	83,02	20	32,26	260	76,92
Geen misdrijf	.	.	18	8,33	3	5,66	2	3,23	23	6,80

	Mensenhandel: uitbuiting van de bedelarij (art. 433quinquies, § 1, 2°, van het Strafwetboek)		Mensenhandel: seksuele uitbuiting (art. 433quinquies, § 1, 1°, van het Strafwetboek)		Mensenhandel: uitbuiting door arbeid (art. 433quinquies, § 1, 3°, van het Strafwetboek)		Mensenhandel: het opleggen inbreuken te plegen (art. 433quinquies, § 1, 5°, van het Strafwetboek)		TOTAAL	
	a	%	a	%	a	%	a	%	a	%
Onvoldoende bewijzen	6	85,71	119	55,09	24	45,28	14	22,58	163	48,22
Verval van de strafvordering	.	.	1	0,46	1	1,89	.	.	2	0,59
Verjaring	.	.	1	0,46	1	1,89	.	.	2	0,59
Niet-toelaatbaarheid van de strafvordering	.	.	9	4,17	3	5,66	.	.	12	3,55
Onbevoegdheid	.	.	3	1,39	1	1,89	.	.	4	1,18
Kracht van gewijsde	.	.	5	2,31	2	3,77	.	.	7	2,07
Strafuitsluitende verschoningsgrond	.	.	1	0,46	.	.	.	.	1	0,30
Dader(s) onbekend	.	.	43	19,91	13	24,53	4	6,45	60	17,75
Sepot om opportuniteitsredenen	1	14,29	26	12,04	9	16,98	42	67,74	78	23,08
Motieven eigen aan de aard van de feiten	.	.	1	0,46	1	1,89	.	.	2	0,59
Toestand geregulariseerd	.	.	.	.	1	1,89	.	.	1	0,30
Redelijke termijn overschreden	.	.	1	0,46	.	.	.	.	1	0,30
Motieven eigen aan de persoon van de dader of het slachtoffer	1	14,29	2	0,93	2	3,77	1	1,61	6	1,78
Afwezigheid van voorgaanden	1	14,29	.	.	.	.	.	.	1	0,30
Toevallige feiten met oorzaak in specifieke omstandigheden	.	.	.	.	.	.	1	1,61	1	0,30
Wanverhouding strafvordering – maatschappelijke verstoring	.	.	2	0,93	2	3,77	.	.	4	1,18
Strafrechtelijk beleid	.	.	23	10,65	6	11,32	41	66,13	70	20,71
Te weinig researchcapaciteit	.	.	8	3,70	.	.	3	4,84	11	3,25
Andere prioriteiten	.	.	15	6,94	6	11,32	4	6,45	25	7,40
Voorrang aan de burgerlijke afhandeling	.	.	.	.	.	.	34	54,84	34	10,06
TOTAAL	7	100,00	216	100,00	53	100,00	62	100,00	338	100,00

Bron: gegevensbank van het College van procureurs-generaal – analisten.

Tabel 19 geeft duiding bij de redenen voor sepot van de zaken van mensenhandel die van 2019 tot 2020 bij de correctionele parketten zijn ingestroomd en die op 8 mei 2021 geseponneerd waren.

Het sepot is een voorlopige beslissing om af te zien van vervolging, waardoor een einde aan het opsporingsonderzoek wordt gemaakt. Zolang de strafvordering niet is vervallen, kan de zaak opnieuw worden geopend.

De parketten beschikken over een fijnmazige categorisering van de redenen voor sepot, die is geformaliseerd en eenvormig is gemaakt door de Franchimont-hervorming.

In 76,92 % van de sepots werd een ‘technische’ reden aangevoerd. Die categorie bevat hoofdzakelijk sepots wegens ‘onvoldoende bewijzen’ (163 dossiers). Wat de sepots om ‘opportuïteitsredenen’ betreft, was de vaakst aangevoerde reden ‘voorrang aan de burgerlijke afhandeling’ (34 dossiers).

11.1.4 VEROORDELINGEN – DIENST VOOR HET STRAFRECHTELIJK BELEID

11.1.4.1 ALGEMENE OPMERKINGEN

Hierna volgt een overzicht van de veroordelingsgegevens voor 2019 en 2020.

Vroeger werden de gegevens voor de 12 maanden van het jaar n-1 verstrekt, maar de DSB heeft beslist om voortaan enkel nog de gegevens voor het jaar n-2 te verstrekken. Die beslissing is ingegeven door de vaststelling dat bij de algemene extractie die aan het begin van ieder jaar wordt uitgevoerd, er steeds een aantal nog niet-gecodeerde dossiers overblijft dat zal worden gecodeerd in de loop van het jaar dat volgt (bijvoorbeeld: bepaalde dossiers van 2019 zullen pas in 2020 in de gegevensbank worden gecodeerd). Hoewel dat percentage dossiers beperkt is, verkiest de DSB op algemene wijze om zo volledig mogelijke gegevens te verstrekken. Daarom zullen voortaan in principe enkel nog de gegevens voor de jaren n-2 worden verstrekt.

11.1.4.2 BASISINFORMATIE

Ter herinnering: de gegevensbank omvat codes die een onderscheid mogelijk maken tussen het strafbaar feit van mensenhandel, het soort uitbuiting alsook de verzwarende omstandigheden en straffen. Het gedetailleerde overzicht is weergegeven in de onderstaande tabel:

Mensenhandel – art. 433quinquies – Strafwetboek
Teneinde ten aanzien van deze persoon de misdrijven te laten plegen die bedoeld worden in de artikelen 380, § 1 en § 4, en 383bis, § 1
Teneinde ten aanzien van deze persoon het misdrijf te laten plegen dat bedoeld wordt in artikel 433ter
Teneinde deze persoon aan het werk te zetten of te laten aan het werk zetten in omstandigheden die in strijd zijn met de menselijke waardigheid
Teneinde bij deze persoon organen of weefsel weg te nemen
Teneinde deze persoon tegen zijn wil een misdaad of een wanbedrijf te doen plegen
Verzwarende omstandigheden – art. 433sexties tot en met art. 433octies – Strafwetboek
Door een persoon die gezag heeft over het slachtoffer of door een persoon die misbruik heeft gemaakt van het gezag of de faciliteiten die zijn functie hem verlenen
Door een openbaar officier of ambtenaar, drager of agent van de openbare macht die handelt naar aanleiding van de uitoefening van zijn bediening
Begaan jegens een minderjarige
Door misbruik te maken van de kwetsbare toestand waarin het slachtoffer verkeert
Door gebruik te maken van listige kunstgrepen, geweld, bedreigingen of enige vorm van dwang
Ingeval het leven van het slachtoffer opzettelijk of door grove nalatigheid in gevaar is gebracht

Ingeval het misdrijf een ongeneeslijk lijkende ziekte, hetzij een blijvende fysieke of psychische ongeschiktheid, hetzij het volledig verlies van een orgaan of van het gebruik van een orgaan, hetzij een zware verminking heeft veroorzaakt
Ingeval van de betrokken activiteit een gewoonte wordt gemaakt
Ingeval het misdrijf een daad van deelname aan de hoofd- of bijkomende bedrijvigheid van een vereniging betreft, ongeacht of de schuldige de hoedanigheid van leidende persoon heeft of niet
Ingeval het misdrijf de dood van het slachtoffer heeft veroorzaakt zonder het oogmerk te doden
Het misdrijf een daad van deelneming aan de hoofd- of bijkomende bedrijvigheid van een criminele organisatie betreft
Door het aantrekken of gebruiken van een minderjarige om een misdaad of wanbedrijf te plegen

Er moet ook worden opgemerkt dat de gegevensbank van het strafregister enkel de definitieve beslissingen omvat (beslissingen die niet meer vatbaar zijn voor beroep).

De informatie in het onderstaande overzicht is het resultaat van een gegevensextractie op 30 maart 2020.

Er kunnen ook gevallen zijn waarin gegevens over mensensmokkel worden gecodeerd als mensenhandel. Zelfs als er twee verschillende codes bestaan, kan de gelijkenis van de namen van de overtredingen leiden tot fouten in de codering (vals-positieven).

11.1.4.3 CIJFERGEGEVENS

11.1.4.3.1 AANTAL VEROORDELINGEN

Tabel 20: aantal veroordelingen mensenhandel voor de jaren 2019 en 2020

Veroordelingen	2019	2020
Aantal	112	103

Het is ook mogelijk het aantal veroordelingen per soort uitbuiting te verstrekken. Die informatie is evenwel niet volledig, omdat dat niet systematisch en uitdrukkelijk wordt vermeld op het veroordelingsbulletin, dat de veroordeling samenvat en als basis voor de invoer dient.

Desondanks kan uit onderstaande tabel worden afgeleid dat het merendeel van de veroordelingen over uitbuiting, uitgesproken worden met betrekking tot de seksuele uitbuiting en de economische uitbuiting.

Tabel 21: aantal veroordelingen per soort uitbuiting voor de jaren 2019 en 2020

Veroordelingen per soort uitbuiting, vermeld in de veroordelingen	2019	2020
Seksuele uitbuiting	51	53
Uitbuiting van de bedelarij	10	2
Economische uitbuiting	18	21

Orgaanhandel	1	0
Gedwongen plegen van strafbare feiten	7	8

11.1.4.3.2 BESLISSINGEN EN STRAFFEN

De codering van informatie in de gegevensbank gebeurt op basis van veroordelingsbulletins (document dat naar het strafregister wordt verzonden, met verschillende gegevens van de veroordeling). Een veroordelingsbulletin kan een of meer hoofdbeslissingen bevatten. Die beslissingen (straffen) worden genomen met betrekking tot een misdrijf of, vaker nog, een groep misdrijven. De hiernavolgende straffen zijn dus straffen uitgesproken met betrekking tot een groep misdrijven, waaronder minstens één misdrijf inzake mensenhandel.

11.1.4.3.2.1 SOORTEN BESLISSINGEN

Onderstaande tabel bevat voor de 112 en 103 veroordelingen die in de gegevensbank zijn geregistreerd in 2019 en 2020 de soorten uitgesproken straffen. Er moet worden opgemerkt dat bij een veroordeling meerdere beslissingen tegelijk kunnen worden genomen (gevangenis, geldboete, verbeurdverklaring, enz.). Een categorie sluit een andere dus niet uit (op enkele uitzonderingen na). Dat betekent ook dat het totale aantal beslissingen hoger is dan het aantal daders/veroordelingen (een persoon kan tegelijk worden veroordeeld tot een gevangenisstraf en tot een geldboete – twee beslissingen dus).

De straffen met uitstel zijn ook vermeld. De gegevensbank biedt niet de mogelijkheid om volledig en gedeeltelijk uitstel uit te splitsen.

Tabel 22: de soort uitgesproken straffen voor 2019 en 2020

Straf	2019	2020
Eenvoudige schuldbekentenis	2	1
Effectieve gevangenisstraf	43	42
Gevangenisstraf met uitstel (geheel of gedeeltelijk)	57	55
Effectieve geldboete	51	54
Geldboete met uitstel (geheel of gedeeltelijk)	52	43
Werkstraf	4	0
Inbeslagname	58	38
Inbeslagname met uitstel	0	0
Ontzetting uit de rechten (art. 31 Sw.)	85	77
Plaatsverbod	0	2
Beroepsverbod	0	0
Verbod van het recht deel te nemen aan onderwijs in een openbare of particuliere instelling die minderjarigen opvangt (art. 382bis, 1 Sw.)	5	4
Verbod deel uit te maken van elke rechtspersoon of feitelijke vereniging waarvan de activiteit in hoofdzaak op minderjarigen gericht is (art. 382bis, 2 Sw.)	5	4
Verbod te wonen, te verblijven of zich te op te houden in de door de bevoegde rechter bepaalde aangewezen zone (art. 382bis, 4 Sw.)	2	0
Terbeschikkingstelling van de Strafvueroeringsrechtbank	0	1

Proportioneel gezien zijn de verschillen tussen de jaren 2019 en 2020 klein, maar we kunnen een daling opmerken van het aantal inbeslagnames en de ontzetting uit de rechten.

11.1.4.3.2.2 DUUR VAN DE UITGESPROKEN STRAFFEN

In de volgende twee tabellen zijn de uitgesproken gevangenisstraffen uitgesplitst op grond van de duur ervan. Er is een onderscheid gemaakt tussen de effectieve gevangenisstraffen en de gevangenisstraffen met uitstel. De gegevensbank biedt niet de mogelijkheid om een onderscheid te maken tussen volledig en gedeeltelijk uitstel.

Tabel 23: duur van de effectieve gevangenisstraffen voor 2019 en 2020

Duur van de effectieve gevangenisstraffen		
Duur per categorie	2019	2020
Van 1 maand tot 3 maanden	0	0
Van 3 maanden tot 6 maanden	0	0
Van 6 maanden tot 1 jaar	7	2
Van 1 jaar tot 3 jaar	9	16
Van 3 jaar tot 5 jaar	20	18
Van 5 jaar tot 10 jaar	7	4
Van 10 jaar tot 15 jaar	0	2
Totaal	43	42

Er is in het bijzonder een toename van de straffen van 1 tot 3 jaar en een daling van de straffen van 3 tot 5 jaar en die van 5 jaar tot 10 jaar.

Er wordt opgemerkt dat in 2020 ook effectieve gevangenisstraffen werden uitgesproken in de categorie 10 tot 15 jaar.

Tabel 24: duur van de gevangenisstraffen met uitstel (geheel of gedeeltelijk) voor 2019 en 2020

Duur van de gevangenisstraffen met uitstel (geheel of gedeeltelijk)		
Duur per categorie	2019	2020
Van 3 maanden tot 6 maanden	1	1
Van 6 maanden tot 1 jaar	10	6
Van 1 jaar tot 3 jaar	30	31
Van 3 jaar tot 5 jaar	16	17
Totaal	57	55

Bij de gevangenisstraffen met uitstel is er vooral een afname merkbaar bij de straffen van 6 maanden tot 1 jaar.

11.1.4.3.3 NATIONALITEIT VAN DE DADERS

De veroordelingsgegevens verschaffen ook informatie over de nationaliteit van de veroordeelden. Net als in de voorgaande jaren werden in meerderheid Belgen veroordeeld.

Tabel 25: nationaliteit van de daders voor 2019 en 2020

Nationaliteit van de veroordeelden	2019	2020
AFGHANISTAN	0	0
ALBANIË	4	7
ALGERIJE	0	0
ARMENIË	1	0
AZERBAIDJAN	0	0
BELGIË	32	35
BOSNIË EN HERZEGOVINA	0	0
BRAZILIË	1	4
BULGARIJE	2	8
VOLKSREPUBLIC CHINA	5	0
COLOMBIA	0	0
DEMOCRATISCHE REPUBLIEK CONGO	0	0
VERENIGDE ARABISCHE EMIRATEN	0	0
FRANKRIJK	4	1
GHANA	0	0
GRIEKENLAND	0	0
GUINEA	1	0
HAÏTI	0	0
HONGARIJE	3	1
IERLAND/ EIRE	0	0
INDIA	0	0
IRAK	0	0
IRAN	1	1
ITALIË	0	1
KIRGIZIË	0	0
LETLAND	0	0
LIBERIA	0	0
LITOUWEN	0	0
MACEDONIE	0	2
MAROKKO	3	0
MONTENEGRO	3	0
NEDERLAND	3	3
NIGER	0	0
NIGERIA	6	6
OEKRAÏNE	0	0
PAKISTAN	0	1

POLEN	1	3
PORTUGAL	0	0
SLOVAAKSE REPUBLIEK	0	0
ROEMENIË	16	15
RUSLAND	2	0
SOMALIË	0	1
SPANJE	2	0
SURINAME	0	2
SYRIË	0	0
THAILAND	1	0
TOGO	0	0
TUNESIE	1	0
TURKIJE	1	0
VERENIGD KONINKRIJK	0	1
VIETNAM	0	0
ZWEDEN	0	0
ZWITSERLAND	0	0
JOEGOSLAVIË (code niet geactualiseerd)	0	0
STAATLOOS	1	0
ONBEKEND	18	11
Totaal	112	103

11.1.5 GESPECIALISEERDE CENTRA – SLACHTOFFERGEGEVENS

In 2019 en 2020 hebben de gespecialiseerde opvangcentra respectievelijk 1085 en 838 **aanmeldingen** gehad. Niet alle meldingen hadden betrekking op gevallen van mensenhandel, of – wanneer dit wel zo was – durfden of konden de betrokken personen uiteindelijk niet de kans grijpen om stappen te ondernemen tegen hun uitbuiters.

Tabel 26: aantal meldingen in 2019 en 2020

	2019		2020	
	Opgestarte begeleidingen	Geen slachtoffers van mensenhandel	Opgestarte begeleidingen	Geen slachtoffers van mensenhandel
PAG-ASA	56	432	36	367
PAYOKE	52	202	36	197
SÛRYA	37	145	16	92
	145	932	88	747

De uiteindelijk opgestarte nieuwe begeleidingen in de jaren 2019 en 2020 zijn in onderstaande tabellen 27 en 28 terug te vinden.

Tabel 27: vastgestelde uitbuitingstypes binnen de nieuwe begeleidingen – 2019

2019						
	Seksuele uitbuiting	Economische uitbuiting	Uitbuiting bedelarij	Gedwongen plegen van strafbare feiten	Illegale orgaanhandel	
PAG-ASA	16	38	1	1	0	56
PAYOKE	25	25	1	1	0	52
SÜRYA	11	24	1	1	0	37
	52	87	3	3	0	145

Tabel 28: vastgestelde uitbuitingstypes binnen de nieuwe begeleidingen – 2020

2020						
	Seksuele uitbuiting	Economische uitbuiting	Uitbuiting bedelarij	Gedwongen plegen van strafbare feiten	Illegale orgaanhandel	
PAG-ASA	9	25	0	2	0	36
PAYOKE	22	14	0	0	0	36
SÜRYA	5	10	0	1	0	16
	36	49	0	3	0	88

In **2019** waren er van de 145 slachtoffers 87 slachtoffers van economisch uitbuiting en 52 van seksuele uitbuiting. Ook waren er 3 slachtoffers van uitbuiting van bedelarij en 3 slachtoffers van gedwongen plegen van strafbare feiten.

In **2020** was er een forse daling tot 88 slachtoffers, van wie 49 slachtoffers van economische uitbuiting en 36 slachtoffers van seksuele uitbuiting. 3 personen waren slachtoffer van het gedwongen plegen van strafbare feiten. Er waren geen slachtoffers van uitbuiting van bedelarij.

In beide jaren waren er geen slachtoffers van illegale orgaanhandel.

Tabel 29: leeftijd van de begeleide slachtoffers

Op basis van het aantal nieuw opgestarte begeleidingen in 2019 en 2020, geeft onderstaande tabel een overzicht van het aantal minderjarige en meerderjarige personen die betrokken waren in deze dossiers.

	2019		2020	
	< 18 jaar	> 18 jaar	< 18 jaar	> 18 jaar
PAG-ASA	1	55	3	33
PAYOKE	2	51	1	35
SÜRYA	4	33	1	15
	10	135	5	83
Totaal	145		88	

Van de 145 slachtoffers in **2019** waren er 10 minderjarig. In **2020** waren er van de 88 slachtoffers 5 minderjarig.

Tabel 30: geslacht van de begeleide slachtoffers

Op basis van het aantal nieuw opgestarte begeleidingen in 2019 en 2020, geeft onderstaande tabel een overzicht van het geslacht van de personen die betrokken waren in deze dossiers.

	2019			2020		
	PAG-ASA	PAYOKE	SÜRYA	PAG-ASA	PAYOKE	SÜRYA
Vrouwen	26	25	18	14	25	6
Mannen	30	27	19	22	11	10
	56	52	37	36	36	16
Totaal	145			88		

Van de 145 slachtoffers in **2019** zijn er 69 vrouwen en 76 mannen.

Voor **2020** kan geconcludeerd worden dat er onder de 88 slachtoffers 45 vrouwen en 43 mannen geteld zijn.

Hieronder volgt een overzicht van de nationaliteit van de begeleide slachtoffers die in 2019 en 2020 als vermoedelijke slachtoffers van mensenhandel zijn geïdentificeerd. De top 5 van de landen van oorsprong van de vermoedelijke slachtoffers zijn in 2019 respectievelijk Marokko (24), Nigeria (16), Egypte (13), Brazilië (11) en Roemenië (7).

In 2020 bestaat de top 5 uit bijna dezelfde landen, maar is Nigeria nu het land met de meeste slachtoffers (19), met erna Marokko (12), Roemenië (8), Brazilië (6) en India (5). In 2019 en 2020 zijn er respectievelijk 3 en 4 Belgische slachtoffers.

Tabel 31: nationaliteit van de begeleide slachtoffers

2019	
MAROKKO	24
NIGERIA	16
EGYPTE	13
BRAZILIË	11
ROEMENIË	11
BULGARIJE	7
ALGERIJE	5
VIETNAM	5
CHINA	4
HONGARIJE	4
BELGIË	3
BURKINA FASO	3
SPANJE	3
INDIA	3
MACEDONIË	3

PAKISTAN	3
ARMENIË	2
ECUADOR	2
SERVIË	2
AFGHANISTAN	1
ALBANIË	1
CUBA	1
IVOORKUST	1
ITALIË	1
IRAK	1
GUINEE	1
KAZACHSTAN	1
MALI	1
MONTENEGRO	1
OEGANDA	1
FILIPIJNEN	1
POLEN	1
DEMOCRATISCHE REPUBLIEK CONGO	1
RWANDA	1
SOMALIË	1
OEKRAÏNE	1
TUNESIË	1
TURKIJE	1
VENEZUELA	1
JEMEN	1
TOTAAL	145

Tabel 32: nationaliteit van de begeleide slachtoffers – 2020

2020	
NIGERIA	19
MAROKKO	12
ROEMENIË	8
BRAZILIË	6
INDIA	5
BELGIË	4
BULGARIJE	4
COLOMBIA	3
PAKISTAN	3

EGYPTE	2
SERVIË	2
TUNESIË	2
VENEZUELA	2
VIETNAM	2
ALGERIJE	1
BANGLADESH	1
CHINA	1
DOMINICAANSE	1
REPUBLIEK	1
SPANJE	1
GHANA	1
IRAK	1
IVOORKUST	1
KAMEROEN	1
MACEDONIË	1
MALI	1
OEKRAÏNE	1
PORTUGAL	1
TURKIJE	1
TOTAAL	88

11.1.6 DIENST VOOGDIJ

Voor wat de mensenhandelprocedure betreft, heeft de dienst Voogdij de registratie uitgevoerd:

- In 2019: van 1 procedure en van 13 potentiële slachtoffers van mensenhandel;
- In 2020: van 2 procedures.

Weinig NBMV starten de mensenhandelprocedure op, aangezien andere procedures, zoals de MINTEH-procedure, laagdrempeliger en lichter voor hen zijn.

Elke als dusdanig geïdentificeerde NBMV krijgt een voogd aangewezen. Wanneer er indicaties van mensenhandel zijn, wijst de dienst onmiddellijk een voogd toe die gespecialiseerd en opgeleid is over mensenhandel (zie 8.2.2.6.1).

11.1.7 CHILD FOCUS

Ondanks de COVID-19-maatregelen en de beperkte bewegingsvrijheid opende Child Focus in 2020 66 dossiers van seksuele uitbuiting van minderjarigen in de prostitutie (51 in 2019). Bovendien werkten onze dossierbeheerders nog verder in 46 niet-afgesloten dossiers van de afgelopen jaren. Je zou denken dat het fenomeen tijdens de lockdown, waarbij iedereen moest thuisblijven, zou verminderen, maar het tegendeel is waar. Deze cijfers zijn bovendien niet volledig omdat veel gevallen niet worden gemeld.

11.1.8 ESPERANTO

Esperanto heeft in 2019 zeven slachtoffers van eergerelateerd geweld en in 2020 twee extra slachtoffers opgevangen. Het ging om een gedwongen huwelijk, een risico op ermoord of eergerelateerd geweld.

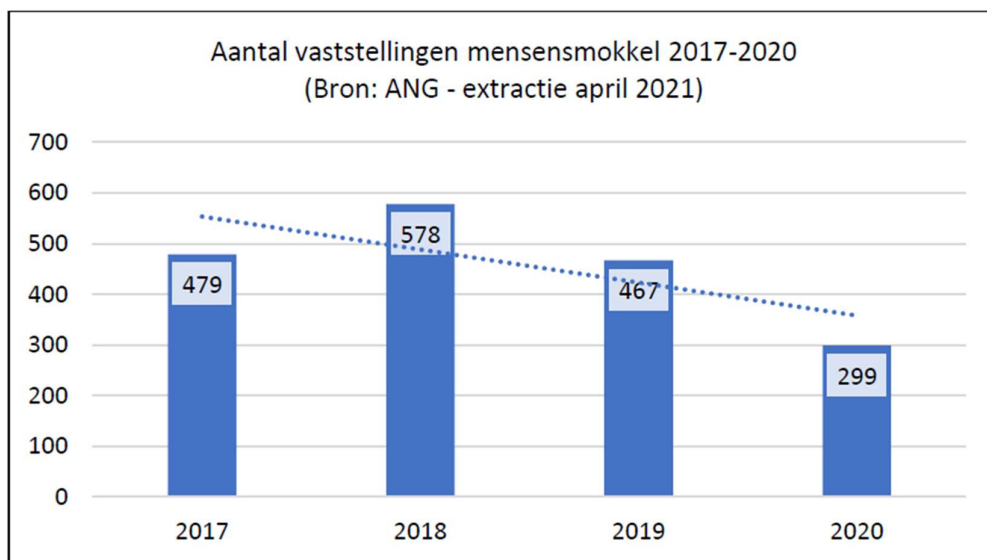
De slachtoffers kregen psychologische bijstand in een vertrouwenwekkende omgeving op een geheim adres. Als ze dat wilden, kregen ze begeleiding in het kader van hun juridische stappen.

11.2 Mensensmokkel

11.2.1 OPSPORINGEN – POLITIE

11.2.1.1 ALGEMEEN

Onderstaande grafiek toont het aantal door de politiediensten geregistreerde inbreuken mensensmokkel voor de laatste vier jaar (2017–2020).

Vanaf 2019 kan men een **afname** vaststellen. In 2020 werden er 299 vaststellingen mensensmokkel geregistreerd door politiediensten. Allicht is dit vooral te wijten aan aanhoudende capaciteitsproblemen bij de eerstelijnsdiensten.

Soms kiest men er immers voor zich te beperken tot het registreren van vaststellingen van onregelmatig verblijf en niet door te Rechercheren om de eventuele smokkelaars te identificeren. Daarnaast is er uiteraard de impact van de coronapandemie. Reisbeperkingen en daaraan gekoppelde controles hebben de smokkel ongetwijfeld bemoeilijkt.

Achter deze feiten schillen uiteraard heel wat slachtoffers. 16 837 personen in onregelmatig verblijf werden geïntercepteerd in 2020. De politie gaat ervan uit dat dit een vijfde is van alle personen die onregelmatig in het land zijn³⁰.

³⁰ Dit is een niet-gefundeerde veronderstelling, gebaseerd op de mening van politiemensen actief in de materie.

Het totale aantal personen dat in 2020 op onregelmatige wijze naar België kwam, wordt bijgevolg op 84 185 geraamd. Als we daarenboven aannemen dat de helft van de personen in onregelmatig verblijf beroep deed op een smokkelaar, dan komen we op 42 093 slachtoffers; nemen we een percentage van 75%, dan komen we op 63 139 slachtoffers³¹.

11.2.1.2 WERKJAAR 2019

In 2019 waren er in ons land minstens **467 vaststellingen** van mensensmokkel door de politiediensten. Dat is minder dan in de twee voorgaande jaren. De migratiecrisis is daar uiteraard niet vreemd aan.

- Vaststellingen mensensmokkel situeerden zich opnieuw vooral op de **luchthaven** van Zaventem, de **parkings** langs de grote verkeersassen richting kust en in de **kuststreek**. Door bestuurlijke maatregelen op parkings dicht bij de kust heeft de problematiek zich vanaf 2017 over heel het land verspreid.
- De **diaspora** speelde een essentiële rol in het organiseren en/of faciliteren van mensensmokkel naar/via België.
- Uit de onderzoeken die in 2019 zijn opgestart inzake transitsmokkel, blijkt dat **Albanezen**, Iraans-Iraakse **Koerden**, en **Oost-Afrikanen** (Soedan, Eritrea, Ethiopië) nog steeds de nationaliteiten zijn die het meest prominent actief zijn in de mensensmokkel in ons land.
- Albanezen bleven beroep doen op de medewerking van Oost-Europese (veelal Roemeense) vrachtwagenchauffeurs om de slaagkansen van de smokkel te verhogen (de zogenaamde **garantietransporten**).
- Mensensmokkelaars toonden zich ook bijzonder **flexibel**, speelden vlot in op gewijzigde omstandigheden en **diversifieerden** hun activiteiten verder.
- Mensensmokkel was vaak verweven met **documentenfraude**. Tevens was er een reëel risico dat slachtoffers van mensensmokkel slachtoffer van **mensenhandel** werden, onder andere om de reiskosten terug te betalen aan de organisatie. Bovendien is gebleken dat slachtoffers soms zelf tijdelijk dader werden, eveneens om hun schulden af te betalen.
- **Trefplaatsen** voor (onregelmatige) vreemdelingen (zoals geïmproviseerde kampen, asielcentra, plaatsen waar voedsel bedield wordt) zijn gevoelig voor infiltratie door smokkelaars. Hier kunnen ze immers klanten ronselen. Voldoende aandacht van de politiediensten voor dergelijke plaatsen is dan ook aangewezen.

11.2.1.3 WERKJAAR 2020

- In 2020 waren er in België minstens **299 vaststellingen** van mensensmokkel door de politiediensten. Dat is beduidend minder dan in de twee voorgaande jaren.
- Vaststellingen mensensmokkel situeerden zich opnieuw vooral op de **luchthaven** van Zaventem, de **parkings** langs de grote verkeersassen richting kust en in de **kuststreek**.
- De **diaspora** speelde een essentiële rol in het organiseren en/of faciliteren van mensensmokkel naar/via België.
- Uit de onderzoeken die in 2020 zijn opgestart inzake transitsmokkel, blijkt dat **Albanezen**, Iraans-Iraakse **Koerden**, en **Oost-Afrikanen** (Soedan, Eritrea, Ethiopië) nog steeds de nationaliteiten zijn die het meest prominent actief zijn in de mensensmokkel in ons land.
- Albanezen bleven beroep doen op de medewerking van Oost-Europese (veelal Roemeense) vrachtwagenchauffeurs om de slaagkansen van de smokkel te verhogen (de zogenaamde **garantietransporten**).
- Mensensmokkelaars toonden zich ook bijzonder **flexibel**, speelden vlot in op gewijzigde omstandigheden en **diversifieerden** hun activiteiten verder. Vooral naar het eind van het jaar toe, in het licht van de **Brexit**, is een verhoogde activiteit en flexibiliteit van mensensmokkelnetwerken gebleken. De gevaarlijke smokkel

---

³¹ Hoeveel personen een beroep doen op diensten van smokkelaars is niet geweten. Ramingen daaromtrent lopen sterk uiteen. Er werd geopteerd voor een percentage tussen 50% en 75%.

met volgestouwde kleine bootjes over het Kanaal is daar een duidelijk voorbeeld van. De Brexit bracht geen einde aan de mensensmokkel naar het Verenigd Koninkrijk.

- Mensensmokkel was vaak verweven met **documentenfraude**. Tevens was er een reëel risico dat slachtoffers van mensensmokkel slachtoffer van **mensenhandel** werden, onder andere om de reiskosten terug te betalen aan de organisatie. Bovendien is gebleken dat slachtoffers soms zelf tijdelijk dader werden, eveneens om hun schulden af te betalen.
- **Trefplaatsen** voor (onregelmatige) vreemdelingen (zoals geïmproviseerde kampen, asielcentra, plaatsen waar voedsel bedeed wordt) zijn gevoelig voor infiltratie door smokkelaars. Hier kunnen ze immers klanten ronselen. Voldoende aandacht van de politiediensten voor dergelijke plaatsen blijft dan ook aangewezen.

11.2.2 VERVOLGINGEN – OPENBAAR MINISTERIE

Tabel 33 geeft het aantal zaken van mensensmokkel weer dat van 2019 tot 2020 bij de correctionele parketten (daaronder begrepen het federaal parket) is ingestroomd. In 2019 en 2020 zijn er respectievelijk 535 en 343 zaken bij de correctionele parketten ingestroomd.

Tabel 33: Aantal zaken van mensensmokkel dat van 2019 tot 2020 bij de correctionele parketten (daaronder begrepen het federaal parket) is ingestroomd.

Gegevens weergegeven per rechtsgebied volgens de geregistreerde tenlasteleggingscode (a % in kolom).

	2019		2020		TOTAAL	
	a	%	a	%	a	%
Mensensmokkel (art. 77bis, 77ter, 77quater en 77quinquies van de Vreemdelingenwet)	535	60,93	343	39,07	878	100,00

Bron: gegevensbank van het College van procureurs-generaal – analisten.

Tabel 34: Voortgangsstaat, vastgesteld op 8 mei 2021, van de zaken van mensensmokkel die van 2019 tot 2020 bij de correctionele parketten (daaronder begrepen het federaal parket) zijn ingestroomd.

Gegevens volgens de vastgestelde voortgangsstaat (a en % in kolom).

	Mensensmokkel (art. 77bis, 77ter, 77quater en 77quinquies van de Vreemdelingenwet)	
	A	%
Opsporingsonderzoek	76	8,66
Seining van de dader	1	0,11
Sepot	587	66,86
Ter beschikking	60	6,83
Minnelijke schikking	1	0,11
Gerechtelijk onderzoek	36	4,10
Raadkamer	8	0,91
Dagvaarding en vervolg	106	12,07
Onbekend/error	3	0,34
TOTAAL	878	100,00

Bron: gegevensbank van het College van procureurs-generaal – analisten.

Tabel 34 geeft de voortgangsstaat weer van de zaken van mensensmokkel die van 2019 tot 2020 bij de correctionele parketten zijn ingestroomd.

Op 8 mei 2021 was van al die zaken 66,86% (587 zaken) geseponneerd en was 6,83% ter beschikking overgezonden aan een andere instantie (60 zaken). 17,08 % van de zaken was het voorwerp van vervolging (onderzoek, raadkamer, dagvaarding en vervolg; 150 zaken).

Er moet ook worden opgemerkt dat 8,66% van de zaken (76 dossiers) zich op 8 mei 2021 nog steeds in de fase van het gerechtelijk opsporingsonderzoek bevond.

Voor een beter begrip van de gegevens moet rekening worden gehouden met de ouderdom van de weergegeven cohorte. Aangezien het gaat om zaken die van 2019 tot 2020 in het MaCH-systeem zijn ingevoerd, is de in de bovenstaande tabel weergegeven situatie immers niet meer dan een momentopname die aangeeft welke richting de zaken uitgingen. Zeer veel zaken hebben niet de nodige tijd gehad om in de fase van de dagvaarding te geraken. Het is dan ook logisch dat een groot aantal zaken zich nog steeds in de fase van het opsporingsonderzoek bevond.

Er moet ook worden opgemerkt dat de statistisch analisten een zaak twee keer tellen wanneer de zaak ter beschikking wordt overgezonden aan een ander arrondissement of wanneer de zaak wordt overgezonden aan een andere afdeling van hetzelfde gerechtelijk arrondissement: eenmaal bij het parket van oorsprong en eenmaal bij het parket van bestemming. De zaken met de voortgangsstaat 'samenvoeging' werden geanalyseerd om enkel de voortgangsstaat van de 'moederzaak' te behouden.

Tabel 35: Aantal zaken van mensensmokkel dat van 2019 tot 2020 bij de correctionele parketten (daaronder begrepen het federaal parket) is ingestroomd en op 8 mei 2021 geseponneerd was.

Gegevens volgens de reden voor sepot (a en % in kolom).

	55G – Mensensmokkel (art. 77bis, 77ter, 77quater en 77quinquies van de Vreemdelingenwet)	
	a	%
Sepot van technische aard	465	79,22
<i>Geen misdrijf</i>	10	1,70
<i>Onvoldoende bewijzen</i>	124	21,12
<i>Niet-toelaatbaarheid van de strafvordering</i>	10	1,70
Onbevoegdheid	1	0,17
Kracht van gewijsde	4	0,68
Strafuitsluitende verschoningsgrond	3	0,51
Ne bis in idem	2	0,34
<i>Dader(s) onbekend</i>	321	54,68
Sepot om opportuniteitsredenen	122	20,78
<i>Motieven eigen aan de aard van de feiten</i>	5	0,85
Misdrijf van relationele aard	1	0,17
Nadeel gering	1	0,17
Redelijke termijn overschreden	3	0,51
<i>Motieven eigen aan de persoon van de dader of het slachtoffer</i>	3	0,51
Wanverhouding strafvordering – maatschappelijke verstoring	3	0,51
Strafrechtelijk beleid	114	19,42
Te weinig rechnercapaciteit	16	2,73
Andere prioriteiten	35	5,96
Voorrang aan de burgerlijke afhandeling	63	10,73

	55G – Mensensmokkel (art. 77bis, 77ter, 77quater en 77quinquies van de Vreemdelingenwet)	
	a	%
TOTAAL	587	100,00

Bron: gegevensbank van het College van procureurs-generaal – analisten.

Tabel 35 geeft duiding bij de redenen voor sepot van de zaken van mensensmokkel die van 2019 tot 2020 bij de correctionele parketten zijn ingestroomd en die op 8 mei 2021 geseponneerd waren.

Het sepot is een voorlopige beslissing om af te zien van vervolging, waardoor een einde aan het opsporingsonderzoek wordt gemaakt. Zolang de strafvordering niet is vervallen, kan de zaak opnieuw worden geopend.

De parketten beschikken over een fijnmazige categorisering van de redenen voor sepot, die is geformaliseerd en eenvormig is gemaakt door de Franchimont-hervorming.

In 79,22 % van de sepots werd een ‘technische’ reden aangevoerd. Die categorie bevat hoofdzakelijk sepots wegens ‘dader(s) onbekend’ (321 dossiers) en ‘onvoldoende bewijzen’ (124 dossiers).

Wat de sepots om ‘opportuïteitsredenen’ betreft, was de vaakst aangevoerde reden ‘voorrang aan de burgerlijke afhandeling’ (63 dossiers).

1.1.1 VEROORDELINGEN – DSB

Deze rubriek bevat cijfers met betrekking tot mensensmokkel, d.w.z. veroordelingen op basis van artikel 77bis van de Vreemdelingenwet.

11.2.2.1 AANTAL VEROORDELINGEN

Tabel 36: aantal veroordelingen mensensmokkel

	2019	2020
Veroordelingen	139	121

11.2.2.2 BESLISSINGEN EN STRAFFEN

11.2.2.2.1 SOORTEN BESLISSINGEN

Tabel 37: uitgesproken straffen voor mensensmokkel

Hoofd- en bijkomende straffen	2019	2020
Effectieve gevangenisstraf	85	71
Gevangenisstraf met uitstel (geheel of gedeeltelijk)	43	47
Effectieve geldboete	87	56

Geldboete met uitstel (geheel of gedeeltelijk)	45	64
Werkstraf	8	2
Effectieve inbeslagname	87	77
Inbeslagname met uitstel	1	0
Ontzetting uit de rechten, bedoeld in art.31 SW	89	97
Andere	9	2

De verschillen tussen de jaren 2019 en 2020 zijn vooral merkbaar bij de geldboetes. In 2019 waren er meer effectieve geldboetes terwijl in 2020 meer geldboetes met uitstel. Er zijn in beide jaren veel inbeslagnames uitgesproken voor dossiers mensensmokkel, wat zeker een toegevoegde waarde is in de strijd tegen dit fenomeen.

11.2.2.2.2 DUUR VAN DE GEVANGENISSTRAFFEN

Tabel 38: duur van de effectieve gevangenisstraffen

Duur van de effectieve gevangenisstraffen		
Categorie van duur	2019	2020
+ van 3 maanden tot 6 maanden	0	0
+ van 6 maanden tot 1 jaar	1	0
+ van 1 jaar tot 3 jaar	40	28
+ van 3 jaar tot 5 jaar	30	33
+ van 5 jaar tot 10 jaar	14	10
Totaal	85	71

Bij mensensmokkel is er een afname van de gevangenisstraffen, waarbij de categorie 1 tot 3 jaar het meeste gedaald is.

Tabel 39: duur van de gevangenisstraffen met uitstel

Duur van de gevangenisstraffen met uitstel		
Categorie van duur	2019	2020
8 dagen tot < 1 maand	/	/
+ van 3 maanden tot 6 maanden	0	0
+ van 6 maanden tot 1 jaar	1	0
+ van 1 jaar tot 3 jaar	40	28
+ van 3 jaar tot 5 jaar	30	33
+ van 5 jaar tot 10 jaar	14	10
Totaal	85	71

11.2.2.3 NATIONALITEIT VAN DE DADERS

Tabel 40: nationaliteit van de daders – 2019

Nationaliteit van de veroordeelden	2019
ALBANIË	9

ALGERIJE	1
BANGLADESH	1
BELGIË	15
BULGARIJE	5
KAMEROEN	1
VOLKSREPUBLIC CHINA	2
CYPRUS	1
DEMOCRATISCHE REPUBLIEK CONGO	6
EGYPTE	1
SPANJE	1
GRIEKENLAND	1
ONBEKEND	26
INDIA	3
IRAK	27
IRAN	5
ITALIË	3
LIBANON	1
MACEDONIE	1
MAROKKO	2
NIGERIA	4
NEDERLAND	4
POLEN	1
ROEMENIË	2
VERENIGD KONINKRIJK	2
SOMALIË	2
SOEDAN	5
SYRIË	2
TURKIJE	4
JOEGOSLAVIË	1
Totaal	139

Tabel 41: nationaliteit van de daders – 2020

Nationaliteit van de veroordeelden	2020
AFGHANISTAN	6
ALBANIË	13
ALGERIJE	8
DUITSLAND	0
BELGIË	19
BULGARIJE	1
KAMEROEN	1
EGYPTE	1
ERITREA	1
ETHIOPIË	0
FINLAND	2
FRANKRIJK	2
GRIEKENLAND	1
GROOT-BRITTANNIË	3
HONGARIJE	0
INDIA	5

IRAK	7
IRAN	5
LITOUWEN	1
MAROKKO	4
NEDERLAND	2
NIGERIA	20
OEKRAÏNE	0
PALESTINA	2
PAKISTAN	4
POLEN	0
ROEMENIË	8
SLOVAKIJE	0
SOMALIË	0
SPANJE	0
SOEDAN	1
SYRIË	13
THAILAND	0
TSJECHISCHE REPUBLIEK	0
TSJECHOSLOWAKIJE	0
TUNESIË	0
TURKIJE	0
VOLKSREPUBLIC CHINA	3
ONBEKEND	33
Totaal	181

11.2.3 GESPECIALISEERDE CENTRA - SLACHTOFFERGEGEVENS

A. Aantal opgestarte begeleidingen van slachtoffers mensensmokkel door de gespecialiseerde onthaalcentra

Er waren in 2019 **8** en in 2020 **4** slachtoffers van mensensmokkel met verzwarende omstandigheden.

Tabel 42: aantal opgestarte begeleidingen van slachtoffers mensensmokkel door de gespecialiseerde onthaalcentra per jaar

	PAG-ASA		PAYOKE		SÛRYA	
	2019	2020	2019	2020	2019	2020
Slachtoffer van mensensmokkel	7	4	1	0	0	0

B. Slachtoffers mensensmokkel opgesplitst naar nationaliteit, geslacht en leeftijd

Tabel 43: aantal slachtoffers mensensmokkel per jaar opgesplitst naar nationaliteit, geslacht en leeftijd

Nationaliteit	2019				2020			
	Vrouwen		Mannen		Vrouwen		Mannen	
	< 18	> 18	<18	>18	< 18	>18	<18	<18

Eritrea	0	0	0	1	0	2	0	0
Ethiopië	0	0	0	0	0	0	0	0
Marokko	0	1	0	1	0	0	0	0
Soedan	0	0	0	1	0	0	0	0
Vietnam	2	1	1	0	1	0	1	0
Totaal	2	2	1	3	1	2	1	0

In 2019 waren er evenveel vrouwen als mannen terwijl in 2020 er meer vrouwen waren. In beide jaren waren de minderjarigen van Vietnamese afkomst.